

ÜLIÕPILASLEHT

E. Ü. S. „VELJESTO“ ERALAJMBER
X AASTAPÄEVA PUHUL.

1929. a. sügisest peale on ilmunud **luulekogud — tähised.**

EESTI NÜÜDISLÜÜRIKA.

Koostanud GUSTAV SUITS. Sisaldab valiku 13 luuletaja loomingust (Ennost — Schützini, kokku 222 laulu). Autorite piltidega, lühikeste elulugudega ja koostaja kokkuvõtva sissejuhatusega. 288 lk., hind 3 kr. 50 s, iluköites 4 kr.

Pooldame täiesti seda, mida lausub antoloogia koostaja Gustav Suits selle eessõna lõpus: „Julgen seda värsikogu siiski hinnata üheks huvitavamaks ja väärtuslikumaks, mis eesti keeles on ilmunud.“ „Eesti nüüdislüürika“ pakub ümmarguse ja maitsega valitud kokkuvõtte kogu me uuemast lüürikast, seega ekstrakti valiku alla tulnud 13 autori luuletiskogudest. Ja tõsi, nii mõnigi autoreist pääseb juba siin oma voorustega tugevamale mõjule, kui üksikutes luuletiskogudes, kus parimad laulud vahelduvad vähemõnnestunutega. Eriti silmahakkav on see näit. Henrik Visnapuu ja Arthur Adsoni juures. Kuid muugi enamiku kohta võiks konsulteerida sama. Kahtlemata on säärane valik teretulnud mitte üksi pedagoogilises, vaid ka meie luuletajate maitsemise mõttes. Harrastaja, kel pole võimalust soetada meie luuletajate kogutoodanguid tervena, saab selle antoloogia näol oma kätte meie nüüdislüürika paremiku.

Alb. K. — Vaba Maa 16. II 30.

Emile Verhaeren: Valik luuletisi

Tõlkinud J. Semper. 196 lk., hind 3 kr. 50 s, iluköites 4 kr.

See on õieti ajalooline teos, sest sellelaadseid antoloogiaid üheainsa välismaise poeedi toodangust pole meil seni üldse ilmunud. Semperi värs osutab elavust, sulavust ja kohanemisvõimet, mis tõstab tõlkeluule algupärandite astmle. Mõnigi robust ja mõni hardangi meeleolu tuleb täie vahenditusega värssidest esile otse lugeja psüüke keskusse. Hüpe müstilisel-ateistliku pala „Hardalt“ hämarusest „Kulla“ närvitsevasse humoori ja „Luideta naiste“ laiapintslilisse värvikusse on suur, kuid see sooritub täie spontaansuse ja elastsusega inspireerunud sportlase suure vilumuse ja andumuse tõttu.

Ants Oras — „Päevaleht“ 4. I 30.

Eesti Kirjanduse Seltsi Kirjastus.

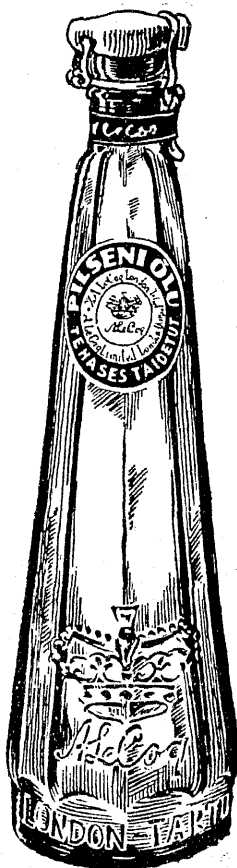
Ilmusid värsketest, puhastatud tubakatest valmistatud uudispaberossid

UUDIS!

Suurepärane maitse! Hea aroom!
Iga pabeross on varustatud hügieenilise vatiga.
25 tükki ainult 25 senti.

A.-s. A. LE COQ'i

London - Tartu

õllevabriku

õlu ja porter,

ning keedetud môdu, limonad, sooda, selters -
tuntud headuses.

Ühegi tudengi lugemislaua

ei tohiks puududa odav raamat-ajakiri

LOODUSE KROONINE ROMAAN

mis ilmub 12 korda aastas, igal 15. kuupäeval. Iga nr. sisaldab umb. 240 lk. tihedat teksti ja maksab ainult 1 kroon. Aastatellijad omandavad aga raamatu koguni 83 s. eest.

KROONISE ROMAANI sarjas ilmuvad ainult valitud teosed maailmakirjandusest, sisult väärtuslikud, põnevad sündmustikult, tõlgitud tuntud kirjanikk. ja keeleteadlaste poolt.

Tänini on ilmunud järgmised numbrid:

- Nr. 1. **Zsigmond Móricz.** Mudakuld.
- Nr. 2. **John Masefield.** Sard Harker.
- Nr. 3. **August Strindberg.** Mere rüpes.
- Nr. 4. **Hanns Heinz Ewers.** Alraune.
- Nr. 5. **Géza Gárdonyi.** Nägematu inimene.
- Nr. 6—8. **F. M. Dostojevski.** Kuritöö ja karistus.
- Nr. 9. **Anatole France.** Thais.
- Nr. 10. **Zilahy Lajos.** Surmav kevad.
- Nr. 11. **Henri Barbusse.** Põrgu.
- Nr. 12. **Mika Waltari.** Suur illusioon.
- Nr. 13. **Emile Zola.** Sa ei pea mitte abielu rikkuma!
- Nr. 14. **Sigrid Undset.** Kevad.

LOODUSE KROONISE ROMAANI tellimishind on 10 krooni aastas, mida võib tasuda ka jaokaupa.

Tellimisi võtavad vastu postkontorid ja raamatukauplused.

K. o/ü. „Loodus“
Tartus, Vana tän. 1.

Üleilma kuulsad

„PARLOPHON“

ja

„BEKA“

grammofonid ja plaadid on kõige
nõuetavamad Eestis.

Ainuesindaja

TOKO S TORMOLEN KO TOKO

ERIOSAKONNAD:

Raadio, foto, jalgratta ja grammofoni
Tallinnas, Harju tän. 57, telef. 15-02.

OSAKOND: Narvas, Joala tän. 18.

ESINDAJAD:

Viljandis, „Välk“, Tartu tän. 5.
Tartus, „Teater-Muusika“, Rüütli t. 8.
Rakveres, E. Nude, Pikk tän. 13.

KOLMAS TARTU LAENU- JA HOIU-ÜHISUS

Tartus, Suurturg 8. Juhatuses telefon 11-13. Üldtelefon 99.

Aktiva	Ärisesis 1. jaanuaril 1930. a.	Passiva
Kassa ja jooksvad arved teistes pankades	Kr. 107.686.87	Osamaksud Kr. 205.886.97
Väärtpaberid	„ 10.580.60	Tagavarakapitalid „ 27.530.46
Laenud	„ 2.889.374.85	Hoiusummad „ 1.976.238.71
Korrespondendid „Loro“	„ 39.835.86	Asunikkude ja riikliste laenude kontokorrent „ 178.042.45
Vallasvara	„ 13.198.30	Kontokorrent ja vekslite rediskont „ 509.718.22
Garantiid	„ 178.050.17	Korrespondendid „Loro“ „ 249.32
Muud aktivad	„ 26.045.76	Korrespondendid „Nostro“ „ 46.525.45
		Garantiid „ 178.050.17
		Muud passivad „ 121.336.14
		1929. a. puhaskasu „ 21.194.52
	<u>3.264.772.41</u>	„ <u>3.264.772.41</u>

Ühisus võtab raha hoiule, annab laenusid välja ja
toimetab kõiki panga operatsioone.
Liigete vastastikune vastutussumma on Kr. 1.029.434.85.

JUHATUS.

LIKÖÖRI- ja NAPSIVABRIK TALLINNA VIINAVABRIK

(REVALER SPIRTFABRIK)

ühes parfümeeria ja kosmeetika osakonnaga.

TALLINN. Merepuiestee nr. 15. Kuldauraha Pariisi näitusel.

I ERIALA: Creme de Mandarine, Kümmel, Pomerants, Vene vodka, Brandy jne.

II ERIALA: Eau de Cologne, — Triple, double Eau de Cologne auf fleurs ja hambapasta «SANADONT» jne.

Kõiksugu napsid, liköörid ja nalihvkad on saadaval kõikides suuremates kauplustes ja restoranides ning suurel arvul vabriku laos MEREPUIESTEE NR. 15. KÕNETRAAT 24-26.

Kondiitri-äri ja kohvik

H. FEISCHNER

Tallinn,
Harju 45, telef. 19-50

A.-S. BASSEIN

Aia tän. 3 Tel. 16-08

ROOMA-VENE SAUNAD VOOLAVA VEE BASSEINIGA.

T U N N I P L A A N

26. augustist 1929. a. — 26. maini 1930. a.

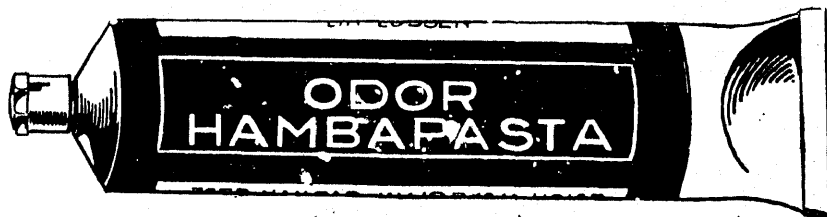
NAISTELE:

Päevad	Kellaeg	Hind
Teisipäev	11—3	50 S.
Kesknädal		
Neljapäev	1—10	65 „
Reede	10—3	55 „
Laupäev		

MEESTELE:

Päevad	Kellaeg	Hind
Esmasp.	3—9	70 „
Teisipäev		60 „
Kesknäd.	3—10	60 „
Reede		80 „
Laupäev	70 „	

Riieteruum on daamidele kasutada kuni kella 4-ni päeval. Vannid 25 senti. Toisip. ja kesk-nädalatel kella 11—5 maksavad kuni 8 a. vanad lapsed 30 senti, õpilased — 40 senti.

EI RIKU HAMBAS GLASUURI.

Ostke ja proovige, — toetage kodumaa tööstust!

A/S. „ODOR“.

EPHAG

hamba- pastaga —

hoiate hambad valged ja terved.

O. Ü. J. KOPF

ASUTATUD 1891.

TALLINN, PIKK 27.

TELEF. 22-21.

**Kuld, hõbe, uurid,
kalliskivid, moodsad
kristall, ehted.**

Oma vabriku saaduste valmistamine märk «MUNK» all.

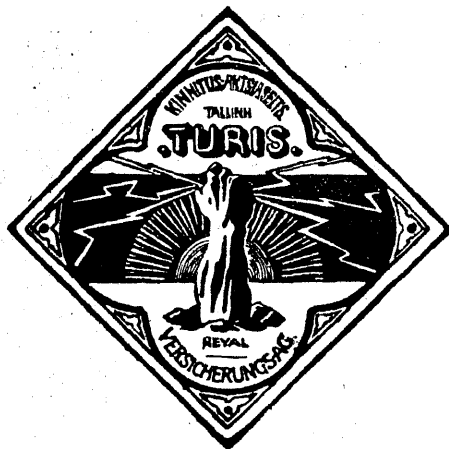
Vanade kunstiesemete uuendamine.

Parandused.

A. S. ODOR

Kinnituse AKTSIA - SELTS „TURIS“

Juhatuses asukoht: Tallinn, Viru 18, telef. 20-76.

★

Võtab

kinnitusele

liikuvat ja liikumata va-
randusi tuleõnnetuste vastu, ladu-
sid ja korteri sisseseeideid murdvarguste
vastu, klaase murdkahjude vastu
ja veokinnitusi veoõnne-
tuste vastu maal
ja merel.

★

Esitused igas linnas ja maal.

Peaagentuur Lõuna-Eesti jaoks Tartus, Suurturg 7, Tartu Majaomanikkude Pank.

Tarvitage ainult Eestis valmistatud

taimevõisid

KOKK'a,

SANA't

ja

PALMI't

Nad on alati värskemad kui välismaalt sissetoodavad.

**Tartu
Üliõpilaskonna**

tähtsam kogumiskoht

on

**KOHVIK
„LINDA“**

**DAAMIDE,
HÄRRADE,
JA TEAATRI
COIFFEUR J. LUKSEP.
TARTUS, KÜÜNI 3.**

- Alandatud tööhinnad -

Habemeajamine	20 s.
Juukseõikamine	40 „
Lokkimine	50 „
Manicure	75 „
Kulmude ja ripsmete värvimine	50 „
jne. jne.	

Äris töötavad ainult täiesti vilunud diplomeeritud töäjõud. Eeskujuline puhtus. Ootamist ei ole.

Kõige austusega **J. LUKSEP.**

**L
I
V
O
N
I
A**

**ÖLU
MÖDU
LIMONAD**

TARTUS, KALDA 5/6 TEL. 2-38

**Tehase saadused tuntud kõrges
hääduces!**

**Iga tudeng nõuab ainult
EESTI ÖLUT.**

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA H'ALEKANDJA

Meie Vabariigi XII sünnipäev.

Tundub millegipärast, et tänavune meie Vabariigi aastapäev on meile suuremaks juubeliks, kui mõnigi teine meie riiklik tähisaasta.

Kaheteistkümnne-aastane terviklus on ju nooruse juubel, on esimesi pöördeid täiseasusele.

Ja meie Vabariik on meile ikkagi veel noorusriigiks ning sellekaudu ka noorsoo riigiks.

Seda ei sümboliseeri mitte ainult tema iga. Ka mitte ainult see, et tema kättevõitlemiseks kõigepealt noored ei kõhelnud oma elu ohvriks pakkumast.

Kogu meie Vabariigi sündi võime iseloomustada kõige paremini noorusjõu avaldisena.

Kui kõik reaalsed kalkulatsioonid ja kogemusrikkad kaalutlised sundisid kahtlusele ainult iseene järga võitluses oma iseolemise eest, siis oli see nooruslik usk ja võitlustahe — küsimata tagajärgede kindlusest — mis sütitas ka vanad teotsema noortena, kõikumatute idealistidena.

Meie Vabariigi tekkimislugu see on nooruse ja nooruslike püüete võidulugu. See on usku- ja eeskujuandev kõigil nooruspaleuste teostamistel.

Ja meie Vabariigi praegunegi ajalugu näitab, et meil noortel ja meie Vabariigil on vastastikune arusaamine üksteisest kestnud ja süvenenud igapäevaga.

Sellepärast on meie noorsool eriline põhjus tervitada meie noorusmaad tema noorusjuubelil.

E. Ü. S. „Veljesto“ erinumber.

Üliõpilane ühiskonnaliikmena.

Meie üliõpilaselu määrab praegu imelik romantilise noorusevaimustuse ja realistliku töömeeleolu segu. Üliõpilaselu romantiline tõlgitsemine toetub ennekõike akadeemilise elu vabaduse mõistele ja selle kõrval üliõpilase teat ühiskondlikule vahelseisule, (seis kooliskäimise ja elukutselise töö vahel) mida tõlgitsetakse samuti

Ometi, kui lähtume ühiskonnast, ja ühiskonnast me peame lähtuma kui on küsimus ühiskonna liikmeist ja eriti tulevatest rahvajuhtidest, ei oota meie ülikoolist mitte tülpind ja asju ainult traditsioonilisist vaatenurgist nägevaid inimesi, kuid samuti ka mitte puht elukutsetechnikuid; vaid avardet silmaringiga, ka kõlbliselt kõrgeid,

ümbritsevasse ellu. Püüe selle selguse poole on esimene, mida üliõpilasorganisatsioon peaks kasvatama oma liikmeis. Oleneb muidugi suurel määral igast üksikust kui kaugele ta selles jõuab, mis aga organisatsiooni teha jääb, on selleks kaasa aidata, ergutada, uuesti jälle mõtteid üldiste elu- ja ühiskonnaküsimuste pääle juhtida.

E.Ü.S. „Veljesto“ 9-dal aastapäeval 25. II. 1929.

kui eesõigust piiramatu vabadusele. See on viind tudengi, kui elukutsetu ja seepärast kõrgema inimese ülistamisele, luues ühtlasi soodsa pinna kõrtsi ja buršideoloogiale.

Sellega ilmses vastolus võib pinda, toidet meie maa järjest suurenevast majanduslikust kitsikusest, ikka enam teine, realistlik, võiks ehk öelda ka uus-asjalik elutõlgitus. Tähtis on elukutseline tublidus — kõik muu on luksus, milleks kulutat aeg on heidet raisku.

üldhüvangu, sotsiaalse õigluse poole suunat ja ühtlasi elukutses tugevaid natuure. Mitte iseseisva mõtte ja vaimu mehhaniseerimist ja suretamist ei oota ühiskond, vaid nende tõelist igalepoole tungivat elu: see tähendab aga enne kõike ilma vaatelise selgusepüüde rõhutamist.

Ja ilmavaate all mõistame läbimõeld ja läbitunt selgust asjade ja olukordade käsituses, veendumust, mis määrab iga-päevase tegevuse ja suhtumise

Ja sidemed mis kasvavad sellesest ühisest otsinguteest on ühendavamad ja püsivamad organisatsiooni liikmete vahel, kui need mis on soetat väliste ühtekuuluvuse traditsioonidega või majanduslikkude huvidega, mis purunevad niipea kui olukorrad on muutunud. Kuid ühes sellega on suuremad ka nõuded, mida ta liituastujaile esirab. Ja siin on esimene, õieti ju nii väike ja lihtne, kuid mõnelgi puhul suur ja raske — solidaarsuse ja seltsimehelikkuse nõue.

Stud. jur. **Mihkel Lekstein**

Sünd. 1. V 1899. — Surn. 15. II 1923.

Stud. phil. **August Goldberg**

Sünd. 6. I 1898. — Surn. 3. IV 1923.

Stud. agr. **Elmar Kalamees**

Sünd. 29. X 1899. — Surn. 28. VI 1926.

Stud. jur. **Nigulas Käbin**

Sünd. 30. I 1905. — Surn. 21. VIII. 1926.

Stud. phil. **Hilda Laur**

Sünd. 27. IX 1901. — Surn. 22. VIII. 1928.

„VELJESTO“ mäletab.

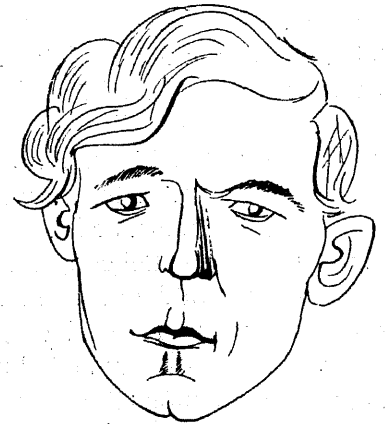
See peab olema kaasatulejal varuks, sest tema köitmis-organisatsioon liikmesfikku ei ole reegleid, ega kommaane, nende aset peab täitma vaba tahe. Võib olla on selles varjukülgi, igatahes formaalne suhtumine üksteisesse oleks kergem ja võimalikud konfliktidki lahendetakse hõlpsasti formaalsete otsustega, kuid see järeldeb ainuvõimalikuna põhisuhtumisekohast, mis lähtub sisust, kui püsivamast ja tõelisemast, ja kui mitte ei hülga, siis vähemasti asetab tahaplaanile vormi, kui ainult välise ja juuretu.

Sellisenä, rohkem sisu kui välist rõhutavana, pooldades põhimõtet, et inimese tegevust peab määrama teadvus ja mitte hooletu ükskõiksus, sihtesäädvana ja neid uuesti kujundavana on »Veljesto« seisnud peaaegu üksi meie üliõpilaskonna suurelt enamikult ideevaenulises peres.

Oma vaadete ja sihtide tutvustamiseks on astut »Veljesto« ringkonnast korduvalt avalikuse ette. »Mõtteid valmivast intelligentsist«, »Üliõpilaslehe« erinumber 5-da aastapäeva puhul, 1925, nr. 9; »Dünamis«. Igakord on sellega kaasas käind suurem või väiksem laine- tus, on saadud mitmeltki poolt

uut ainet mõnituseks ja vististi on raputet ka arusaamatult ja imestavalt pääd. Harilikust rööpast on viind need esinemi- sed igakord kõrvale. Seda tun- takse meil küll väga teravasti, kuna ollakse harjund sõitma üht ja sama rööbaspäari pidi edasi-tagasi, kahekordseid röö- paid ei ole meie pääraudteeli- nilgi.

Üliõpilaselus tahab maksta, mis puutub üldisse valdavasse arvamisse, see rööbaspäar, mille ühel lähtejaamal ripub »Lase käia ja ole vait« ja teisel »Tee

Sass Aspel.

Il duce »Veljestos« juba pikemat aega. Algatuste ja ettevõtete raske koorem pole murdnud mehe optimismi. Kodus — Tibulas — õnnelik naisemees.

«Veljesto» läbi aastakümne.

Kroonikamärkmeid.

»Veljesto« sünnilugu kajastab osakese Eesti iseseisvumis-aastate nooruse tuulist romantikat. See tähistab noorte teadlikku püüdu lahti lüüa tudengielu tardund kon- ventsionaalsusest ja käia iseseis- vat rada oma eesmärkide taotlusel. Selleks kohustas aeg — neid, kes olid võimelised nägema aja märke, ega tahtnud jääda passiivseks päältvaatajaks sügavale murrangule meie ühiskundlikus ja vaim- lises elus. Oli tarvis ümberorien- teeruda väikese rahvariigi nõuete ja väljavaadete kohaselt haritlasel ja tudengilgi. »Veljestogi« tekki- mises avaldub tahe vabaneda mi-

neviku koppind pärandusest, saada iseseisvaks ja luua oludekohane uus üliõpilaselu vorm. Ei sünni see iseenesest ja valudeta, vaid selle väikesegi akad. ühiselu-raku- kese kujunemine on nõudnud jõu- pingutusi, katsetamist ja nurju- mistki. Aga üliõpilas-org'i elu on kord juba alaline algamine ja uuestiehitamine ikka uue inimma- terjaliga: ei saa sellelt nõuda suuri iseseisvaid saavutusi kultuuril. või sotsiaalsel alal, vaid ta pääüles- andeks jääb õhutada noortes töö tuld ja selgitada sihte algava elu- pikkuse tööpäeva tarvis.

»Veljesto« sünniõidusid võib jäl-

tööd ja ole vait», sest nii on nende meelepärane, kes on pandud teie üle.

Kui vähe tõelist arusaamist üliõpilase kui sotsiaalse isiku ülesandeist need mõlemad seisukohtad ja nende seisukohtadega ühemeelsed avaliku arvamise moodustajad esitavad, on ilmnenud kõige selgemini eeltoodud väljaannete puhul ärgand tisedusest nii mõnes ajalehes kui ka n. n. seltskonna ringis. Kõige rohkem nägi ärritavat küll see, et oli julet puudutada ühiskondlikke olusid. Näib kui oleks see tõepoolest kõige haigem koht. Kuid sellest kõrval, mis pahameelt eriti suurendas, oli asjaolu, et arvustada oli julend mitte elukutselised poliitikud, vaid need kellede kohta maksab »tee tööd ja ole rahul«. Poliitikute vastastikuseid sarjamisi võetakse kui tavalist, kuidagiviisi ikka mõistetavat ja lubatavat, teisi piirkondi peetakse aga poliitiliselt ebaküpseiks. Olgu need siis keha- või isegi

A. M. Tallgren.

Igavesti noor ühissoomlane. Süda ühtlasi minevikus ja tulevikus, Eestis ja Soomes.

kõige süvenenumaid vaimutöölisi. Arvustajad on rahva ja ühiskonna vaenlased, tõelised riigikodanikud on need, kes vaikides teevad oma igapäevast tööd ja kellele kolme aasta tagant üks kord võimaldatakse valimiskasti anda oma hääl — see seisukoht maksab küll eriti noorsoo ja üliõpilasoorsoo kohta.

On väga iseloomulik, et meil on levind õige laialdaselt arva-

Moora.

Lühike mees aga pikk aru, pikk jutt ja palju poegi.

mine, mis mõistab hukka üliõpilase osavõtu poliitikast. Põhjuseks tuuakse küpsuse puudust, akadeemilise rahu ja objektiivsuse alalhoiu vajadust. Poliitika on selle iganend arvamise järele ikkagi elukutseliste poliitikute asi, mitte kõikide. Säärase mõttelaadi edendamine noores demokraatlikes vabariigis, eriti veel tema juhtide poolt, unustab demokraatismi kõige algelisema

gida ajas tagasi 1920 aasta kevadsemestriss. See oli aeg, kus kõik meie akad. elus oli alles suurest laastust löödud, uudne ja kujunemisel. Aga ühtlasi see aeg tiivustas noorte ootusi-lootusi — rohkemgi, kui nende täitumiseks oli eeldusi. Kuid oma organiseerit üliõp.-elus olime liig kõvasti kinni „hääs vanas ajas“, kõigi kodukordade, fuksidressuuri ja pummelüüsi pärimustega. Ei ole ime, kui üsna teissuguses vaimlises atmosfääris kasvand noorem põlv sellega ei leppind, vaid omal käel tõttas aknaid avama vabamaile õhuvooludele vastsest maailmast. Juba 1920 aasta alul kuulukse grupi nooremate üliõpilaste, hiljem „V-o“ asutajate, eranõupidamisest, kus „üldiseks kõneaineks

oli rahulolematuus seniste üliõpilaste orgidega ja uue seltsi asutamise tarvidus.“ Kuid mõte oli veel noor ja revolteerijate ring pisike.

Selleaegse Tartu üliõp.-elu ärksama tsentrumi moodustas Eesti Üliõpilaste Selts ning sinna ulatuvad otsaga „V-ogi“ juured. Ei ole kuigi lohutav pilt, mille saame „V-o“ asutajate liigete kirjutet mälestistest, sääl valitsevast olukorrast ajajärgul, mil frondilt tagasi pöörnud sõduri-psüühika kippus ilmestama kogu meie seltskondlikku elu. Osale nooremade liikmeid oli seltsis valitsev vaim ja buršilik kohtlemine täiesti seermatu ja lootus väikese grupi nooremate liigete initsiatiivil seltsi põlistes pärimustes midagi muuta, osutus ekslikuks. Mis oligi siia

loomulikum kui pääseteed otsida uue seltsi loomises; seltsi, mis oleks koduks igale liikmele, vaba buršivaimust, demokraatlik ja tegev rahvuskultuurilises suunas. Kevadeks näib see osale rahulolematuist olevat lõplikult selgind, sest 18. mai õhtul, „Vanemuise“ aiakontserdil lööb Oras-Loorits-Roosa-kolmik käed kokku: olgu asi otsustet — uus selts platsil! Aga semester on lõpul ja enne suvevaheaega jõutakse veel ainult mõni eelnõupidamine korraldada, kuna tegelikkude sammude astumine lükkub sügiseks. Suvi ja sügis toob asjaosalistele veel mõningaid kahtlusi uue org-i vajalikkuses ja elujõus; eriti kardetakse majanduslikke raskusi. Kuid need võidab noorte optimism ja tege-

eelnõude, et kõik peavad olema poliitiliselt kasvatet ja harit, liiategi siis üliõpilased, kes ühel või teisel kujul oma edespäises elus peavad olema rahva juhid. Mitte ainult poliitiliste küsimustega teotsemine, vaid võimaluste kohaselt ka poliitilisest elust osavõtmine peaks olema üks üliõpilase kohustusi, see tähendab aga just parteide elust osa võtmist, tegeliku päevapolitika küsimustega tegelemist, kuna poliitika ja poliitiline kasvatus ei ole omandetav ainuüksi vaidluste ja ettekandekoosolekute abil, vaid just suurel määral praktilises töös. Majanduslikkude ja ajalooliste sündmuste tundmaõppimine (kuigi tarvilik) ei ava veel pilku reaalsele ühiskondlikule elule, vaid siin peab tulema lisaks teotsema-õppimine poliitilises situatsioones. Meil kaevatakse rahva ja mitte ainult tema, vaid ka ta juhtide poliitilise kasvatamatuse üle, teisest küljest mõistetakse aga noorpõlve ja üliõpilasnooruse

likult ongi käimas palavikuline organiseerimine: otsitakse mõttekaaslast, vaieldakse seltsi põhilause ja nime üle, valitakse ajutine juhatus ning leitakse sobiv korter Riia t. 2—2, millega kõrvalduvad viimasedki takistused. 2 okt. teadaandega lahkuvad EÜS-ist 12 nooremat liiget, kirjutades ühtlasi alla ka vastse „Eesti Üliõpilaste Ühingu“ põhikirjale. Nendega liitub rida teisi mõttekaaslast, nii et uue seltsi asutajate liigete arv tõuseb 22-ni. Mõningate puuduste tõttu tuleb põhikirja veel muuta ja seltsi nimeks valitakse A. Anni ettepanekul lõpulikult E. Ü. S. „Veljesto“. Selts registreeritakse Ülikooli Valitsuse poolt 13. okt.

Sellega on võidet välised takistused, ja võib jätkuda seltsi sise-

Peeter Treiberg.

Kõige vaguram, kuid kõige sügavam sots. Veetlev Peeter, ainult eksameil olevat ebahumaanne.

poliitilised kalduvused hukka. Poliitika on saand mingi alaväärtusliku tähenduse. Muidugi, selleks kõigeiks on ju põhjusi, poliitika on kujunenudki meil kildkondade võimu- ja tuluahnitsemise alaks, kuid väljapääs sellest ei vii mitte noorte võõrutamise kaudu poliitikast, vaid just noor-

mine korraldustöö. Mingit teadlikku-tahtlikku kodukorra ja traditsioonide loomist, nagu see muis org-es oli maksev, esialgu ei tule, kuna uus koondis õieti sellepärast oligi tekkind, et vabaneda liigsest formaalsusest ja tähenärimisest ja kogu energia suunata seltsi vaimlise elu intensiivistamisel. „Väideti, et „Veljesto“ peab sündima meist endist, elavaist inimesist ja meie elavast vaimust. Arvati, et iga kodukord, mille vastu oldi pea-aegu instinktiivselt, endistest org-idest saad mälestuste ja tähenärimise põhjal, — teeb seltsi surnuks, kuivaks ja sunnituks, ta hetki alal hoida elavat ja liikuvat vaimu“, kirjutab üks asutajaist. Määratakse kindlaks vaid mõned olulise tähtsusega põhilauseid, mil-

Pr. A. Treiberg.

Vastutab kõige eesti, mis „Veljesto“ aastapäeval süüakse. Juba pildist näha kui lahke.

tes ühiskondlik-riikliku meeluse ja aktiivsuse kasvatamisega. Noored toovad oma nooruse värskusega juba iseendast kaasa uusi hinnanguid ja loodetavasti paremaid kui olid vanade omad. Nad aitavad viia poliitika jälle sellele tasemele, kus ta lakkab olemast kildkon-

lede alusel siis selts võiks vabalt kujuneda ja kasvada. Neist oleks nimetada: 1) „V-ost“ saab segaselts. Ajajärgu vaimule on küllaltki iseloomustav, et puht meesgrupp moodustab segaseltsi põhja, tunnustades sellega põhimõttelikult meeste ja naiste üheväärsust. 2) „V-o“ on karske selts. 3) Terve seltsi tegevus olgu võimalikult avalik; samuti liigete omavahelises suhtumises valitsegu häättahtliku otsekohesuse ja avalikkuse printsiip. „Kui see vaim „V-ost“ kaob, on parem, kui ta oma tegevuse lõpetab,“ mainib algpäevik. Seltsi seesmises töökorralduses pidi maksma iga liikme kohusetunne ja isiklik algatus-tahe ühise asja hääks. Loodeti liikme vastutustundelt enam kui

dade tuluasi, ja saab ilmavaate ja suurte ühiskondlikkude suundade kandepinnaks, saab ühiskonna asjaks, selle terviklikus tähenduses. Või ongi kartus selle viimase eest, mis hoiab vanureid skeptilises seisukohas noorte poliitiseerumise vastu?

Mis puutub ebaküpsusse, siis see väide võib olla üliõpilasnoorsoo kohta osaliselt maksev, kuid ühiskondlikult mõtleja inimene peaks just sellest tegema järelduse, mis nõuab noorte poliitiseerimist. Selleks, et anda poliitilist kasvatust, tuleks noori viia poliitika kõige tihedamasse ühendusse ja just sel ajal, mil kogu nende aeg on määrat oma isiku väljakujundamiseks. Selle väljakujundamise all ei tuleks mõista, meie arvates, ainult elukutselise tubliduse, ametitehnika äraõppimist, vaid ka oma ühiskondliku isiku kõigekülgselt väljaarendamist.

Ja teiseks, meil on siiski raske

Ants Oras.

Gentleman liha ja luudeni. Ajuti kannatab raskete luulehoogude all. Muudu hääd sõber ja seltsimees.

uskuda selle ebaküpsuse väite täielikku paigalpäisivusse. Muudugi poliitika ja majanduslik elu on üksteisega seot, kuid ka noored inimesed on meie oludes (kui mitte kõik, siis vähemasti valdav enamik) juba seot tuhandete sidemetega majandus-

Julius Mägiste

Seisukohilt soliidim, ägamiselt ägedaim. Pärast naisevõttu mõnele neitsile enam ei meeldi.

elu külge. Mitte ainult töölise lapsena ei tõmmata ta — vaevalt algkoolist pääsnud — majanduslikku võitlusse, vaid ka väikepõllupidaja, ametniku ja teiste ikka rohkem kitsikusse langevate kihtide liikmena. Juba varakult õpib ta nägema, kui-

formaalselt määrustikult. Viimane pidi kujunema ajajooksul elunõuete sunnil iseenesest. Ainult liikmeks võtu kohta olid ette nähtud mõned punktid, mis esialgu oli kaudis vaba. Ning liikmeid sugenebki juure üsna kiiresti, (sem. lõpul on nende arv juba 30). Kuid viimane asjaolu manitseb ettevaatusele. Seltsi asutades loodeti, et uus koondis peaks saama võrdlemisi ühtlase ilmega, mis võimaldaks seltsis küllaldast intiimsust ja avameelsust, aga ühtlasi ka ühiseid välisaktioone. „V-o“ tahab olla eksisteeriv vaimline isik, — ainult sellena õigustab ta üliõpilaskunna ja eesti kultuuris oma olemasolu, sellena vaid täidab ta oma kohustuse ka liikmete vastu, neile võimaldades ühtlase harmoonilise vaimlase kodu, kindla ühisvaimu,“

kirjutab A. Anni „V-o“ päeviku sünisõnades. „V-o“ asutajatekogu vastaski enamvähem neile nõudeile. Kuid uued juuretuliad, kellele „V-o“ asutamise motiivid ei olnud enam nii tuttavad ja oma sed, toovad sugukonda võõrast verd, uusi vaateid ja lahkarvamisi. Ühtlase säilitamiseks tuleb fikseerida liigete vastuvõtu kord aegajalt ikka kindlamalt, kuni (ühavahe) ainsa liikme veto-õiguse sanktsioneerimiseni.

Selliseist eeldusist ja põhimõttest lähtudes hakkab hargnema seltsi tavalik argielu ja — tegevus. Esimese ja teise sem. kestes see on veel suurel määral kantud asutamisaegsest tuhinast ja idealismist. Kõik on uudne ja kujunemata, pole veel traditsioonide ega harjumuste painet, mis elavat huvi

seltsi vastu nüristaks. Seda „Gründertumi“ meeleolu peegeldavad kõige otsesemalt seltsi esimesed päevikud. Seltsi siseelu tähtsaimaks regulaarseiks avaldusiks saavad iganädalased üldkoosolekud ja olengu-õhtud, mille kava püütakse varieerida tõsiste ja naljasisuliste ettekannetega. Nende koosviibimiste kaudu püütakse kontakti astuda ka akad. vilistlaskunnaga. Nimetada võiks „V-o“ esimese aastapäeva pühitamist 26. veebr. 1921., mis on arvat esimesist „V-o“ grupi nõupidamisest 1920. aasta kevadsemestril, millest päälle hakkas idanema ja teoks saama uue seltsi asutamise mõte. Sellest kutsutakse osa võtma ka mõningaid ülik. õppejõude ja kõvendatakse juba varem üksikliigete poolt

das kogu elu määravad meie ühiskonnas majanduslikud olukorrad ja kuidas see peegeldub üksikute gruppide poliitilises võitluses. Noort inimest poliitlikast eemal hoida, tähendab teda ühtlasi mõistmatusse sundida, silmi kinni pigistama harjutada ja elust võõrutada. Iseenesest see on kaunis väljavaatetu püüd, kuid üldist tülpimust ja kergekaalulist asjust üleminekut on see avalik arvamine mõnel määral siiski suutnud levitada.

Sellest kõrval olgu mainit veel üht: Poliitika on ühtlasi üks neid väheseid tegevusi, mis veel on võimelised noortel inimestel asendama neid huvialasid, mis muidu viiksid elupõletusse ja mõttetusse energia pillamisse, nagu jazzikultus, spordisensatsioon j. m. s.

Ja siis akadeemilise rahu ja objektiivsuse alalhoiu vajadus. Peaks olema õigus vahet teha üliõpilase kui akadeemia

loodud kontakt soomlastega, mille järeltulusel Tartus töötavad Soome professorid A. M. Tallgren ja K. Teräsvuori astuvad seltsi vilistlasiks. Toetajaiks liikmeiks saadakse ka eesti tegelasi ja see annab julgust.

Ometi ei jää tulemata ka mõningaid pettumusi. Seltsi asutamine sellisena oli liig julge ja järsk katse vabaneda siduvaist traditsioonest ja põhimõttest, kuna nende asendamine uute ja ajakohasematega polnud kaugelki kerge. Üha suurenevat ja mitmekesisuvat seltsi aga koos hoida vabas, tormitsevas vaimuvendluses osutus peagi tülikaks, kui mitte võimatuks. Hakkasid pead kõngutama mitmedki, „kes olid tulnud ainult seltsiks sõbrule päält vaatama ja hurraa karjuma,

Hommik-öine.

Oi, mitte ainult ajal heledail
täis kulda pole hommiktunnid,
vaid sügiseilgi, kõige tumemail!

Ei, mitte ainult koidu kirkusest
ja päikse lõõmast leegi noorelt süda,
vaid pimedastki ööde urgastest.

Oi tunde lambi-toa hommikrõõmsas töös!
Oi ennatusi kiireid, kõik ju enne päeva!
Kuni siis pikkamisi sinetama lõõb
öö-akna must, ja silmad ilma näevad —
See on kui jumalpalvus hommikune:
*sind teenind lamp mu, Päev, kord kõikjal
võitev unel*

See tund — kui Jõulu laupäev, trööstiv õöst.
Eelnähtud kirka õnne õndsam enne.

A. A. Laanessar.

kodaniku ja tema õpetöö tingimuste ning üliõpilase, kui rahva liikme vahel, kel on kohustusi ühiskonna vastu, ja rohkemgi, kel on vastutus kanda tulevaste põlvete ees ühiskondliku kooselu tingimuste parandamise või parandamata jätmise pärast. Esimene, ülikool ise, kuigi ka

tema ei ela mitte väljaspool aega, vaid ikkagi selle piirides, ja järelikult ka ühiskonnaelu olukordades, peaks olema vaba ja olenematu ühiskondlikest vooludest, seda nõuab teadlikuks uurimistööks vajalik täitsa vaba ja sundimata õhkkond. Teisiti on aga üliõpilasega, ük-

kui see üle Alpide võidukalt Itaaliasse marsib, ega olnud aimandki, kui kõrged on Alpid ja kui kaugel Itaalia“, nagu irooniliselt tähendab keegi kaasaegne. 1921. a. sügisel lahkub seltsist rida liikmeid, nende hulgas paar tegevamatki asutajat liiget. See on seltsile esimeseks raskeks kogemuseks, mis kohale jääjate meeolelu ja töötaju raskendab. Põhjusi nähakse seltsi liig kaootilises ilmes ja distsipliinitus enesepillamises. Enam korda ja konkreetsete ülesannete selgitust! saab hüüdsõnaks. Seltsi järgnevate semestrite tegevus arenebki pääjoontes siseelu tervendamise ja reguleerimise suunas. Selle kõrval võetakse elavalt osa väliseist kultuurilist üritusist: erialaliste akad. seltside tööst, rahvaülik. tegevusest hoi-

mulüükumisest j. m. Tekib ühtlasi tarve selgitada ja põhjendada omi erinevaid seisukohti ja püüdeid paljudes üldkultuuri, ilmavaate ja üliõpilaselu küsimustes. 1922. a. sügisel korraldatakse ankeet akad. vilistlaskonnas üliõpilaselu põhiküsimuste selgitamiseks: kuivõrra on üliõp. kohustet osa võtma üldisest kultuurtööst oma õpingute kõrval ja kuivõrra vastavad olemas-olevad üliõpilasõrg'id oma ülesandele. Ankeet kannab kokku huvitavat materjali, nii et seda otsustatakse esitada ka üldsusele. 1923. a. suvel ilmub „Odamehe“ kirjastusel „Veljesto“ koguteos „Mõtteid valmivast intelligentsist“, mis seda esimesena sellelaadilisena kirjanduse puududes äratav üldist tähelepanu. Teos käsitleb sünteeti

sikuga: ta ei ole mitte ainult üliõpilane, mitte ainult teadusliku töötaja, vaid ühiskonna liige, selle kohustuste ja selle õigustega. Ja need kohustused, osa võtta selle ühiskondliku üksuse saatuse määramisest, mille liige ta on, lasuvad temal raskemini kui teistel, kuna tema suurem erialaline haridus, võimaldades tal saada ühiskondlikus masinastikus teatavaks juhiks, peab sisaldama ka suurema poliitilise hariduse, pilguteravuse ja sügavama arusaamise ühiskonna elutingimustest ja nende korraldustööst.

«Veljesto's» on väljaspoolt näht korduvalt poliitikatondi esile tõusu. Selles on olnud ehk osaliselt õigustki, kuna ilmavaateliste küsimuste üheks lahutamatuks osaks on juba ühiskonna probleem ja sellesse tungimisel, selle lahendamisel olakse paratamatult viid kokku puutesse poliitikaga, selle algupärasel tähenduses — riikliku-

ühiskondliku üldhüvangu tähenduses. Sellest poliitilikkusest parteini on veel tükk maad ja «Veljesto'le» iseloomustav on olnud just selle vahemaa püsima jätmise. Üksikud erandid liikmeskonnas ei väära veel seda üldpilti. Selts kui tervik on mõistnud ka poliitikat kui ilmavaatelist seisukohta. Ja kui kõneldakse «Veljesto» sotsialistlikkusest, siis võetagu arvesse, et see ka tema radikaalsemas osas (suur osa ei ole ka sotsialistid) tähendab enne kõike sotsialistlikku ilmavaadet. Veendumus, et sotsiaalse ülekohtu ja viletsuse haavu kandev ühiskond peab asenduma inimlikule häädusele ja õiglusele rajatud ning sotsiaalsele ühetaolsusele toetuva uue ühiskonnaga, milles on kaotet rõhutavad klassid, see veendumus on kahtlemata kõiki elu-alasid haarav idee, mis võib pretendeerida küllalt suure õigusega ilmavaate nimetusele. Partei (või parteid) on vaid selle ilma-

August Palm

Praegu soome rahvalalgustaja ja eesti korporantide südamevalu.

vaate reaalse abinõudega võitlev ja teostav organisatsioon. Et aga ka parteikuuluvus üliõpilasele häbiks ei tohiks olla, ennem küll tema ühiskondliku isiku kujunemiseks tarvilikki, sellest oli juba kõnet eelpool.

Käesolev kirjutus loeb oma ülesande täidetuks kui tal õnnestub osaltki kaasa aidata selle

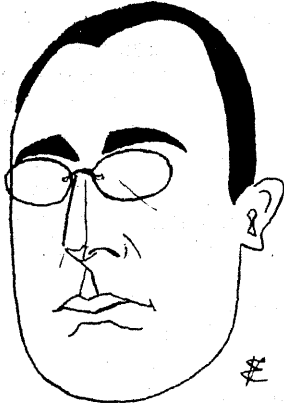
liselt mitmeid akuutseid kultuurielu ja ilmavaate probleeme üsna uudsest vaatevinklist, lähtudes Soome-Skandinaavia orientatsioonist! Võetakse sõna poolt ja vastu ajakirjanduses, koosolekuil j. m. ning tollest ajast vist hakkab helisema „annikunna“ nimetus „V-o“ sünonüümina. Peab mõnna — seltsi ilmavaateliste otsingute lähtekohana domineerib „Mõtete“ vaim kaunis kaua, kuigi mitte tervel rindel.

Seltsi sise-elu areneb neil aastail enamvähem kindlaks kujunend raamides. Üldkoosolekud kuluvad jooksva asjaajamise, sisekorra, kasyatuse jne. küsimuste otsustamiseks. On unustet algaja üleemeelikus, pigem kaevatakse liigse tõsiduse üle, mis inimesed seltsist peletavat. Huvi-

tavamad on laupäevased olengud kõnede, muusikaliste ettekannete, teejoomise ja kõige muuga, mida seltsi klubiline külg suudab pakuda. Traditsiooniliseks kujunevad mardiohtud vastava farsi või mardiooperi etendustega. Vaheldust loovad ka korterivahetused: 1921 a. augustis Tähe t. 8. ja 1923 a. märtsis Aia t. 23. Selts on võitnud teatava tunnustuse ja see toob rohkesti uusi liikmeid, kuigi mitte just kasuks seltsi ühtlusele. Hakkavad ülikooli lõpetama mitmed omadki liikmed ja siirduvad vilistlaskonda. 1924 aasta kevadel võetakse kombeks ka suveti kord kokku tulla mõnda ilusamasse kodumaa nurka n. n. suvikonverentsile, mis aga tegelikult on kujunend pääasjalikult matkamiseks ja kodumaa tundma

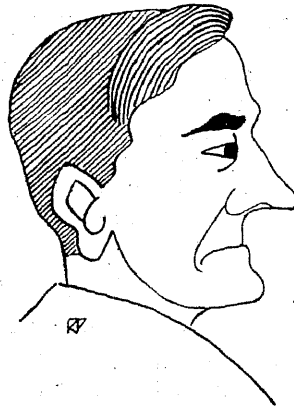
õppimiseks. Esimene selline peeti Toilas 1924 a., järgmised — Pakril, Kihnus, Kundas, Rõuges ja Hiiumaal.

Et seltsi vaimlist elu intensiivsemaks muuta ja nooremaid liikmeid teadlikult juhtida kaasaja tähtsamate ilmavaateliste probleemide ringi, luuakse 1924. a. sügissem. seltsis regulaarne õpering A. Anni juhatusel, mis töötab kaks sem. Selles käsitletakse referaatidena mitmesuguseid vaimlise kultuuri, ühiskonna ja isikliku elukorralduse põhiküsimusi, võimaldades osavõtjatele elavat dispooteerimist nende üle. Õperingi kavakindel teostamine nõuab suurema osa ajast, nii et klubilise külje eest vähem suudetakse hoolitseda. Õperingi kõrval tegutseb omaette mõne aja ka naisseksioon.

Ants Särev.

Mag. math., integraalide eriteadlane, kokkuarvamine nõrk. Logaritimb Pariisis töit ja nalja. Laulumees ei ole, kuid ooperi pääkangelaseks kõlab.

Voldemar Erm.

Mees, kes mõtleb ja mõtleb. Otsib „Häda ia Abi-Raamatusi“ elutarkusi ja teaduslikku kraadi. Pensionile lastud onu nagu pildistiki näha.

Karl Stokberg.

Elutarkuse eradoitsent, noorte ja vanade hingehädade imearst, arsiib palava pilgu ja lahke naeratusesega.

seisukoha selgitamiseks, mida meil on harjut pidama üldiselt kui üliõpilasorganisatsioonile sobimatut, isegi hukkamõistetavat, ja kui eelolnud read pääle tahtmatuse kaasa mõelda, ärataksid osaliseltki vastukajalisi mõtteid.

Aleksander Aspel.

1925 a. kevadsemestril pühitseb „V-o“ oma olemasolu viiendat aastapäeva. Sel puhul kavatakse välja anda „Üliõpilaslehe“ erinumber, kuid mõningate takistuste tõttu see ilmub sügisel. Küll aga pannakse alus „V-o“ vilistlaskogule, kes siit-pääle oma moraalse ja ainelise toetuse kaudu seltsile alati abivalmis on olnud, kergendades tänuväärset selle tegevust. Seltsi siseelus on ometi märgata, et elatakse õnnetu tähe all. „1925 a. I-ne semester oli üldiselt rikas omavahelisist käärimisist ja muist arusaamatusist, mis parteitasid inimesed leppimata rühmiks. Üha suurenedes on seltsi liikmeskonna vaimline ilme muutund ikka kirjumaks ja kaugemaks asutamis-aegsest ühtluse-ideaalist. Puhuvad uued tuu-

led. Osalt poliitilis-ilmavaatelis, osalt isiklikku laadi vastolude tõttu lahkubki seltsist mõni liige.

Ka seltsi „välispoliitika“ alal algab 1924 a. rahutu „liitude“ ajajärk. Algul lööb „V-o“ täie innuga kõigele kaasa, aga nähes millisele võimu-poliitilisele pinnale nende tegevus kaldub, kus kogu energia kulub ainult edustuse valimis- ja muude tülküsimuste lahendamisele, midagi suuremat positiivset saavutamata, on ta kordkorralt ikka enam pidand pettuma nende otstarbes sellisel kujul ja tagasi tõmbuma. Lähtudes põhimõttest, et üliõpilasnoorsugu koonduks org-esse enam ilmavaatelisel alusel, seega muutes ilmekamaks ja viljakamaks me ebamäärast organiseerimisviisi, on „V-o“ otsind kontakti endale lähedamate rühmitustega ja edustuse valimistel esinend 1925. aasta sügisest alates „Radikaalsete üliõp. rühma nimekirjas“. Selle kaudu on eriti rõhutat „üliõpilasnoorsoo süvenemise tarvet kultuuri ja ühiskonna probleemidesse, nõudes füsedat tööd ja intensiivset kaasaalamist nii sotsiaal — kui ka rahvuskultuuriga juba üliõpilas-

põlves.“ Edustuses on „V-ol“ järjekindlalt üks esindaja.

1925 a. sügisel leiab selts ulusaluse Gildi t. 1, vis-a-vis ülikooliga. Järgnevad semestrid möödavad vaikselt, suuremaid jälgi jätmata. On tunda möödund rahutute aegade järelmõju — inertsus, loidust vaimlistes harrastustes. Tekib ka majanduslikke raskusi. Valitseb teatav kriisi meeleolu. Põhjusi otsides ja leides kerkib taas üles seltsi kodukorra täiendamise kavatsus. See lühike sisekoodeks on seltsi kestvusel läbi käind juba mõnestki „puhastustulest“, eriti liigete vastuvõttu käsitlevas osas, aga enam-vähem rahuldava kuju omandab see alles 1927. aasta sügisel. Disputeeritakse korduvalt ka seltsi põhilause ja lähemate sihtide üle, kuigi aga oluliselt midagi ei muudeta.

Uut suuremat tõusu tendentsi seltsi (asukoht nüüd Jakobi 42) tegevuses võib märgata 1928 a. algul. Liigete arv kasvab, tuues seltsi värsket verd ja uusi püüdeid. Laupäevased olengud elustuvad referaatide seeriaga uudemate sotsiaalsete ja poliitiliste

Tunane, tänane ja homme noorus.

Albert Kivikas on „Kirjandusliku Orbiidi“ 3. numbris juba eestigi lugejaid tutvustand teosega, mis haruldase selguse ja lühida tabavusega iseloomustab praegu kogu Euroopas võistlevaid elutunde- ning kunstivoolusid. See on Broder Christianseni „Das Gesicht unserer Zeit“, huvitavamaid ja haruldasi uudiseid isegi Saksas, kus n. ö. „teooriate-luulet“ ikka väga harastet, ja paremaid üldse meie ajal, kus kõikekandva tungdunaamika analüüs avand üllatavaid võimalusi säada elutundelisse ühendusse väliselt kõige erialalisemaid kultuurinähteid ja julgeda näidata sünteese, mille avarusist vanem ajajärk oma metafüüsika-hirmus ei sõandand mõeldagi.

Kas võiksime sääl märgitud arengusuundi kasustada ka eesti nüüdisaja vaimuse ja selle tuleviku-vajaduste selgituseks? Ja kas saaks siinses juhiskirjutises osutada vähemalt mõned üksikvasted ka meie nooruse, eriti üliõpilasnooruse vaimust?

Muidugi ei ole Christianseni päeväited midagi ennekuulmatut, vaid nagu mujal nii meiegi vähespetsialiseerund kultuurikolgas ammu esinend ja ka nähtud tösi-

asjade konstateeringud. Ehkki tösielu kirevust iialgi läpselt suruda ei saa mingi -ismi lahtirise — ligikaudseks iseloomustuseks kõlbavad need ometi. Ja selle reservatsiooniga on küllalt põhjust tarvitada meilgi neid Christianseni määratlusi: „Üle-eilist“ kunsti- ja elustiili märkida impressionismi, „Eilset“ — ekspressionismi ja „Tänast“ uue asjalisuse nimega. Need kitsalt kunstipärastena tunduvad terminid saavad oma õige tähenduse alles siis, kui näha neid ka elustiilidena, s. o. siis kogu inimest, ka mittekunstnikke juhtivate elutunnetena. Iseloomustav niistästi kunstis kui elus on ju lõppeks ikka see erisugune väärtustetunne, mis mitmesugustest võimalustest valib omale kõige paremana näivad elamused, mõtted ja toimingud. Ja just elustiilina tõusebki igäüks neist nähetest kaugelt tähtsamaks ainult kunstilisest küsimusest.

Juba „Dünamises“ (lk. 152 j. t.) oleme ligemalt vaadelnud meie estetistlik-impressionistlikku elutunnet ja püüdnud leida teed selle „uue dünamiika“ poole, mida peab Christiansengi vajaliseks „Homse“ elu stiiliks. Teame, kuidas eelmisel voolul

meil on olnud väga suured ja väärtuslikud tagajärjed spetsiaalse kunstikultuuri alal ega meil siis midagi ei tohiks olla ette heita selle kirjanduslikele esindajaile isiklikult. Pigem peaks just neilt õppima, kuidas ka sellise ilmavaatega võib olla vägagi produktiivne ühiskonnaliige.

Aga see ei tähenda muidugi, nagu ei oleks see ilmasuhe sellisena ometi väär ja tegelikus elus otse kahjulik. „Estetism on mürk“, tunnustas juba ammu seda küllalt teadlikuna üks tema pääesindaja, olles nähtavasti isegi kestvas sõjaseisukorras selle kunstiedendava mürgi elu hävitavate tagajärgede vastu.

Milleks seda veel meeldegi tuletada nüüd, kus selle õitseaeg, nii vähe kui seda puhtal kujul oligi, juba ammu möödud? Kahju küll — see arutus ongi eriti tarvilik just nüüd, kuna just „Tänases“ elustiilis selle „Üle-eilise“ mürgi mõju avaldub selgeminigi kui ta omal ajal. Ta päätt, Stirnen-Nietzschele tugenev vabanemiskirg kõigest üleisikulistest normidest ja elu kestvustagavatest säadustest — tol ajal nõudis selle läbiviik tõelist võitlust ja seega ta esindajate elusuhe tegelikult pidi olema, just ümberpöördukt ta passivistlikule

voolude üle meil ja mujal. Oma jagu elevust loob „Dünamis“e“ ilmumine ühes selle järelkajadega ajakirjanduses. Seltsi päevik saab taas päevakajade ja pilkeluule varaidaks, kantus tõstab rõõmsalt tiibu ja üldse meeolu on hoogsam kui kunagi. Sel sem. lahkub „V-o“ ÜI-seltside Liidust. Vahekorda teiste seltsidega on sest-saadik püütud elustada vastastikkuste külaskäikude kaudu ja muul teel. 1928. a. sügisel ja järgmise algul on märkimisväärt mõned elavad vaidlusõhtud seltsis Eesti kultuurilise orientatsiooni üle, mis sellal ajakirjanduseski päevakorral oli. Viimaseil aastail kalduvad referaatide teemid ikka enam

ühiskundlikkude küsimuste valda, et äratada inimestes huvi kaasaja kõige elulisemate küsimuste vastu ja kasvatada ühiskundlikku mõtlemisviisi. Käesolevalgi sem. on teoksil refer. seeria ühiskunna ja isiku vahekorra kohta. Selles võib ehk märgata teatavat murrangut „V-o“ noorema põlve elukäsitluses ja huvi suundades üldse, võrreldes varema ajajärgu harrastustega. Mis puutub tegevusse väljaspool seltsi, siis on siin jõud killustund väga mitmes suunas, vastavalt iga huvipiirkunnale. Mingit suuremat ühisaktsiooni teostada oleks vaevalt mõeldav.

Oleme jõudnud vaatlustes tänapäeva lävele, mis ei kuulu enam

käesoleva ülevaate raamidesse. Järgnegu siin huviosalistele ainult mõned asjalikud märkmed käesolevast hetkest.

„Veljestosse“ on koondud 46 tegev- ja 6 noorliiget, neist 20 nais- ja 32 meesliiget; 12 liiget asub väljaspool Tartut. Vilistlasi 38. Studiumi alade järgi on liikmeskunnas suur ülekaal filoloogidel. Seltsi korter asub Riia t. 41. Seltsil on oma majapidamine tarvil. inventariga, 600 köiteline raamatukogu ja laenufond liigete hädalisemate rahatavete rahuldamiseks.

*

Tehes kokkuvõtet peab tunnustama: ei ole kerge ega konaru-

teooriale — aktiivne ja tahtetugev. Alles nüüd, kus siis ihatud vabadused juba enamvähem saavutatud, kus enam kuigi tugevalt päale ei tungi tookordne suurvaenlane, „väikekodanlik“ korralikkuse moraal jne., nüüd kus ka aineliselt võimalused tõesti estetistlik-passiivseks, vähepingutuslikuks eluks teatavais ringides mitukorda suuremad — alles nüüd, alles eriti järgneva sugupõlve eluvormingus paljastuvad selle ilmasuhte päänõrkused.

Juba varem siteeritud artiklis oleme osutand, kuidas sellest „Üleilsest“ otsejoones põlvneb tahte- ja elujouetu „Andeka parasiidi“ haiglaselt egoistlik ja eraldattuses vaevlev intensiteediha. Kui aga säääl lohutab vähemalt teatav passiivne traagika ja kannatussuurus, siis ei näe me sedagi palju arvukamate n. ö. „andetute parasiitide“ juures. Neil puudub isegi estetismi päävoorus, ta teravate maitsenormidega piiratud, ainult ilusate elamuste kirk ja nad kasutavad selle nimel kätte võideldud vabadust ka ükskõik millistes labasustes elutsemiseks.

2. Kas pole selge, millises kirjandusteoses avaldub see „üleilse“ degeneratsiooni äärmus ta teisel joonel? Kus mujal kui

seta olnud „V-o“ kümneaastane tee. Nii mõnigi üliõpilane org. Tartus on arenend rahulikumat ja otsemat joont kui „V-o“, kes juba sünnist saadik näib pärinuvat rahutu ja otsiskeleva vaimu, mida ta pole minetand täninigi. See on juhtind teda mõnikord kriitilistesse olukordadesse, põhjustades ta sisemises arengus suuremaid tõusu- ja mõnaperioode, aga ühtlasi on see teda hoidnud kivinemast ükskõik millisesse mugavasse šabloonis. Säilitada vaimlist värskust, õhutada nooruslikku tungi västsete kultuuri väärtuste loomiseks — selles näeb „Veljesto“ oma paremaid püüdeid minevikus, olevikus ja tulevikus.

Vold. Erm.

möödud aasta raskemas ajadokumentis, Kirsimäe „Puhastustules“. Ei tahaks sellel juba liigselt ärakulutet raamatul peatuda lähemalt, kui ta mitte nii selgelt ei väljendaks nähtavasti üsna laiade nooruskihtide elusuhet. Asjata püütakse nüüd tagantjärele tembeldada ta hilisemas arvustuses läbikukkund autor-sangarit ainult individuaalseks, mitte-esindavaks nähteks! Just ümberpöörduvalt, samuti nagu omal ajal „Kungla“ pussituslahing nii ka „Puhastustuli“ on ainult poolkogemata avalikkusse pääsnud sümptom-nähe, mis paljastab vägagi laiaili ja sügavale kütündind pahet. Pandagu ainult tähele tõsielu ikka jälle korduvaid kuigi harva üldsuseni ulatuvaid fakte! Ja analüüsitagu kas või viimasel ajal jultunult avalikkuseski esinend kaitsekõnesid samasugusele jämedale ja upsakale buršivaimule!

Kultuurilooliselt on nüüd õige huvitav jälgida, kuidas see igivana pummelkorpus ometi tarvitab oma kaitseks just selle „üleilse“ vabastuliikumise lõõksõnu ja muid võtteid. To uljas korbitüüp Mõtsalind — eks ole see ju ka tüübiline esteet-üliinimene, väljaspool üldnormide hääd ja kurja, isik-kõiksus! Tavalise junkur-burši aristokraaditsemine ja poseerimistung sobib otse suurepäraselt erand-inimese massipõlgusega! Millise üleolekuga kõneldakse siingi seltskonna „väikekodanlusest“ ja ta närusest moraalist, mis (mõttele ometi!) nõuab korralikkust, sõnapidamist ja üldse vastutustunnet ning austust! Nagu mõni moodnegi individualismi apologet (kodanlikes või sotsialistlikes laagris) vabandab temagi oma piiramatut lõbuahnust üsna kenakese väitega: inimesel peavadki olema suured nõuded, just see viivat kultuuri edasi! Ja ta fenomenaalne seksualism ei tundu esmalt „estetistlik“ ainult seepärast, et temas nii valdavaks tooniandjaks on tüübiline korbi-burši juba äärmiselt ebaesteetiliseks langend ropp naistejaht ja sellega hooplemine. Milline vahe ongi ehtsa

August Anni.

Liskikkudega usklik, filosoofidega filosoof, kuid ise arvamisel kõigi ja kõige kohta. „V-10“ elurõõmu ülem-preester.

esteedi naisejumalduse ja selle otse toore naisesse-suhtumise vahel, mis avaldub siin ja — tunnustage endale ausalt! — nii mitme teisegi „intelligendi“ juures (oo, ma ei mõtle sugugi ainult korporante ja sama vähe igauht neist!)

Viimane nähe ehk iseloomustabki kõige paremini seda astet, kuhu on degenerereerund meie kirjanduses kord nii õilis esteeditüüp! Ei aita enam midagi sisetopitud prantsuskeelega peenutsemine, õilsad esivanemad ja muu aristokraat-olla-tahtmine, see tavaline korbi upsakas kadakalus ei peta enam kedagi; see mantel on juba küllalt porine, et läbi näidata ta kandja — ning ühtlasi üldse estetistlik-amoraalse elutunde lõplikku jõuetust ja pankrotti. „Mis intelligents täna, seda rahvas homme?“ Oi, selline „intelligentsivaim“ on juba täna vägagi rahvalik! Kuid — ega ju vist kuulugi nii paljud Mõtsalinnud enam vähegi korralikku intelligentsi — või siis ainult oma smokinguga.

3. „Eilseks“ elutundeks ja stiiliks peab Christiansen ekspresionismi, iseloomustades seda aga kaunis vastuvaieldavalt kui piiratud kõigejaatust. Nähtavasti peame siin eraldama mitu erisuuna selle järgi, kuhu see jaatuse ja paatose torm tungib — kas näiteks lihtsalt kõikesälevaks ilmarõõmuks või jälle enam eetilise-normatiivses sihis. Esimest kajastub meil näit. Underi

või Semperi whitmanlikes „oodides olevale“, teist (osalt samade autorite) mitmeis kibedais ja siis rohkesti eitavaiski „Tarapita“ ajalauludes, osalt ka varem as noorsooliikumises j. m. Nüüd näib esindavat viimast suuna veel eriti „Aktsooni“ ümber koondunud rühm (Antson j. t.) oma ekspressionistliku karjatusstiili ja kõrgepingelise revolutsioonipaatosega — mil aga (Christiansenigi iseloomustusele vastavalt) kontakt reaaleluga pole just mitte suur ega jaatet objektki vist väga selge.

Teises, võiks ehk öelda väärtusastmetu elurõõmu suunas tundub noorte kirjanduses raskem olevat nimetada selgepiirsemat esindajat. Kaunis lähedaks sellele, kuid veel enam Christianseni „täna-se“ elutunde-tüübile võiks ehk pidada — jah, kas mitte Juhan Pahlbarki ja ta „lustilikkude tudenti.“ Muidugi oma- ja eestipärasuses segus, kus päale muu „Metsamehe“liku“ boheemlusega näib ühinend ka tsipake baltipäraseid burš-elumehe, ja jah, siiski ka trallitava n. n. kuldse nooruse jooni. Vahe Kirsimäetüübiga on muidugi vägagi tunduv, kas või lihtsalt maitse ja loomulikkuses. Kuid just selles loomulikkuses ja „asjalikkuses“ näib nagu maailm olevat lihtsus-tund lameduseni, kus ühesuguse lustiliku hopsassaaga võib üle kihutada kõigest, olgu see siis madal või kõrge. To Juhan on üsna kena mees oma rõõmsusega ja „virisejate“ vihkamisega — kuid ta ei taha ega taha saada aru, et võib olla ja ollakse lustilik ja vahest sügavamaltki rõõmus ka ilma, et tarvitseks alati potti kiita ja keelt näidata. Ta on meeldiv vastand estetistlikele neurasteenikuile ja ilmamuretsejale, aga ta ei taipa, et on siiski põhjust mõelda vahel ka sügavamalt ja tõsisemalt, ja et see sugugi veel ei tähenda kooruke-seks või kõhuvalutajaks muutumist. Ta on üsna asjalik-moodne, mitte sallides õonest paatost (ehk siis ainult ise mängides pidukõnelejat), kuid ta ei suuda või ei viitsi tunda, et on siiski maailmas ja elus ka suuri ja pühigi

väärtusi, millest p e a b kõnelema aukartusega, ja millest p e a b vahel kõnelema, kui me tahame, et neile ligemale jõutaks. Sest ilma nende tõstvate pühapäevadeta me ei ja k s a töötada kuut masendavat nädalapäeva. Ja me lihtsalt ei ta h a g i veeta neid alatise hopsassa-ületantsimises: see oleks oma tühisuses lõppeks veelgi igavam kui mornitsev maailmavalutsus.

Kuid jah, mis puutub väärtuste hindamisse, siis kipub ka „metsmees“ Pahlbark vahel päris lähedale üli-inimesest Mõtsalinnule, kuigi mängides n. ö. „alalümmest“, keda ta liiga-normaalsus lubab kõigele viilistada. Mõlemad teevad omale elu ja kohustetäitmise ikkagi juba pagana kergeks, ja näib vahel nagu oleks Kirsimäel ainult enam julgust ka elada nende lustilikkude põhimõtete järgi, mida Rander talle teoreetiliselt ette praalib. Ja viimane isegi mitte ükski vastutustundetult ei võrguta nõrku tütarlapsi (ikka ainult spordiks!), vaid sõna tõsi-

Kõrtsist.

Quasi una — parodia.

Lõi võimsalt kõrvu orkestriklaveri kirglik triller nutliku kumina foonil. See hõõgus läbi viulite kiinumisest ja trumme mürtsumisest, hundas läbi kõrtsirahva kõnesumina. Valdas veel tänavailgi meeli, et ei need avanenud välismuljetele enne, kui olin jõudnud Riia mäele. Siin märkas, kui kunnatu-illus oli õhtu.

Ilm jahe ja karge, klaasmust taevas tähetolmu täis, trotuaarid jalge all teemas kummaliselt laulvat priginat. Nüüd lämbub see vastutuleva auto põrinasse. Ohoi! Kuidas küll autolaternad säratavad, millise hooga kiiri heidavad! Need aga süstavad spiraalides läbi õhu, iga kõverus kui väike vikerkaar. Tulevad kaugel, ahvardavalt vibades, ja siis äkki kui vihvatavad kõrva äärest mööda. Vaatad üllatunult järele — juba läinud. Aga majaseintel näed värisevat varju nobedasti põgenemas läheneva valguse eest. Vurab nüüd auto isegi mööda, veeretab õhku rabeda rõõgatuse. Ja jälle asub kõrvu imelik, monotoonne kilin. See paisub üle üksikute jalakäijate sammukajast, kasvab ja differentseerub — kirglikuks trilleriks nutliku kumina foonil.

Kakerdan edasi. Paremalt telliskivi-

ses mõttes n a r r i b ä r a ka oma Mordva-Peedrast teisiku süütu hinge, meelitades ta lahkuma oma kohustusist, mida täites ta kindlasti oleks olnud õnnelikum kui nüüd valitud näruses kõrtsimiljões. (Ma ei puutu ligemalt juba liiga erapoolikut vastasrinna „koorukeste“ mustamist, ei hõimuliikumise segamist tont-teab milliste proudadega, ei autori enda kaitsitud hopsassa-hõimuromantikast jne.). Kas pole, selles v a e n u s tõsiduse ja tõsiste jõudideede vastu tundub nagu alateadlik vaen üldse süvenemise ja tahte-pingutuse vastu? Ja selles oma endiste (võib olla liiga õõnsalt võetud?) aadete naeruvääristuses teatav r e n e g a a d i-viha ja — nüüdse tühjuse tunne? — Kuid aega ju on, ja võib-olla on see praegune kukerpallitus isegi kasulik noormehe tervisele — kui ta ükskord jälle hakkab käima ka püsti ega upu meid kõiki ahnitsevasse väikluse sohu. Vähe-malt tänapäevase sõnastuse kunst on tal vahel üsna kena.

sünge „Korralagedus“, takso-riida ukse ees, rada märgitseb ripplaternate ahelik, mis elastselt maapinna kumerusele järele lookab, koguni sügavale vajudes Pargi tänavanurgal, siis jälle vähehaaval ülespoole tõustes. Tõstan silmad. Härmatanud okstes tõllerdab kuu. Kanäe, kuidas hõllerdab lumitanud virbades, kuidas hüpleb ja kiigub kui õngekork lainetuses. Lootuse tänavanurgal poetab enda okstest välja, seisatab ja teeb naeruka näo. Tere, tuttav! Seisatan minagi tänavanurgal, seisatan lausa, harkis jalu kui mees mehe vastu.

Ja märkan kumalisi asju. Kaob kuunäolt naeratus, suud-silmad ja kõik näojooned valguvad ühte puntrisse kokku mingiks tihedamaks tuumaks, kuna kogu ümbritsev valguseratas hõredaks ja läbi-paistvaks muutub. Ent sealsamas ujub kustki esile pilvesagar ja varjutab kõik.

Sean sammud edasi ja panen imestades tähele, et ka laternate ahelik samasuguseist läbipaistvaist ketastest koos- tub tuumaga keskel. Juba ärevus poeb ligi — mis pagan see tähendab? Pöör- dun paremale, et otsida kuud, kuid näen veel kummalisemaid asju.

Suur pilvekonn on parajasti kudet heitmas. Näe, kae, vaata, seal teine konn samas tegevuses, seal kolmas,

4. Pahlbärk istub kõrgel Postipapa pambu otsas ja valitseb säält tervet joonealust Tartut, pole ime, et meie „Tänase“ elutunde ja stiili tüübina nägime kõigepäält teda. Ma vist ei eksi, kui arvan „alamais sfäärides“ leiduvat tema kaugemaid või lähemaid sugulasi õige rohkesti — see on lõppeks ometi õige moodne ja vähemalt oma nooruses õige elujõuline tüüp, küll kindlasti palju pääliskaudsem ja n. ö. kergekaalsem kui üleelise ja eilise latvesindajad, kuid oma üldises keskpärasuses keskmiselt vist ometi ka tervem kui viimaste virilad järeelkasvud. Kui maha arvata suurlinnast ja masinakultuurist sõltuv äärmine distsiplineeritus, korrapärasus, ekonoomsus jne. võime ehk kogu sellele vistsisti laiale hulgale kohastada ka teised olulisemad jooned, millega Christiansen iseloomustab „tänast“ mujal Euroopas. Ikka enam reaalne, asjalik ja kaine, ideaalidetu ja argipäevane, sportlev ja jazziv, vähevaimne ja ärimehelik, eba-isiklik ja pääliskaudne, väheare-

neljas . . . Pole enam pilvi, pole kuud, pole laternaid — kogu õhk on täis konni ja nende kudet.

Ning sedamaid hakkab kude arenema Juba on kullestel sabad taga, juba nad nendega vilades suruvad teineteisest läbi kui sääsepere. Kõik kohad on neid täis, neid satub mulle silma, suhu, kõrva — igale poole. Mu jalad löövad tuimaks, süda hakkab kohisema. Et mitte kukkuda, haaran kiinni telefonipostist, kuid see kuramus on kummist ja paindub ühes minuga maani. Kaob kõik, välja arvatud kirglik triller nutliku kumina foonil. See paitab kõrvu, nõrgudes kustki kaugel, maailmade takka.

Hommikul ärkasin koerte kärinast. Tont teab, millest neil riid tekkinud. Nii palju oli igatahes selge, et mitu väiksemat olid ragimas üht suuremat. Ja oma kutsikalikus õhinas olid nii hoolimatud olnud, et jooksid müri üle mu rahulikkude ribide, tuisates mulle tuhklund näkku ja peletades une silmist lõplikult. Ei kaugel minu puhkepaigast korjas kajakamutt klõbisevaid hobu-ubinaid pange ja hommikune valgus hurjutas majanuka tagant. Ei ma kannatanud enam välja. Lahkusin sellest killast.

Udres Kudres.

nend väärtusastmikuga ja sensatsioonihimuline, kuid vähemalt kehaliselt terve ja hopsassa-prestissimos ringi kihutav.

Lõppeks on sellele vaimule kaudis lähedal ka suur osa muust noorema sugupõlve kirjandusest, kuigi selles rohkem süvenemist ja „eilses“ päritud idealiteeditahet. Kivika ja Vallaku j. t. „uusrealismi“ ei tee ta tugev sotsiaaltendents veel kaugelki ekspressionistlikuks. Jürna amoraalsed, robustseni meeleliste efektidega rabavad argielu-novellid vääriavad küll ka juba vormilt uus-asjalikuks tunnustust ja on ajale otse tüübilised. Schützi luule tundub samuti küllaltki tänane matkleja-sportleja asjadesilmimine, kuigi just mitte südameetu. Ning vanemagi põlve siirdumine reisikirjeldusse, teaduslikku esseesse või memuaari pole muidugi ainult „estetismi agoonia“ vaid uuele ajavaimule järgnemine, isegi tervitetav!

Kuid ma arvan ometi, nagu ka Christiansen, et homse elutundeks vajame natuke rohkem kui selle, meile alles saabuva, „tänase“ ainult-asjalik ja ainult-hetkele elav ringisõit. Meie ei vaja mitte üksi lustilikku hetke-tervist vaid ka

ülejäätav jõudu suuremate, pikaageemate ja ühisnimikkude eneseteostuste jaoks. Vajame uuesti suurt (kuigi vahest mitte suuresonalist) paatost ja suurt hoogu võimsamaiks ehitusteks, kuigi nende teostajana meie ideaal pole enam ainult suurežestiline prohvetaid vaid võimeline ja asjalik eluinsener.

Ja seepärast on meie aja tähtsamaid ülesandeid, leida uus kontakt ja kooskõla üleisikuliste ja igaveste tungjõudude ja säadustega, mis võimaldaksid uskuda oma võitlusse kui pühasse võitlusse. Meie päävajadusi on, end tundes nende kõrgemate kasutäitjana, harjuda sihitu spordi pingutuse-armu kaasa võtma ka raskemaisse kuid sihikindlasse kultuurivõitlusse. Ja võttagi seda kestva jõuproovina meie puhtale tahteinimsusele, kellele ümbrus on — „mida raskem seda parem.“

See teadvus ja harjumus üksi võimaldab „homse“ dünaamika ja kestvalt kaasaskantava ilorõõmu.

Homse haritlaspõlve ideaal on see elutunne, mis maksimaalseni suurendab kogu rahva elujõudu ja elurikkust.

August Anni.

Meie üliõpilaspere liigse killustuse vastu.

Meie üliõpilaselu killustus paljude organisatsioonide vahel on vist küll olnud küsimuseks igapähele, kes meie üliõpilaskonna kui terviku vajaduste ja ülesannete üle on mõtelnud. Ja seejuures ollakse küll üldiselt arvamisel, et praegune käristatus on liig suur ja nüüdsete organisatsioonide rohkus seega paha. Pahe on kõigepäält selles, et meie üliõpilasnoorsoo jõud — nii hästi vaimline kui aineline — kulub praegu paljudes ühingutes ikka umbes samade ülesannete täitmiseks, mille tõttu selle tegevus suuremaid ja üldisemaid, nähtavaid tagajärgi ei anna. Seejuures ei paista sellest olukorrast väljapääsu, sest on ju selge, et praegust organisatsioonide hulka pole lootust kuidagi sihilikult vähendada või ka ainult piirata. Sest päale terve rea asjaolude,

mis ikkagi nende olemasolu õigustavad ja põhjendavad, on neil kõigil ka teatud juured minevikus, mida hävitada ei saa. Seepärast jääb tõeliselt ainult järgi selle üle mõelda kuidas neid pahesid, mida nende rohkus kaasa toob, vähendada.

Kõige kergem ja otsesem tee sinnapoole tohiks küll olla suurema või vähema hulga organisatsioonide liitumine rühmadeks. On aga teada, et sarnaseid liite on ja on veel enam olnud, kuid need pole rahuldavaid tagajärgi annud. Seepärast tuleb juurelda, milles on seisnud selle põhjused. Muidugi läheme mööda kõige suuremast ühisest üliõpilasorganisatsioonist, üliõpilaskonnast, mida tegelikult kehastab „Edustus“, sest see täidab teistlaadi ülesandeid, kui need, mis endale on võtnud n. n. intiimorganisat-

sioonid, millest siin ainuüksi mõtleme kõnelda. Mõõda peame minema ka teisest senisest suuremast ühendusest, korporatsioonide liidust, sest selle tegevusest pole eemalolijal andmeid. Teoreetiliselt võiks küll arvata, et seegi nii mõnd kõnesoleval alal võiks ära teha, kuna ühikud, mis selle moodustavad, teineteisele on põhimõtteilt ja korralduselt väga lähedal. Kuna kirjutajal on teada tüht-teist ainult seltsidevahelise koostöö katsetest, piirdutagu siin ainult selle võimaluste kaalumise ja asutamisega. Nagu teada, asutati umb. 5-e aasta eest esimene seltside liit ja selle lagunemise järgi teine, vähema ulatusega. Aga seegi kuulukse minevat kadumise teed, osalt osaliste külmuse tõttu ta vastu, osalt mõningate lahkkelide tõttu. Kui otsida põhjusi, mis olid takistuseks nende liitude läbilõõmisele, siis arvaksin nii omist üliõpilasaastate kogemust, kui kuuldusist nende tegelasilt äramärkida võivat järgmist. Näib, et põhiveaks oli asjaolu, et siin lähenemisküsimust ei võetud lihtsalt, n. ü. puhtinimlikult ja sõbralikult, vaid peamiselt formaalselt. Sellest tuli näit. juba see, et toon kõiksugu läbirääkimisil ühiste asjade arutamisel oli sageli umb. niisugune nagu — kui tarvitada võrdlust — oleksid sääli noored kuked olnud koos. Igauks nähtavasti pidas enda kohuseks enne kõike väljasolla oma organisatsiooni au eest. Kui siis keegi teist organisatsiooni, selle esindajat või selle seisukohta pisut „tonksas,“ siis pidi muidugi samaga vastatama. Ja see aitas kõigeks muuks kaasa kui lähenemiseks, mida tegelikult taoteldi. Sellest formaalsest teineteisele ja ühisele üritusele suhtumisest järgnes seegi, et kõige päält neis liitudes võeti arutusele omavaheliste tülide lahendamise kord, milleks tegelikult õieti polnud tarvidust ja mida igakord kõige lihtsamini oleks võidud õiendada erapooletu juhatuse kaudu. Nüüd aga tekkisid selles, iseendast kõrvalises küsimuses lahkkelid ja raskused, mis osalisel sisulise töö juurde peaaegu ei lasknud jõuda. Raskusi tegi näh-

tavasti just see, et püüti päale sundida ühist korda kõigile organisatsioonidele, isegi neis asjus, kus oli põhimõttelisi lahkuminekuid. Edasi paistab olnud veaks just eriti see, et need liidud ei taotlenud oma liikmete isiklikku lähenemist, või tegid seda igatahes liig vähe. Kõik meie üliõpilaste n. n. intiimorganisatsioonid on teatavasti saksa korporatsioonidelt päritud eeskujul üldse väga kinnised ja teineteisest isoleerunud, mis teeb alul mainitud üliõpilaspere käristatuse veelgi täielikumaks kui see oleks olnud muidu, ja mille vastu seepärast eriti oleksid liidud pidanud otsima abinõusid. Selle kinnisuse vähendamine, vähemalt liitunud organisatsioonide liikmete vahel oleks pidanud olema üks liitude esimesi ülesandeid. Isiklik kontakt oleks toonud liitudesse enam pulseerivat elu. Et sellele asjaolule ei pöördud küllaldaselt tähelepanu, jäid organisatsioonide liikmed ja seega organisatsioonid

isegi liitude vastu külmaks. Küllap oli muidki raskusi, aga üks needki, mis siin mainitud, olnud küllalt olulised liite takistama elu sisse saamast. Ja vist ollakse nõus, et neist tulevikuski liitumiste katsetel paljud esile kerkivad.

Seepärast tõuseb küsimus, kas üldse maksab uuesti samas sihis ja samade abinõudega, s. o. liitumise teel lähenemiskatseid jatkata. Arvan, et siiski kahtlemata. Praegune üliõpilaspere käristatus on pahe mitte ainult üliõpilaskonna enese seisukohtadelt vaadates vaid ka veel palju laialisemas mõttes. Sest meie üliõpilaspere organisatsioonid kui omi liikmeid kasvatavad asutised jätaavad suuremal või vähemal määral pitseri kogu oma liikmeskonna mõtlemislaadile, mis kahtlemata mõjub parastiseski elus. Ja kui meie haritlased juba oma valmimiseast alates harjuvad jagunema kõiksugu väikeste vahede järgi paljudeks rühmitusteks, jätkub

Sõprusliitude sihst ja ülesandest.

Eestis ja Soomes on viimisel ajal kaunis sageli, eriti noorte poolt, kaevatud nende maade amelliku koostöö külmuse üle. See hõimuarmastus, mis on avaldunud ühiseil koosolekul ja neil peetud kõnedes, on tihti tundund vaid hekelise innustusena, ilma kestmata põhjata meeolulusemisena. See on olnud kui vee pinnakihi virvendus päikese paistel, seda ei ole toonud esile põhjani ulatava mõjuga äike. Sarnase pinnalise toreduse vastu on noorte poolt astut. Peame pääsema sellest, peame looma kestmata sidemed mõlema hõimurahva, Eesti ja Soome, vahele kõigis suhteis.

Otsides põhjust selleks, miks meie rahvaste sügavamas peituvad hõimutundend veel ei ole ärrganud looma kindlamaid sidemeid, mainis Tallinna Soome saatkonna sekretär Teo Snellman viimisel Soome iseseisvuspäeval peetud kõnes mõjuvama põhjusena, et me küllalt veel ei tunne teisteist. Elame liiaks mineviku kammitsais, endiste teadmiste varal, ega õieti püüagi neid uuendada. Rõhutades ta ütles: „Eesti ja Soome sõprusuhete kindlustamise tähtsaim vahend on õppida tundma teisteist.“

Sel alusel tekivad ka need sõprusliidud, mida Eesti-Soome üliõpilaspäevade tulemustele toetudes viimasel ajal on sõlmit kummagi maa üliõpilaspäevade vahel. Senised Eesti-Soome üliõpilaspäevad tähendavad ainult esimesi samme kestmata sõpruse

loomiseks. Neis sõlmit tutvused ei või enamasti ulatuda pinnast sügavamale, neis saadud isiklikud muljed piirduvad sageli vaid väliste seikadega. Tõelist, läbi elu kestmata sõprust ei või luua paari päevaga. Pole siis ime, et vennasrahvaste noorsõod on olnud mõjuvamaid vahendeid ja üheks sarnaseks on leitud sõprusliitude sõlmimine üksikute seltside või korp-ide ja osakundade vahel.

Sõprusliidud põhjenevad siis pürgimisel õppida tundma teisteist. Se-nine tundmine on piirdunud sageli vaid üliõpilaspäevil saadud pinnapäässete muljetega. See peab ometi muutuma ja kasvama, see ei saa piirduda vaid üliõpilasmaailmaga ja selle sündmusega, vaid seda peab laiendama kogu vennasmaale, selle rahva ja elu eri aladele, seda ei pea ka ainult laiendama, vaid enne kõike süvendama, see peab sõbuma me hinge seda soendavaks hõimusõpruseks. Selles üksteise tundmise süvendustöös on isiklikud sõprussuhted suure tähtsusega tegurid ja nende loomist näeksin sõprusliitude tähtsama ülesandena. Sarnase läbi elu kestmata sõpruse loodud sidemed, ei piirduks ainult üksikutega, vaid need ulataksid oma mõju vähehaaval kogu Eesti ja Soome rahva vahelisele koostööle. Nende tähendusest lausub mag. V. Helanen äsjamainit kõnes järgmist: „Kui tõusev haritlaspõlv, kellel eeskätt on vastutus rahva

see tendents loomulikult nende seas päale ülikooliaja lõppugi, kui nad asuvad tööle avalikus elus. Intiimsete, klubitaoliste organisatsioonide juures on küll sellised väikesed, isegi isiklikku laadi vahed teatud viisil põhjendatud. Aga kui nähakse ja hinnatakse ainult neid pisiasju ja nende üle mitte ka suuremaid, üldisemaid, nagu see kipub olema meil praegu, siis on asi halb. Kas ei äga meie avalik elu ka just sama liigkillustuse needuse all? Kas pole sellest pääsemine saanud ammu üheks meie rahvusliku elu põletavamaks tervendamistarbeks? Aga kui nüüd üliõpilaselus meie tulevased tegeled ja juhid saavad üsna lausse tungiva eelkooli selles rühmade ja rühmakestehuvide tähtsaks pidamises, kas on siis loota, et avalikku ellugi ses asjas edaspidi suurt parandust saadakse? Vaevalt. Vanemas eas ja kui inimesed on jõudnud nii palju keerulisemasse ja laialisemasse ühiskonnaellu, pole enam palju

Linda Leeman.

Filoloog ja õpetaja, dotseeriv toon külgesündind.
„Veljesto“ täisvoliline esindaja Sadakunna Osakunnas Soomes.

lootust neist pahesid välja juurida. Palju kergem on seda teha meie väikeses üliõpilastühiskonnas. Ja seda peame. Haritud noorsoo kohus on haarata kinni neist vajadusist, mida esitab temale ta rahvusliku elu homne-

tulevikust, mõlemal pool Soome lahte on saavutanud sarnase sõpruse, sarnase peimatu reaalse põhja koostööle, oleme valmis lunastama oma rahvaile suured lubadused: „soome silla“ heik on lõõnud.“

Elame praegu hõimutunde tõusval ajal, otsime uusi vorme ta väljendusile, elame ajal, kui meie tööd juhib vabatahtlik innustus. Peame ometi arvesse võtma sedagi, et tõusuajale võib järgneda hetkeline langus. Siis on vabatahtlikult sõlmit sõprusliidud kohustavaks sidemeks, mis ei lase sõprusuhtel koguni katkeda.

Kuigi sõprusliitudel ongi eelmainit suur ja kaugeulatav siht, millel on mõju juhusel langusajalgi, võivad nende tegelikud tulemused teinekord kokku tõmbuda õige väheseks. Need võivad põhjustada vaid teise org-i väljaste kommehet järgendusi ja loovad „hõimuromantikat“, mille viljatusest ju tihti on kõnelnud ja kirjutet. See võib olla tulemusena sarnaseist liitudest, mida on sõlmind org-id, mille harrastused on suurelt osalt vastandid. Oleks sellepärast soovitatav, et sobimust kavatsesid org-id enne lõplikku liidu sõlmimist lähemalt tutvuksid suuremate külaskäikude näol üksteisega ja üksteise harrastusiga. Sõprusliitude positiivsed mõjud olenevad esijoonest sellest, kas mõlemas org-es toimiv enamus on tõeliselt aktiivse hõimuvaimu elustet ja milles see aktiivsus avaldub.

Esimese ülesandena seniseis sobimuis on tavaliselt mainit peod ja

koosviibimised. Kui need korraldetaks hoolikalt ja väärtusliku eeskavaga, võib neil olla märgatav tähendus vennasmaa tundmise levitamises, kuigi nende mõju võib jääda pinnaliseks. Sarnane teise maa olusid esitav koosviibimine oleks sobiv korraldada teise org-i aastapäeval. Liitorg-ide aastapäevadega võib hästi ühendada, ja nii on kavatseltki, suuremate rühmade külaskäike. Isiklikud, kuigi lühemad mõjutused võiksid anda uut äratust hõimutundmise laienemisele. Suurema mõjuga oleksid ometigi osavõetud teise org-i suvividustustisist ja nendega ühenduses korraldet jalamatkadesi vennasmaal. Sarnaste retkete korraldamist peeti soovitatavaks ka viimaste üliõpilaspäevade resolutsioones. Need retked tutvustaksid lähemalt vennasmaa loodust ja maarahvast, meie rahvaste pääosa.

Samuti ei või sõprusliitude sihtide saavutamisel küllalt suureks hinnata seda tähendust, mis on ühe org-i liikme pikemaajalisel tegevusel teise maa org-is. Sellele kogemusele tulid jälgides möödunud semestril eesti hõimusõbra tegevust oma osakunnas. Pidades ettekandeid, tutvustades kirjandust ja muul teel ta võib oma isiksuse kaudu tuua hõimurahva palju lähemale. Korraldades keelekursusi, ta võib teha tööd selle sihi saavutamiseks, et „soome kirjandus ei ole kirjutet vaid Soome kolmele miljoni, vaid ka Eesti ühele miljoni ja ümberpöördukt“. (L. Leeman). Nende

päev, astuda võitlusse nende pahedega, mis tänapäeval saanud valusaiks. Mitte ainult seepärast, et noorsugu on vabam eise olude kammitsast ja erksam ja algatusvõimlisem kui vanem põlv, kes endal praegu töökoormat kannab, vaid ka sellepärast, et kõrvaldades omast elust need valutavad pahed, ta loob n. n. eo, eeldused, millest võib avaliku elu tervenemine kõige loomikumalt alata. Seepärast ei või olla kahtlust, et meie üliõpilaselu kärjastuse pahede vastu peab jätkatama võitlust, kuigi senised katsed pole annud soovitud tagajärgi. Ja nagu tähendatud, tuleb siin pidada kõige otsesemaks teeks ikkagi praeguste organisatsioonide lähendamist teineteisele.

Kui tegelikult astuda asja juurde, siis paistab, et kui senised suured ja üldised liidud on osutunud korruga liig raskesti teostatavaiks, võiks alata väiksemate, vahest 2—3 seltsi liitudega või ütleme ainult sõprus-

liidult mainit tegevusalade lisaks on teadagi veel palju muid näit. Kirjanduse vahendamine, mille tarvitu-selevõtt kuulaks ka sõprusliitude ülesannete hulka.

Lõpuks ei või jätta märkimata üht varjupoolt sõprusliitude sõlmimises, mille suurust näitab alles tulevik. Kui sõprusliidud saavad üldisemaks, võib neist moodustuda õnnetus üliõpilaskonna tervikule. Üliõpilaste ühiseil koosolekuil ja olenguil need võivad kergesti viia rühmade eristumisele. Sellest oli näha hoiatavaid näiteid ju möödunud üliõpilaspäevil. Nii viljakad kui Eesti ja Soome üliõpilaste lähendamisele sõprusliidud ongi, peab siiski ette vaatama, et need ei moodustuks hädaohuks tervikule. Kui koondume üliõpilaspäevile, peame mees pidama, et esijoonest esindame oma üliõpilaskonda tervikuna ja allesteisena mõnda seltsi, korp-i või osakunda. Ühiseil ettevõtteil ei tohi eristuda.

Kuigi sõprusliidud arenedes vale suunda võiva moodustuda takistuseks ühtlusele on nende sihid siiski väärt pürgida ja nende teenete pooled küllalt suured, et peame soovima nende aina suuremat üldinimist. Nende abil tulevad meie maade tulevased hariilaskonnad ikka lähemasse kokkupuutusse üksteisega ja nende abil kasvavad mõlemale maale hõimuvaimu elustet juhid, kes viivad Eesti ja Soome endisest lähemasse suhtesse kõigil aladel.

Heikki Hosia.

lepingutega. Meil on viimasel ajal ül.organisatsioonid sõlminud sõpruslepinguid väljapoole, soomlastega, ja neisse lepingutesse näikse osalistel olevat hääd usku. Miks ei võida meil sise-mist väerindagi samal teel ter-vendada? Ja just sõpruslepingud või -liidud peaksid need olema. Jäetagu formaalse vahekorra arutamine võimalikult ta-haplaanile. Katsutagu enne kõike just hääd liikmete isiklikku va-hekorda, lähenemist saavutada. Saagu liikumine üliõpilaselu kil-lustuse vastu üliõpilastevaheli-seks, mitte ainult organisatsioo-nidevaheliseks, nagu seni. Sel-leks kõigepäält lepinguosalised organisatsioonid teineteisele või-malikult lahtil Võimalikult palju ühiseid koosviibimisi, ettekan-deid, ühiseid aktsioone üliõpilas-elus kui ka üldse hariduselus. Muidugi on sarnane lähenemine meiesaksa korporatsioonide mõis-

teist läbi imbutud, umbseile or-ganisatsioonidele palju raskem kui paljas formaalne liitumine. Aga peab otsima ja leutama teid — seda käseb eesmärk. Selle ühise asja nimel peab iga orga-nisatsioon julgema tarvilikul kor-ral pisut oma maailmast-lahuta-tuse „mugavustest“ ohverdada. Vastastikused külaskäigud ja koosviibimised ei tohiks olla nii-viisi korraldatud, et need nõuak-sid suuri kulusid — need oleksid tervele asjale kõige suuremaks takistuseks. Pääle ühiste olen-gute, ka suviste väljasõitude ja matkade võib mõtelda ka refe-rentide vahetamisele. On ju mõ-nel juhul organisatsioonide va-hed kujunenud teatud määrani teaduskondade järgi, seega võiks sel olla tegelikku mõtet. Ja siis veel üks ala, kus koostöö, kui seda saavutataks, oleks suure tähendusega, on majanduslikkude murede lahendamine. Mõeldagu

ainult neid miljoneid, mis aastas kuluvad meie organisatsioonide korteritele. Siin saaks ühiselt palju ebaproduktiivseid kulusid kokku hoida. Kui palju siin oleks ära teha ja ühiselt saaks ära teha, selgub, kui näit. võrrelda olu-korda meil Soomega, kus üliõpi-lane nii hästi kui vaba on mak-sudest oma organisatsioonile.

Nii mõningaid võimalusi, mil koostöö paistab soovitatav ja va-jaline. Võib olla ei tunne ma üksikasjaliselt olukorda ega pole üksikasjus need soovid igapidi praktilised. Siis võib muidugi leida teisi koostöö alasid. Põhi-mõtteliselt paistab aga tarvidus seisukorda parandust tuua nii tungiv olevat, et ma ei näe palju teisi küsimusi, mis meie prae-guses üliõpilaselus oleksid akuut-semad, kui see, mida nende ri-dadega puudutatud.

H. Moora.

Üliõpilane ja töö.

Öeldakse: nütidne aeg on kibeda võistluse aeg. Kehaliselt ja vaimli-selt tublim, kõvema närvikavaga ning võimsama kapitaliga rahvas jääb pääle võitluses olemasolu eest. Samuti on tuntuud väide: meie kui pisirahvas suudame oma olemasolu ja riiklikku iseseisvust õigustada ning kaitsta mitte relvadega, vaid lugupi-damise äratamisega oma vaimlise jõumäära, loominguoodete väärtuse ja kultuurilise tasapinna kõrguse kohta. Seda ei tule mõista kitsalt — siin käsitletagu koos nii ainelist kui vaimlist loomigut. Meie esimene üles-anné olgu siis saavutada võimalikult kõrge kultuuritasapind. Tugeva ma-janduliku põhja ja vaimlise kõrge-pinge taotlemisel võetagu eeskujuks teisi ettejäõndnu väikeriike: Rootsit, Daanit, Norrat ja mõneski suhtes Soomet.

Kui kaugele oleme ses arengus jõõndnud!

Riigi-eelarve arutamisel kaebab Riigikogu ja Valitsus: kriis, kriis nii töõstuses kui põllumajanduses! Või, liha ja töõstussaaduste väljaveo — võimalused on halvad. Põllumajandus tasub kehvasti. Kapitali puudus on suur. Vastasrind naelutab kinni produktiivsete kulude vähesuse eel-arves. Iga kodanik teab, et pank-roidid on meil igapäevased asjad. Protestitud vekslite nimesikkude kõit-ed muutuvad aina tisedamaks. Pan-gad on tühjad. Pea igamees on an-nud vekslid ja võlakohustisi. Pal-gad on madalad, eriti töõlistel need on alla igat miinimumi. Tõõpuudus

on suur. Valitsuserakonna juht soo-vitab kutsuda väljamaalt asjatundjaid valitsusele appi. — Igaüks on kuul-nud, kuidas meie maanteed on hal-veimad kogu Euroopas, sillad ja sa-damakaid langevad kokku (tunnistus meie inseneride asjatundlikkusest ja tublidusest!), ehitused kestavad oma meeste käes igaviku, rõõpad on peh-med, tegelikud kulud ulatavad ena-masti kaugelt üle eelarvete (uued raudteed jm.). Andmed näitavad, et oleme kultuurimaist rahvusliku jõu-kuse poolest kümneid kordi vaese-mad ja mitte teistsi ei ole vaimlise loomingu varadega. Erakonnad kisk-levad, seadused ei tule asjatundlikud, valitsuski (oma erakonna tunnistust mõõda) ajavat onupojapoliitikat. Kaevatakse koolide ja ülikooli puudusi. Riigivanema hinnangul on meie riigi-ametnikud asjatundmatud. Hädalda-takse tublide jõõdude puudust eest-kätt vaimlistel aladel. Näit. pole pä-devaid kirjanduse-, kunsti- ega teatri-arvustajaid, puudub teatrijuhte. Igal-pool, nii teadustes kui tegelikkudel elualadel, on hulgana puudutamata ülesandeid ja lünki, mis ootavad käsi: era ja riiklik majanduselu, rahvusli-kud teadused, hariduselu.

Olgu siin ka teatav % liialdust, pääjõõnis peavad need kaebused paika.

Kõõgil neil puudusil on arusaada-vaid põhjusi. Meie oma 60 a. ma-jandusliku ja 10 a. riiklise iseseis-vusega ei saagi olla ühel astmel rah-vastega, kel on seljataga sajandite areng. Sel ajaloolisel taustal on meie senised saavutised imestustära-tavalt rohked. Aga see ei eita omeli

tõõsiasja, et noorena rahvana oleme maha jääõnd ja et meil tuleb, kui ta-hame teiste tasemele jõõda, mitme-kordselt pingutada, ebatavalise kiiru-sega areneda, et vähendada vahe-maad. Sest teist teed ei ole järele-jõõdmiseks. Ja meie auaanus peaks olema, kui oleme elujõõline rahvas, milles pole kaheldud, jõõda omatao-listest ettegi.

Ja see ei ole lootusetu. Sest samal ajal, kui kaevatakse vaimliste ja ai-neliste varade vähesust, näeb igal sammul jõõde asjatult minemas raisku. Idealistid ja moralistid hä-daldavad noorsoo kõõblisest langu-sest, kaebavad ainelisust, elunauivat egoismi, riikliku meelsuse ja ühis-kondliku mõõteviisi puudust, varade ebamõõstlikku kulutamist eraelus jm. Muuseas tuuakse ikka ja uuesti and-meid, kuidas ja kui palju meie vaiml. valimik — Üliõpilaskond — joõb, ter-vist ja vaimlist ning kehalist jõõdu pillab. Ja seda pillatakse igalpool mujalgi.

Tõõsiasja on siis see, et meie rahva ainelised ja vaimlised jõõd pole kau-geltki viimase võimaluseni produk-tiivselt rakendat.

Nii olles ei ole põhjust olla pes-simist, vaid vastupidi optimist: kui oleme viimseid jõõvarasid rakenda-mata ilmutand nii sitket edasijõõdmist, siis suudame otstarbekohasema jõõkoõnduse puhul veel palju enam.

Kõõrgendat nõõded tuleksid esijär-jekorras asetada akadeemilisele ko-danikule.

Mida nõõtakse? Lihtsalt — r o h k e m t õ õ d. Kui oleme nii kau-gele maha jääõnd, siis on kuritegu

Segaseltsi-küsimusest.

Mart Lepik

Arkiivid, manuskriptid, tolm ja koid on ta prillid maailma vaatlemiseks tumestand. Lahket nägu näitab ainult magades.

Ega vist ole lubamatu nüüdsel puhul, kus meie Tartu üliõpilaskunnas üks kohalikest sega-üliõpilasseltsidest «Veljesto» võib tagasi vaadata oma kümneaastasele olemasolule, võtta mõne reaga põhimõttelisemalt kõne alla üliõpilaste sega-intiimselt küsimus. Allakirjutanu teada seda avalikkuses pole just puudutat, kuid teada on igal vähegi meie viimaste aastate üliõpilaselu järginul, et segaseltsi mõte neil aegadel just pole võidukäiku sammund, pigemini vastupidiselt. Kunagi elav ja hoogne segaselts «Ühendus» mõni hää aasta tagasi kilnlunes pooleks: ühele poole jäi segaseltsina mitte just rohkearvulisena tegutsev »Ühendus» (liikmeid 1921 a. 36, a. 1929—

34), teisele poole puht-meesselts «Raimla», mis mõne aastaga paisus üheks meie üliõpilaskonnana suuremaks organisatsiooniks. Ja vähe hiljem revideeris Ü. S. «Põhjala» oma põhikirja ning sulges naistele liikmeks pääsu, muutudes seega mees-üliõpilasseltsiks, ning viimaks sama on sündind üliõpilasselts «Concordia». Eestiaegses Tartu Ülikoolis tekkis aastast 1922 päale mitmeid segaliikmestikuga eritüübilisi organisatsioone, nimelt nn. maakondlike üliõpilaskogusid Soome osakundade eeskujul, mis aga tänapäev juba on kas likvideerund (nagu Harjuma, Viljandimaa ja Valgamaa üliõpilaskogud) või kiratsevad (Lääne-Saaremaa Üliõpilaskogud aastal 1929 kahe maakonna

kui need, kes midagi suudavad, ei rakenda end võimekohasesse töö. Tööjõu kasutamise ja töötulemuste rohkuse poolest on meie üliõpilane keskpärane. Sageli oleneb see kitsaist elatumisvõimalusist, kuid enam vist iseloomu nõrkusest, töövaenulisest dispositioonidest ja liiga suurest andetute % Ülikoolis. Meie üliõpilaskonnas on (enam või vähem varjatult) rohkem elumugavuse ja isikliku naudinguharrastust kui tõsisloomulist töö-ideoloogiat, tööindu. On vähe ühiskondlikku ja riiklikku mõtlemist ses mõttes, et iga kodanik on kohustet ühiskonna vastu, mis ei tähenda mingit ohverdumist, vaid ainult seda, et igaüks omal alal oleks kasvõi fanaatiliselt töötuubli, põhjalik, mitte ainult tuupur ja palgateenija, vaid teeks tööd töö enese pärast, sest olgu ala misugune tahes, (kui see ainult pole ühisk. vastu sihitud), see lisandab otseselt või kaudselt ühiskonna väärtusi, seejuures on see ka isikule enesele kasulik — virkusega tõuseb ka tulu ja pääsi, saavutatakse kaaskodanikkude lugupidamine, ja kui loob väärtusi silmapaistval määral, jäädvustub ta nimi tulevastele põlvetele. Töömeelsus ja tuldus meie üliõpilaskonnas jätab esialgu palju soovida.

Meil armastatakse mõnikord näit. kirjanikke või kunstnikke nimetada logelejaiks ja virisetakse nende toetuste pärast. Aga kus on virgemaid töömehi kui Fr. Tuglas, J. Semper jt. Või kopsuhaige H. Raudsepp, kes annab aastas 1—2 uut näidendit tehes samal ajal laialisi kirjanduslikke uurimusi (suur ja vaimukas teos Metsanurgast). Kui kõik muud kaas-kodanikud, kel on enam tervist käes

kui H. Raudsepp, kodanikud, kelle tööpäev võib olla kahekordselt pikem, omal alal ilmutaks samasugust oma võimete kohast virkust ja viljakust! Kuid ei: need vaimuinimesed (ärgu mõeldagu ainult kirjanikke ega kunstnikke, vaid ka teadlasi — näit. „tööhullu“ O. Looritsat, V. Andersoni ja mehi iga muu teaduse alalt, ka tööstuse ja kaubanduse juhte, riigimehi jm.) teevad tööd, loovad väärtusi, valmistavad maale ja rahvale tulevikku (ise vajudes sageli kokku oma töökoorma all, lugeses silmad tõntsiks ja varisedes enneaegu hauda) ja nende aupaistus valgustab ka meid, meist aga paljud ei pea tööd kaugeltki elu esimeseks ülesandeks, meie pummeldame fihi, käime pidult pidule, kohvikust kohviku, magame poole eluaega ja laseme tühja minna oma paremad päevatunnid. Sellelt taustalt paistavad need vaimuinimesed mingite vabatahlikkude orjadena. Kui palju on säaraseid, oma võimete piirides ustavaid töötegijaid meie, üliõpilaste seas?

Töö teadagi nõuab suurt siitkust ja püsivust. Meie isadel on olnud kehalist siitkust, kuid vaimline tahtsiitkus näib olevat meile alles võõras, meie noore haritlaskonna vaimline õhkkond lõtv ja loid. Meie isad tiivustas aineline hääolu, oma maalapi ja kodu saavutamine. See ergutas jõude, sest sel oli tundeväärust. Niisama kui majanduslikult tulukad ja aineliselt mugavust võimaldavad kutsealad praegugi leiavad küllalt harrastajaid. Vaimlistel väärtustel puudub alles laiemate haritlaringidegi jaoks ergutatundemoment.

Lisaks vähestele tööõõmule ja nõrgale ühiskondlikest kohustisist

rahuldust tundvale idealistlikule eluvaatele, on meie üliõpilaste elukorraldus puudulik. On sage-dane kogemus, et meil vaimlistel tööaladel ei puudu ande, kuid on puudu selgroost. Haruldane on tunde-tahtearu tasakaaluline esindus. Meie kodune kasvatus on alles nõrk, see ei kasvata palju vaimsemaks ega tugevamaks ega õpeta ratsionaalset elukorraldust. Minnalaskmist, saamatust, boheemitsemist; ootamist teatris, ametiasutis, klačitunde, oodataskmist — minut ega tund pole kallid ja teise aega raisatakse kõige rahulikuma südamega. Eestilased on tuntud oma korratusega välismaigil. On kaebusi meie ärimeeste ja asutiste kohta ja üliõpilased pole jäänd maha: põhjapoolsel naabrimal võib igaüks, kel on tegemist olnud eesti üliõpilaskonnaga ja selle häälekandjaga, jutustada kummalisi lugusid, neid teab allakirjutanu omastki kogemusest.

Meie üliõpilane vajab enesekasvatust eeskätt tahtekasvatamisena. Tahtenõrkus on üliõpilase kardinaalsemaid puudusi ja see, kel on tulnud sellepärast meeheilikku vaeva näha, teab, mis see tähendab. Ärgu kardeagu muutuda elukorralduses pedantseks ega mehaaniliseks — meie tavalisile surelikele on see selgroog väärtuslikum kõigest muust ja liialdused tasandab terve inimese tung mitmekesisuse ja surve alt vabane-mise poole.

Selgusele jõudmises enda eluvaatetest ja elukorraldusest ei puudu häid nõuandvaid raamatuid. Oleks loomulik kui Marden, Payot jm. oleksid iga üliõpilase käsiraamatuks. Siis hakatakse võibolla tundma kahju ajast

päält kokku kõigest 40 liiget. Virumaa Ü-kogul a. 1922 60 liiget, ent 1929 a. ainult 27) või mehistuvad (Võrumaa Üliõpilaskogul a. 1928 40 mees- ja 1 naisliige). Juubeliülevaateski «Tartu Ülikool 1919—1929», millest eelnevad andmed on võet, P. Põld (lhk. 104) konstateerib üliõpilasorganisatsioonide arvu a. 1928 vaadeldes: «Juurdekasv võrreldes 1925 a. sündis peamiselt akadeemiliste ühingute ja korporatsioonide arvel, milliseid rohkem kui teisi organisatsioone juurde sigines.» Nõnda ongi viimasel ajal harva siginend mõni sega-intiimorganisatsioon, ja kui, siis väike (nagu «Huljehiis»), nii et akadeemiline «jõududevahekord» pole kuidagi viimaste kasuks muutund. Et sega-intiimseitside tüüp pole kuigi mõõduandev osa Tartu Üliõpilaskunnast, seda näitab ka prof. Põllu ülalmainitud aruanne (lhk. 74): «1. XII. 1921 teotses juba 32 organisatsiooni, 1. XII. 1925 aga 84. Neist oli värvikandjaid korporatsioone 23 (19 mees-, 4 nais-), mis ja-

mis viidetud liigse organisatsioonis käimisega, kohvikuis istumisega, külastustega ja vastuvõttudega, ebatervisliku eluviisiga, kauase raamatute taga küürutamise ja jne. Kui paljud meie üliõpilastid võimlevad või spordivad? Paljusid on näha järjekindlalt suplemas, suusatamas, uisutamast, isegi jalutamast? Enamikul seisab suur tervise ja tahtejõu allik alles kasutamata. Üliõpilase töö on teaduslik töö, seega arupärane sooritus — ja see nõuab ratsionaalset töökorraldust. Üliõpilane pole mingi kunstiliselt loov vaim, vaid tavaline töötaja kellele töö seisukohalt näit. boheemitsemine on asjatu ja lubamatu ajaraisk. Kirjaniku ja kunstniku loomine põhjeneb hoopis teistel hingelisel eeldusil ja boheemitsemine, kui neil on seks vajadus, on nende ainuõigus, sest nemad elavad meelte ja tunnetega, ja kasutavad nii saadud elamusi ja äratuse oma loominguks. Kõigile muule on teadlik elamuste otsimine tühi poos, mis ei tee nende elutööd viljakamaks, vaid takistab seda. Ja ometi, kui palju meil sellaseid üliõpilasi, kes elavad suurema osa ajast meeltega ja teevad teaduslikku tööd tunnetega ja kel pole aimu töö otstarbekohasest korraldusest.

Meil lobbak veel noorele kultuurile tunnustamärgiline asjaarmasfajalikkus. Kümne eriülesande ja — alaga toimitsejaid, leidub koguni prof.

Mu kired.

Mu kired on lahingu ratsud, kes mõtete tinase koorma ees norsates ajavad püsti.

Mu kired on lahingu ratsud, kes tulise taplusevankri eest sõnnikuveole kisti.

Mu kired on lahingu ratsud — neil veres posaanide müra ja silmikuis lõkete pragin.

Mu kired on lahingu ratsud, neil punane lakust käib maru ja kannul neil madude sagin.

Hoi, kostuks nüüd lahingurima, nad mürinal tallaks kõik tõkked ja sööstuksid võitlusse julma.

Nad mürinal tallaks kõik tõkked ja lõhkudes kapjega paasi, nad sööstuksid sõtta kui pulma.

Heiti Talvik.

gunesid peamiselt rahvuste ja vastastikuste sümpaatiate järele, seltse 16 (11 mees-, 5 nais-),

Heiti Talvik.

Luuletaja ja tudeng. Kavatses uut tundelist teekonda üle loengute Alpile eksamite Itaaliasse.

värvikandjaid seltse 4, akadeemilisi ühinguid 17, erihuvilisi 10, maakonnakogusid 8, muusikalisi 2 ja teatavatüübiliste organisatsioonide, nagu seltside, korporatsioonide, maa-alaliste kogude ja kristlikkude ühingute liitusid 4.» See kokkuvõte on huvitav oma täpsusega küll selles mõttes, et on kindlasti fik-

seas, kelle elukutse ometi on eriliselt nõudlik erialalise süvenemise mõttes. See tõestab küll meeldivat huvirohkust, kuid puudulikkust keskendusvõimet ja eneskriitikat.

Üldine tähelepanek on see, et meil on suur puudus personaalsust, inimesist, kes kogu olemusega ulataksid üle oma ümbrusest, kildkonnast ja parteist, kelles oleks suurejoonelist. Aga neid sigib vist alles kõrge kultuuri viljana.

Just seepärast, et meil pole veel loorbereid, milledel puhata, et meil pole veel ainelise ja vaimlise kultuuri kõrgusi, kust võiksime mõnuledes vaadata alla, vaid seisame alles raske töö ees neile kõrgustele pääsemiseks, just seepärast pole meil õigustust jäljendada teiste rahvaste peent elupõletust ega varade ilutulestust, vaid terve, elurõõmu ja vaimse ajaveete juures teha tööd niipalju kui suudame. Nii siis eestkätt üliõpilasnoorsoolt: vähendudlikkust elult — paljundudlikkust eneselt.

On tarvilik, et avalik arvamine enam kui seni nõuaks tõsist ja asjalikku tööd ning tublidust akadeemiliselt noorsoolt. Ajakirjandus kõnelegu sellest enam ja näidaku ülesandeid. Sageli paneb elu ise inimesed võistluse ette, eriti kui tekib üliproduktiooni, aga seda eestkätt n. n. vabades elukutsetes. Kuid näit. keskpärane õpetaja püsib meil seaduse kaitse all

ametis oma elu lõpuni. Kogu meie kultuurpoliitika peaks toimima selles intensiivsuse suunas.

Iseäranis ülikoolil oleks võimalik siin palju teha.

Üliõpilaste arv on meil ikkagi liiga suur ja kõigist ei saa töömeest. Kõigi vaimline jõumäär ei ulatu nii kaugele või suur osa kõlbaks paremini mujale. Rahvamajanduslik kahju on paratamatu. Haridus pole moeasi, seepärast pole ülikooli tarvis jõukate vanemate andetuid ega laisku lapsi. Otstarbekohasuse nõudel tuleks toimetada selektiooni andekuse alusel. Kas pole juba kutsenõuandel võimalust siin kaasa rääkida? Eestkätt mõõduandvad oleksid muidugi tähelepanekud 5. keskkooliaasta jooksul. Ülikooli pääsegu ainult valimik noori, võibolla 6—700 või 1000.

Teisalt olgu ülikool maksuta, nagu näit. Soomes, ja kehvadele antiagu rinduvamaid toetusi, et andekad üliõppijad ei pruugiks vireleda ega vaimliselt ning kehaliselt kurnuda, haigeneda ega surra, nagu tihti nüüd. See pole sugugi kõrvaline küsimus, mis riiki ei huvitaks. Sarnase lahenduse vastu võiksid vajelda ainult hallparunid.

Valimiku ja toetiste puhul on võimalus suurendada nõudmist, seega paremini valmistada. Praegu tuleb ülikoolist rohkesti nõrku õpetajaid ja muude alade lõpetajaid. Väiksem

Eerik Laid.

Mees, kel aastaid on vähem kui teeneid. Biograafilises leksikonis kõige noorem mees, seetõttu eluloolisi andmeid hirmus vähe. Hõimuliikumise tulliing, arkeoloog, kuid tänapäeva küsimustes sama kodus kui eelajaloolisteski. Eriala foriifikatsioon ja strateegia.

seerit värviliste ja värvitute organisatsioonide arvuline vahe, kuid ei mainitagi mees- ja naisorganisatsioonide kõrval eesti üliõpilaste segaorganisatsiooniüüpi. Missuguses numbris peaksid küll sisalduma näit. segaseltsid «Veljesto» ja «Ühendus».

arv võimaldaks professorile enam tegemist teha üksiku üliõpilasega ja rõhutada enam omandamist praegu tihti märgatava tuupimise asemel.

Kui võimalik, siis lisada veelgi praktikume, kuigi ses suhtes olememõnel teadusalapraegugi moodsamad kui paljud muud maad (Saksa, Soome).

Võiks olla hoopis koolipärasemat korda, mis selektsiooni ja toetuste juures ongi enesesimõistetav. Töö enam seotuks, enam kohustavaid termine (nagu praegu mõnes teaduskonnas), see on hää tugi õppijale enesele. Ei teeks halba ka n. n. akadeemilise vabaduse piiramine väljaspool õpinguid. Näit. joomise keeld organisatsioonides, nagu Lätis¹⁾. Enam kasvatust ülikooli ja õppejõudude poolt, mõjuavaldamist ajakohase haridusideaali suunas. Meil on liiga suur kontrast keskkooli korra ja ülikoolielu vabaduse vahel, see lõõb paljud rõõpast välja, eriti need, kes tulevad Tartu väljastpoolt ja neid on suur

1) Oleks vist ammu aeg ka meie organisatsioonidele säada kuraaforid, kelleks iga org. ise valib mõne ülikooli õppejõu, kes ta eest ülikoolis vastutaks. See vahest faktiks meilgi igasugu „Kunglate“ kujunemist — ja edasikestmist.

Erinumbri toim. t.

Kokkuvõtteks peame konstateerima, et sega-intiimorganisatsioon pole meil Tartus kaugeltki meie aja lemmik, vaid viimasel ajal koguni taganema hakkav üliõpilaste organiseerimismoodus. Kui ka «Veljesto» ise pole enese saatuses märgatavalt tundnud oma organisatsioonitiibi ebapopulaarsuse avaldusi (märgitagu, et «Velj.» liikmete arv asutamisaastal 1920 oli 20, praegu aga on 50 + 35 vilistlast), siis «Üliõpilaslehe» «Veljesto» erinumbril on õigus ja kohus ligemalt vaadelda meie üliõpilaspubliku ülemal kinninaelutet maitse- ja sümpaatiavalduste põhjusi ning sõna võtta ülekohtuselt tahaplaanile tõrjutava org.-tüübi kaitseks.

Pole vist tarvis pikalt põhjendada, et segaorganisatsioon on kõige normaalsem üliõpilaste koondumisviis meie ajal, mil naiste ja meeste üheõiguslus ühiskonnas on oma võidukäiku lõpetamas, ülikoolis ettevalmistatavad elukutsed on ühevõrra taoteldavad ja saavutatavad nii naistele kui meestele ja niimoodi

enamik. Isevaliusliku aja vaateviisid ja saksa buršilikud eeskujud peaksid muutud ajaoludes ja ideaalides kaduma. Mida ülikoolilt eriti ootaks, on juhatust eluvaate omandamisel, töökorralduses ja kitsamalt töömeetodeis. Eri õppekoolide juures (filos., pedag. või mõne muu), kus leidub vastav suure sünteesi ja pedagoogilise talendiga mees, nagu oli omal ajal prof. Tallgren ja nagu on teisi. Vajatakse kõigile teaduskonnile ühiseid loenguid filosoofilise ilmavaate elementides, töö filosoofilises põhjenduses, filosoofilises mõtleviisis üldse, vaimutöö tehnikas ja vaimutöö tervishoius jm. Seda tuleks teha elava sõnaga, äratamaks huve, jõude ja püüdeid, mitte kitsalt teaduslikult ega igavalt-kuivalt. Professorid on sageli liiga igavad, registreerides kuivi tõsiasju või teooriaid, ilma hingeta ja elulise seosega, nende töö üle hõljub raamatutolm, ega ole nad personaalsusteniagi innustavad ega järeleaimamisele meelitavad. Üliõpilane ja professor nihkugu üksteisele lähemale. Noored algajad üliõpilased kulutavad sageli lootusetus meeleolus semestrid, kuni pääsevad selgusele elukorralduses ja tööviisides. Eriti viimases nad ootavad professorilt vastutulekut. On ebaökoonoomne igatüht uuesti leitud lasta tööviise, pääasi, et lastakse neid tegelikult rakendada.

ülikooli töös meeste ja naiste ühevõrdsus on maksvusele pääsemas, mil ka kõrgemale haridusele ettevalmistava keskkoolide seas on silmapaistvate kohale jõudnud segakool, nn. ühiskool. Pääle selle ju perekonnas isegi säärasel modernsel maal nagu Eesti domineerib veel tugevasti segaseltskond — pole ju meil veel kuigi veenvalt katsut näidata perekunna kui ühiskunnaraku väljasuremist, — nii et raske on teha puhast vahet ühiskonnas, tõmmata sirget joont mees- ja nais-seltskonna vahel. Ka munga- ja nunnaseisused kuuldavasti haritmaailmas viimasel ajal palju ei lisandu. Ainult keskaegiste saksa buršiordeude otsesel eeskujul põhjenev meie organiseerit üliõpilaskunna enamus ei märka seda tõsiasja, vaid «elab, kasvab, õitseb» oma segamatus «maskuliinsuses» ja «feminiinsuses».

See meeleheitlik maskuliinsu-setaotelu ongi meieaegsele ühiskunnale nii tugevasti iseloomustav. Nimetada noort meesüliõpilast nüüd «feminiinseks» tä-

Mis puutub üliõpilaste elukorraldusse, siis peaks ülikool omalt pooltki hoolitsema nende kehahoitu eest. Antagu ülikoolile summa võimlemissaalide ja spordiväljade ehitamiseks. Asjavalimind võimlemissaal, mida ka üliõpilasorganisatsioonidele tarvitada lubatakse anda, on tervitelt algus. Tehagu kasvõi sunduslikuks teatud võimlemistunnid kõigile. Inimesed on inertsed, neid peab sundima. Sünnib ju kasvatus suurel määral sunni najal. Kehaharjutuse mõju vaimlise töö viljakusele ei vaja tõestamist. Nõutakse, et alg- ja keskkoolide ruumid olgu meeldivad, kodused, valged ja õhurrikkad. Küllap see mõjaks üliõpilas-tessesgi hästi, kui meil oleks avarad ja kodused loengu- ja tööruumid. Võimlusaalid jm. Kas meie kultuurpoliitika ei tahaks mõelda kord ka ajakohase ülikoolihoone ehitamisele?

Niisuguste püüete juures pääseks ülikool lähemale oma ühele suurele ülesandele — luua intensiivset töömeeleolu — ja suudaks anda töökat ja asjatundlikumat juhtide põlve kui senine, millega ei olda rahul. Pisut valjum kord ülikoolis (nagu muis mais) ei tee üliõpilasi veel hoolaluseiks.

Meie üliõpilaskonnal tervikuna näib olevat puudus ideist. Välisekskursioonid, lõbusad hõimupäevad, välisesindajate sõidud, ballid moodustavad lõviosa. Lisaks pisut

hendab teda kõige sügavamalt haavata. See on ikka poisikeseeast väljajõudva meessooga olnud nii, et ta väga hindab oma noort maskuliinsust ja selle kõikvõimsust. Häda sellele, kes ses ajajärgus seisva noormehe enesetunnet riivab! Seda momenti oskavad hästi tabada need meesorganisatsioonide hingeprüüdjad, kes noore üliõpilase silmis segaseltsi kui üliõpilaspõlve kasvukoha teevad juba paljalt sellega vastuvõtmatuks: ennäe neid feminiinseid sellise, kus vaesed mehed peavad istuma kõrvu naistega ja nõnda naisestuvad. «Vejesto» feminiinsus — näiteks on aastate viisi olnud mõningaile meie rahvusideoloogide karjeristlikele «vaimupärandajail» ja eesti rahva tuleviku tugeledele kõrvetavaks kondiks suus. Naistevihkamine on ju nüüd nii moes, selles on väliselt nagu mingit mehise isikukultuuri ja rippumatuse oreooli. Ja teispoolt muidugi harit olla tahtev nainegi peab olema meestevihkaja. Aga meeste ja naiste üheõiguslus

tõlgitsetakse tähendavat seda, et naisel on just needsamad akadeemilised vabadused mis aastasade jooksul on evind mehed. Teine võimalik tõlgitsemisviis, et harit mehel oleks meieaja kohaselt samu enesepiiranguid kui avalik moraal on senni nõudnud naistelt, oleks muidugi puru-feminiinne ega tule küsimussegi. Niimoodi saadakse see «lai kaar», milles väljendub kaas-aegne üliõpilaselu oma forsseerit maskuliinsuse ja samasuguse maskuliinse feminiinsusega. Ja vihkamine sisendab ikka hävitamistungi, nii ka kõnesolev simuleerit «vihkamine» provotseerib meeste- ja naiste vastastikust pikantist amorlikku vaenukäiku. Olgugi liig eredad värvid liialdused, kuid salata ei saa, et juba keskkoolipõlves algab see «sõjalalolek», ja selleks ajaks kui inimese mehes ja naises oma mõistusega on saand täisealiseks, on sageli sõda otsas, püssirohi otsas, kõik otsas. Traditsionaalne tasakaal meeste ja naissoo vaenuliste jõudude

vahel on ammu kadund, aga uue tasakaalu otsingud viivad esialgu vaid asjatule kaalu keelte-karglemistele. Akadeemilises noorsoos hakkab see võnklamine moodustuma nagu mingiks uueaegseks traditsiooniks, ja kuna meie vanem haritlaskond on veel isegi liig nõrk noorsoo otsinguid mõjustama ja kergendama, siis üliõpilasnoorsoo tõekspidemed kanduvad hoogsalt edasi massidele. On ju meie ülikooliharidus nii demokraatlik!

Kõnealune mees- ja naissoo vahelise ajakohase tasakaalu leidmine vana kõikuva ja iganenu asemele on allakirjutanu meelest meie aja teravaimad ja olulisemad päevaküsimusi. Ja sellele ei vii meid mitte need mehi vihkavad naissoost ja naisi «vihkavad» meessoost ühiskunnarakud oma tõelise sisima müstilise antipaadi-kultusega, vaid ühiskunna proportsionaalsed segarakud oma kumbagi sugupoolt võrdselt tunnustava ja hindava inimsusideoloogiaga. Selle viimase ideoloogia loomiseks ja kristalliseerimiseks meie nooremas haritlaskunnas on tarvis, et võimistuks ja kasvaks meie sega-intiimorganisatsioonide väerind, et kõik kes nõuavad uuele ajale uut moraali, liituisid toetama segaseltsi-ideed. Oleme näind «puhta» organisatsioonitüübi osalisi ja pooldajaid segaorganisatsiooni sisele puhul võngutatavat pääd. Kuid me ei imesta seda, sest selliste ühiskunnaideaalidega inimesed kujutlevad meeste ja naiste vastastikust suhtlemist segaorganisatsiooniski niisugusena, nagu see võiks olla siis, kui nad ise oma «maskuliinse» ilmavaatega moodustaksid niisuguse organisatsiooni. Tegelikult on neile uskumatu ja taipamatu naiste- ja meestevaheline sellisimehelikkus, mis vähegi oma ideaalile ligineda püüdvast segaorganisatsioonis on *conditio sine qua non*. Sellejuures peab meeles pidama, et sellise organisatsiooni ise-endastmõistetavaks eelduseks on alkoholi-keeld, mis garanteerib, et see seltsimehelikkus on kerge teos-

hoolitsemist üliõpilaste ainelise hääolu eest: söögimaja, kooperatiiv. Kuid pole ühtki suurt, tulevikkusunnatavat mõtet, mille poole üliõpilaskond oma liikmeid püüaks juhtida. Teen ettepaneku, et üliõpilaskond võtaks omale selle idee: töö idee, tubli, omal erialal ületamatu ja kogu ühiskonna arengust ning nõudeist teadliku haritlaskonna kasvatamise idee. See on ühelajal olevikku mõjuda tahtev ja tuleviku suunatud aade ja suurim idee, mis üliõpilaskonnal võiks olla. Üksikud organisatsioonid ja isikud varieeriksid seda eri vaatesuundade ja tõekspidamiste kohaselt. See tähendaks, et üliõpilaskond omaliki poolt aitaks tõugata meie arenguvankrit kiiremasse sõiduhuugu, et jõuda ette jõudnud sõidukeile järele. Kes veel, kui mitte meie ei püüa muuta inertsit ega potentsi kineetiliseks edasiliikumiseks?

Üliõpilasorganisatsioon on eriti häa koht tööndu istutada. Nõutagu liikmeilt juba vastuvõtul, et nad oleksid tublid ja eeskujulikult ustavad oma töö. Mõjutatagu neis ühiskondlikku mõlemisviisi ja töötamis-suunda vastukaaluks enesepilamisele ja ebatootvale mugavuse-taotlusele. Töötagu igaüks mis alatahes, olgu ta majanduslikkude või vaimliste varade looja, nende tootmise juhataja, uutele sugupõlvedele edasiandja, uutes sugupõlvedes töötahte ärataja ja suunaja, olgu ta agro-

noom, loomaarst, õpetaja, ajakirjanik' vabaharidustöötaja, uurija, kirjanik-eristugu ühiskond missuguste huvide suunas tahes, pääasi tehtagu tööd, igaüks omal alal, oma veendumuste kohaselt, see viib edasi, see loob väärtusi, see muudab olusid ja toob arengut. — Üliõpilasorganisatsioon võib olla eriti viljakas vanemate liigete ja vilistlaste isiklik eeskuj, nende sõnatu mõju ja õhus.

Suurim sõna on ometi isikukul enesel — tahab ta oma kultuuri õitseletöötamiseks olla osaline või mitte.

Siin on, nagu nähakse, seda sajalpangelist küsimust saadud ainult riivata. Kuid see, mis siin on pääasi, on niivõrd tähtis, et juba perekonnast ja koolist pääle peaks kasvatatama tõsist kohustust töötgemiseks ja näidatama, mis rõõmu on töös ja selle tulemusis.

Siin on lähenet küsimusele otstarbekohasuse ja kultuuri tuleviku arupärasest vaatekohast. Sama seisukoha eetilisi põhjendajaid leidub mujalt. Ratsionaalset kultuuripoliitikat, otstarbekohast elukorraldust tavaliisile surelikele, intensiivset elutempot, töö vajalikkust ja keskset asendit olen nõudnud ja rakendamata, poolikult või vildakult rakendet jõududele olen tahtnud juhtida tähelepanu.

Meie aeg, meie kultuuri areng nõuab intensiivsust ekstensiivsuse, süvenevat tööd pääliskaudse ja lahja tegutsemise asemele. **August Palm.**

tada. Ja mehed selles peavad olema harilikust tasapinnast vähe mehisemad ega tohi häbeneda olla raasike »femiinised«, naised taas osalt loobuma oma maskuliinsuspüüdeist.

Võiakse ju juhtida tähelepanu sellele, et naiste ja meeste ühistöö ja mõttevahetuse paigaks on küllalt erialalisist akadeemilisist ühinguist. Kuid ei. Nende tegevus ju piirdub päämiselt vastavate ettekandekoosolekutega, ehk kui selles on miski seltskundlik osa, siis ühinguusse kuuluva liikmestiku kutsealalise «tsunftilisuse» pärast ta kasvatulik mõju on liig kitsas ja ühekülgne. Puudub võimalus

ilmavaateliseks avardumiseks teisiti mõtlevate teiste teadusalade edustajatega ligema kontakti kaudu. Näit. Akadeemiline Põllumajanduslik Selts on kujunemas sääraseks kutseliseks intiimühinguks, mille tubli osa liikmeid rahuldub vaid oma ala akadeemilise tutvuskunnaga, ja — kuigi muidugi selle juures on hää võimalus omal alal kasvada — jätab need oma liikmed kõrvale üliõpilaskunda ja rahvast üldiselt puudutavaist küsimusist. Märgata on koguni, et Üliõpilaste Karskusühendus, mis tunglana peaks tungima oma ideid levitama ja propageerima kogu üliõpilaskunda, viimasel

ajal avaldab tendentsi samuti «intimiseeruda», võttes oma liikmeilt muisse organisatsioonesse kuuluvuse võimaluse.

Oleme eelmiste ridadega tahtnud näidata, et meie üliõpilaskunnas tasapisi ja tahaplaanile surutuna leiduval sega-intiimseltsi tüübil on omad kindlad ülesanded, palju kindlamadki, kui neil «puhtail» tüüpidel, mis näikse olevat meie aja maitse, ja et see seltsitüüp peaks leidma laiemaski seltskunnas laiemat ja maskeeritumat poolehoidu. Huvitav on olnud viimasel ajal jälgida, et ka meie juhtivate kultuurtegelaste ja vaimliste juhtide järeltulijad üldiselt eelista-

«Veljesto» liikmekond esimesel tegevusaastal 1921.

Üliõpilaselu küsimusi.

Üliõpilaskund — üliõpilasorganisatsioonid — vilistlased.

Teatavasti võib üliõpilaselu üldilme ja osa mida üliõpilased tõusva intelligentsina edendavad maa kultuur- ning poliitilises elus, eri mail ja ajal olla mitmesugune. Meil pole üliõpilaskund tervikuna, välja arvat vast mõned kitsamad akad. noorpõlve koondised, ei maa kultuurilises ega poliitilises elus moodustand tähelepandavat tegurit. Poliitilise elu suhtes on see meile kindlasti olnud kasuks; tänapäeva kitsas ja labane poliitilise elu

pale oleks vast ainult omale püüdnud sarnastada üliõpilaskunna omagi.

Kahju ainult, et üliõpilasmaailma eemale jäämine maa aktuaalseist päevaküsimusist pole mitte niipalju tingit teadlikust tahtest, kui otsekohesest passiivsusest ja huvipuudusest. Eriti maksab see ilmavaatelisist ning kultuurküsimusist. Meie akad. noorpõlv nihkub noore haritlaspõlve seisukohalt ikka enam „üliõpilaskunna“ seisukohale, kel on

vähe iseseisvaid tahte- ning huviavaldusi, vaid kes moodustab ennem omaette, kinnise, osaliselt töötava ja osaliselt pummeldava ametialalise koondise. Pääpõhjuseks sarnase vaimse üliõpilaskunna üldilme puudumises on allakirjutanu arvates olnud vastava organiseerimise puudumine.

Vaevalt oleks põhjust väita, et meie üliõpilasmaailmas pole olnud ega pole küllalt isikuid, kes oleksid võimelised looma teat õhkkunda ja vaimlist liikumist. Nii suures noorpõlve hulgas peaks alati leiduma teataval arvul loovaid ja aktiivseid indiviide. Üli-

vad akadeemiliste «meeste-
vihakajate» ja »naiste-
vihakajate» ridu, mis on iseloomustav ka nende akadeemilistele ideaalidele, kes kõnelevad meie rahva tuleviku-
st. Kuid tahaksime arvata, et see tulevik tähtsal määral sõltub sellest, kuidas lõppeks lahendub praegune naiste- ja meeste-vaheline kääring. Muidugi see pole ainult meie rahva sisemine küsimus, vaid üleilm-
lise ulatusega pärastsõjane probleem. Kuid tulevikku juhtival haritlaskunnal, kelleks saada loomulikud eeldused, eeskätt on akadeemilisel noorsool, on siiski määrav sõna öelda meie maa sisemiste olude kohaselt selle kohta, missuguseks kujuneb meie rahva paremiku ilmavaateline külg selle probleemi lahendamisel. Üliõpilasorganisatsioonid, millel vähegi on ilmavaateli-
stõekspidemeid, ei või selle ühe tähtsa ilmavaatetahu puhul jätta seisukohta võtmata, eriti aga veel rahvuslikud organisatsioonid, mis mingisuguseidki isamaalisi sihte taotlevad. Isamaalane olla ei tähenda, nagu meil mõnikordki arvatakse, käta paljas isamaa-sõna huulil, vaid olla selle maa ilmasuhtumuselduse vastutustundeline kodanik ja tema rahva elutahteline liige.

J. Mägiste.

õpilaselus liikudes puududki ikka vahel kokku mõne isikuga, kes võib tugevastigi erineda kesktasemest, äratada oma uudse vaimuga huvi ning tähelepanu. Sarnased kokkupuuted on tõsi küll juhuslikud, inimesed on vahel üksikuina, vahel rühmade kaupa jagat eri organisatsioonesse, mida eraldavad eelarvamuse ja omasse ringkunda eristumise paksud seinad. Neid inimesi tuleks vahel omisturgastest kätte saada.

Käesolevas „Üliõpilaslehe“ numbris käsitletakse ühes teises kirjutises meie organisatsioonide omavahelise läbikäimise küsimusi, allakirjutanu tahaks järgnevas lühidalt puudutada meie üliõpilaskunna kui terviku osa meie akad. noorpõlve ilme määramisel. Peab mõnna tõsiasi, et

meie ametlik üliõpilaskund akad. noorpõlve vaimse ilme määramisel kuigi tähelepanuväärne osa pole edendand ega edenda. Üliõpilaskunna juhatuse ja edustuse senine tegevus on olnud peaaugjalikult vähe naiivilt parlamentaris-
misi jälgendav formaalne ja kuiv üliõpilaskunna asjade juhtimine. Meie akad. elu laiem kajastus, kultuur- ning ilmavaateli-
stõekspidemeid näht noorpõlve seisukohalt, on harva välja läind üliõpilaskunna juhtivaist ringkunnist ega pole näilikult neid ka huvitand. Ma ei mõtle siin mõne kindla vaate või seisukoha propageerimise või maksmapaneku tarvidust üliõpilaskunnas, vaid vaimset ja harrastuslikku liikumist üldse, mis annaks kõigile üliõpilaspirele elavama, huvide-
rohkeema ilme.

Üliõpilaskund on organisatsioonide vaheline ja seega tema esinemised väljaspool neid mitmesuguseid eelarvamusi, millega sageli suhtutakse üksikorganistõekspidemeid tulevaile algatusile. Üliõpilaskonnal on autoritatiivne seljatangune ja lai nii kuulajaskund kui toetajaskund. Miks ei võiks näiteks üliõpilaskund või selle juure asutat kultuurtoimkond (sarnane oli mäletatavasti korra asutamisel) korraldada organisatsioonidevahelisi avalikke ettekandeid ja vaidluskoosolekuid, kultuurpolitilisi ilmavaateli-
stõekspidemeid, usulisi ja muusikaküsimusi. Kõnelema võiks paluda sageli ka meie vanemaid seltskunnal- ning kultuurtegelasi. Kontakti puudumisel ongi akad. noorpõlve osasaamine meie praeguse vanema intelligenti mõtteilmast ja kogemust olnud väga väike. Samuti oleks mõeldavad mitmesugused üliõpilaskunna korraldet üliõpilaste ja organisatsioonidevahelised õpingud, võistlused (näiteks laulus, ute üliõpilaslaulude loomisel ja leidmisel, kõnekunstis, nimede eestistamisel jne.). On parem ja arusaadavam, kui meil niikuinii üliõpilasorg-ide vahel valitsev võistlus end avaldab positiiviste tagajärgede taotlemises ja mitte ülepuhut iseteadvuses.

Võimalusi harrastusliku liikumise loomiseks üliõpilaskunnas

Jaan Kangilaski.

Üliõpilane põhimõtte pärast. Majandusmees ja südameturdja: pilk ja süda, süda ja pilk... On doktor — clamoris causa, saab magistriks — humoris causa.

on allakirjutanu arvates palju ja see ei peaks olema üks võimaluseks, vaid ka üliõpilaskunna üks moraalseid kohustusi. Üliõpilaskunna juhatuse ja edustuse liikmed ei peaks mitte ainult olema ametnikud ja üliõpilaskunna advokadid, vaid ka üliõpilaskunna vaimsed juhid, vähemalt ses ulatuses, et nad alguse ja organiseerimise kaudu katsuks liikvele panna ja ühendada neid jõude, mida iga noorpõlv meile kindlasti annab.

Lähidalt seot eelmisega on korrektsuse ja sallivuse küsimus meie üliõpilaste ja org-ide vahelises läbikäimises. Põhimõttelikud vastolud, mis nii suures kogus nagu seda on üliõpilaskond, endastmõistetavad ja alati suuremas või vähemas ulatuses jäävad püsima, muudetakse meil liig sagedasti isiklikeks. Organisatsiooni kuuluvus ei määra teiste arvates mitte ainult ära vastava isiku ilmavaate ja huviala, vaid ka inimväär-
tuse ja see viimane on muidugi teiste arvates siis väga madal, või koguni olemata. Sellest siis juhtub, et meil eri üliõpilasrühmituste vahekorrad on vahel nii teravad, et see tunduvalt mõjub isiklikku läbikäimisele ka kõige erapooletumais asjus ning on kuuldavasti õigustet imestust äratand ka väljaspool.

Kangilaski avab „Veljesto“ suvikonverentsi Rõuges 1928.

Teiselt poolt teame ise hästi, kuivõrd väiklaselt ja kitsalt mõjub meisse igatšesse kui oleme pealtvaataja või külalise seisukorras ja põhimõttelikud või ilmavaatelistes lahkumineku muudetakse meie ümber koletähtsaks isiklikeks ja ka meie heakskiitu või laitust neile oodatakse. Eriti tuleb siin mõelda meie viimaseil aegul soomlastega elavaks muutund kontaktile. Soomlased kaebavad tihti, et nad Tartus on raskes seisukorras; satub neil enam sõpru ja tuttavaid olema seltses, pole sellega rahul korporatsioonid, ja külastavad nad viimaseid, tehakse neile etteheiteid seltses. Kas pole naeruväärt? Meie saame suurelt osalt sellest praegu hästi aru, talitame aga tihtigi teisiti.

Sarnasest ebaõiglasest üksteisesse suhtumisest ei vabane meie vist muidu, kui selle teadlikult kuulutame väärriks ja sellele igaüks omas ringkonnas püüame vastu astuda. Olgu põhimõttelikud lahkumineku kuisuured tahes, korrektil ja õiglast suhtumist meie endi vahel nõuab meilt meie akad. nimi. Et omi tõekspidesid avaldetakse, tarvitud korral kaitstakse ja propageeritakse see on loomulik, kuid viis, kuidas ja millal seda tehakse, võib-olla väga mitmesugune ja siin on eksit nii ühel kui teisel pool, seda pole põhjust salata.

Milline on olnud seni meie ametliku üliõpilaskunna ja vilistlaste vahekorrd? Öieti ei ole üliõpilaskunna edustusel ja juhatusel mingit otsest kontakti meie arvuka vilistlaskunnaga. Suurel arvul meie vilistlaskunnast, jäädes organiseerimatuks, pole üldse võimalust olla kontaktis ei ülikooli ega üliõpilasmaailmaga.

Võiflus osakundade pärast.

Järjest enam massilisemaks muutund igasügisised Soome-Eesti üliõpilaspäevad pole jätnud oma mõju avaldamata ka säälpool lahte. Ilmselt olid need andnud põhjust vaidluseks mõõdund sügisel Soome Üliõpilaslehes, kus toime-tuse poolt avaldati ringküsimus org-i tüübi asjus — kas osakunnad või mõni teine tüüp — milline vaidlus käis läbi Üliõpilaslehe vile numbri. Allolevas püüan anda ülevaate ka meie huvitava poleemikast.

Varsti pääle stügisest Soome-Eesti üliõpilaspäevade aetas S.Üliõpilasleht (nr.16) oma lugejaile järgmiselt moodustet küsimuse: Kas on osakunnil veel midagi positiivset anda või on nad juba oma aja eland. Mida viimsel juhul panna a se me le? Vastuseid tuli rohkesti ja alul ainult osakunnatüüpi eitavaid, kuna lõpule koondusid pooldajad ja neid oli võrdsest vastustajatega. Kuid ühisena kõigi juures oli rahulolematuus enamiku praeguste osakundadega, ühed aga arvasid süü olevat iganend org-i tüübis, teised otsisid vigu inimesis. Nagu peaaegu alati sarnase kahte leeri jagunemise korral, oli vist sääligi kummalgi poolle omajagu õigust ja liialdust.

Teatavasti on Soomes säilund sunduslik üliõpilaste organiseerumine maa-

Meie üliõpilaskunna põhikirja ja väljakujunend traditsiooni järelle juhivad üliõpilaskunna asju üliõpilased ise. Mitmeti on see vast loomulikumgi kui mais, kus üliõpilased seisavad täiesti vanema põlve eestkostmise all. Kuid teiselpoolt teab igaüks, kes lähemalt on puutund kokku üliõpilaskunna juhatusel ning edustuse tegevusega, et meie traditsioonil on ka rohkesti puudusi. Nooremail üliõpilasil puuduvad kogemused, vanemil aeg ja nii on meie ametliku üliõpilaselu pale liig kiiresti muutuv, ei sünni tarvilikku kooli, üliõpilaspoliitist suunda (eriti välissuhteis), ega või ka õelda, et edustuse enese tegevus oleks olnud küllalt asjalik ja produktiivne.

Põhipanevaid muudatusi üliõpilaskunna põhikirja raames siin vist läbi viia ei saa, ega pole vast tarviski. Olulisena paistab allakirjutatule, kui oleks ühel või teisel viisil alles hoit kontakt, eriti noorema, omal ajal üliõpilaselust aktiivselt osa võtnud vilistlaskunna ja üliõpilaskunna vahel. Sarnasest kontaktist võiks tingimusi oodata, ka üliõpilaselus

kondade järgi osakunnisse, milline on pääle Soome vist ainult veel Skandinaavia mais. Selle tüübi juured ulatuvad kaugele keskaega esimese Pariisi ülikoolini, kus erirahvused koondusid „natsiooneks“. Miltmete rahvaste koos õppides oli natsiooneks jagunemine ka täiesti loomulik nagu meilgi. Keegi ei räägi vastu, et sakslasil, venelasil, juutidel ja isegi soomlasil on oma eriorg-id, ega tunne keegi tarvetki neid segama hakata. Kui aga ühe rahva liikmed jälgivad sama printsiipi ja organiseeruvad maakondade järgi, siis pole praegusel ajal enam miski ime, et sellest polemiseerima hakatakse. Näib, et Soome osakundade püsimisele on suureks toeks just nende traditsioonid, osakundade teenerikas minevik. Meie maakondlikkude kogude saatus aga aga näitab selgesti, et nüüd iseseisvuse ajal looduina nad tundusid juuretuina, ega suulnud nad ka vastaselt omi juuri sügavamini ajada meie akadeemilise mulda olles vähe aktiivsed ja kaldudes intiiimiteemisele ja värvipaelte kombineerimisele. Muidugi oli nende elujõuetuse põhjuseks ka liig tugev võistlus intiiimorg-ide poolt, kes neelasid enesesse parema jõu aktiivsuse. Kuid läind sajandi lõpul ja käesoleva alulgi oleks maakondlik kogudel olnud harida palju enam sõõtis põld. Nüüd hoolitsevad rahva-

tarvilikku kooli ja teostavat üldilme stabiilsust.

Üliõpilaskunna algatusel võiks vast võtta kõne alla „Tartu üliõpilaskunna vilistlaste ja sõprade kogu“, öeldes üliõpilaskunna vilistlaskogu asutamist. Sellesse võiksid otseselt kuuluda kõik meie organisatsioonide vilistlaskogud ja üksikliikmeina Tartu ülikooli vilistlased ja samuti isikud, kes Tartu ülikooli ja üliõpilaskunna arengust on huvitet ja ja sellele omalt poolt kaasa tahaksid aidata.

Muidugi, meie ei tarvitse teha illusioone. On kindel, et sarnane asutatav kogu poleks, vähemalt esialgu väga aktiivne, seks on meie nii vanem kui noorem vilistlaste põlv juba niikuinii koorimat ülesannetega. Samuti ei või siin panna suuri lootusi ülikooli ja üliõpilaskunna ainelise toetuse suhtes, liikmemaks peaks vilistlaskogus olema minimaalne.

Eelõeldut arvestamata, oleks

haridustööst juba üleriiklikud eriorg-id, teaduslikku uurimust korraldavad vastavad teaduslikud seltsid jne., siis aga oli kõigist puudus ja töötajaidki vähe. Muidugi ei lõpe sarnane töö kunagi, kuid selleks kujunevad paremini omi ülesandeid täitvad spetsiaalorganisatsioonid.

Mida kurdetakse siis soome osakundade laidumise põhjuseina ja mida heidetakse ette neile?

Kõige üldisemaid sõnu tarvitades, leitakse maailmasõjale järgnev kõlbline lõtvus pesitsevat ka veel osakunnis, millest ei saa veel lahti seltskond ega ka ta osa — üliõpilaskond. Sellepärast on juhtusid, kus osakunnad on vähearvuliste liikmete kogumis- ja joomispaigukski. Ning teise elusuhtumisega liikmed ei tahtvat siis üle lävegi astuda. Nagu teada pole Soome osakunnis mingit sundust käia koosolekuil, olenguil j. m. ettevõtteil. Pääkohustus on, et makstaks maksud ja selle kaudu kuulutaks osakunda.

Loomulik põhjus osakundade tasapinna langemiseks arvatakse olevat nende suuruses (suurimal, Häme osak., on ligi 1000 liiget). Iseseisvuse ajal on üliõpilaste arv kahekordistunud, osakundade arv aga jäänud endiseks. Sarnase suure liikmete arvu juures muutuvad nad ebakoduseiks, ei tunti vastastikku üks-teist, rääkimata niisugusest kodususe vahendist nagu meil „sinatamine“. Käevatakse teatavate rühmade alalise oleskelu pärast osakunnis, kes teevad need oma salajoomingupaiguks. Muidugi on sarnasel korral teistel sinna vastumeelt minna ja eriti naisliikmed hoiduvad minemast teisel ajal kui üldiseil olenguhütil. Nii kujunevat lõbutsemise osa-

Talvisel teel.

Metsist käib läbi kui murduva klaasi kilin, härmatis oksisse terasest surunud nõelad. Tervitab ladvust meid tähtede rõõmus tilin, tuiskavad külma ja tuult nende helkivad sõelad.

Lendavad hobused. Rudinal jookseb regi. Viilimänguna jalaste kostuvad kriuksed. Õhud kõik hõbedas . . . Tähiga taevast segi harguvad pähe meil kuuvarju lillakad hiuksed.

Heiti Talvik.

allakirjutanu, arvates vilistlaskogu asutamine üliõpilaskunnale suuregi tähtsusega. Üliõpilaskund pääseks otsesesse kontakti laiade vilistlaste ja intelligenti ringidega, üliõpilaskunnal oleks tarviduse korral laiem nii moraalne kui tegelik seljatagune, samuti võiks ta vast tarviduse korral saada nõuandvaid häali üliõpilaskunna juhatusse, toimkunnisse, „Üliõpilaslehe“ (mis muide o'eks võind juba ammu kujuneda

kogu meie akad. põlve ja intelligenti häälekandjaks, kui seda mõtet oleks enam propageerit) toimetusse jne.

Ka meie alma materile oleks vist kasuks, kui tekiks „Tartu ülikooli vilistlaste ja sõprade kogu“, mis ühendaks endiseid ülikooli kasvandikke, kes meie eesti ülikooli sõpradena ja toetajatena astuksid mainit organisatsiooni, üle kogu maa.

Eerik Laid.

kunna ainsaks ettevõtteks. Üliõpilased ei näe osakunnis enam oma kõigi harastuste keskust, osakund ei püüa pakkuda seda. 20—30 a. tagasi, oli veel kogu üliõpilaselu aateline pool koondunud osakunda, nüüd aga sünnivad ideelised liikumised just osakunnist väljaspool, nii Akad. Karjala Selts, Y. Karskusühendus, Ak. Sotsialistl. Ühing jne.

Pääle selle mõistetakse hukka juba see alus, mille põhjal osakunnad koos püüvad — s u n d u s, kuna muidu akadeemilises ilmas on tunnussõnaks vabadus. Et üliõpilane ei saa olla ülikooli nimestikus ilma, et ta ei kuuluks ka juba ettemääramatult oma maakonna osakunda, see annab mõne meelest organiseerumisele igava pitsati. Osakunnad on vaid asutised, kus ametnikud õpivad ajama jooksvaid asju ja lõbutajatele organiseeritaks lõbustusi. Teisest küljest seda jälle õigustetaks, kuna praeguse aja kiirem tempo sunnib ka üliõpilasi valmistuma rutem, spetsialiseeruma, polevat enam aegagi nii laialt kui enne osakunna elust osa võtta, jääb aega vaid ühekülgele õppetööle vahelduse otsimiseks s. o. lõbustusteks.

Olevat asjata üldse rääkida osakundade traditsioonest, sest need olevat juba surnud. —

Kul nii üks osa ei leia osakunnil olevat anda enam midagi positiivset ja neid „häige vanakesega“ võrdleb, siis see, mida asemel soovitetakse, on ka üsnamitmesugune.

Need, kes Eestis üliõpilaspäevade valmistuse kaasa teind ja siin unustamatult vastu võetud soovitasid muidugi väbu org-e ümbes Eesti korp-ide ja seltside eeskujul. Need oleksid väiksemad,

tegevus neis vilkam, liikmete suhtumine seltsimehelikum, kodusem. Liikmete arv oleks umbes 100 ümber ja nende juure tuleks tingimata moodustada vilkogud nagu Eestis. Osakundade puudus on see, et ülikooli lõpetanud kaotavad vilkogude puudumise tõttu sideme osakundaga.

Teised jälle soovivad osakundade aseme aatelsi ühinguid nagu A. Karj. Selts, Y. Karskusühendus, Ak. Sotsialistl. Ühing jne., vähemalt nõutakse, et nad oleksid samaväärsed osakundadega, nii et neisse kuulumine vabastaks osakunda kuulumisist. Neile lisaks soovitetakse veel uusigi asutada mõne sobiva tunnulause ümber.

Kolmandalt poolt kalkuleeritakse: üliõpilane olgu üliõpilaskonna liige nagu iga inimene on miski riigi kodanik, maksku sellele liikmemaksu ja selle eest kasutagu üliõpilaskunna raamatukogu, laenu- tal, stipendiume jne. Pääle selle olgu tal vabadus liituda kuhu akad. org-i aga tahab.

Neljas leiab, et osakundade asemele sügugi ei või panna vabu aatelsi ühinguid, vaid ainsad kasulikud praegusel spetsialiseerumise ajal olevat n. n. õppeühingud, siis kemistidele, arstidele, filoloogidele jne. oma eri ühingud. Seda nõudvat juba see tõsiasi, et igal noorel ülikooli tulijal minevat keskmiselt üks semester selle tõttu kaduma, et ei oska õieti korraldada omi õpinguid. Ka professorid ei mõistvat siin õiget nõu anda, vaid paremini juhatavad õppijad ise. —

Neile ülaltoodud arvustajatele ja soovitajatele aga leidusid veel kindlamad vastajad. Leiti, et siin tahetakse laps ühes pesuveega välja heita. Soomes

Suuremat isiklikku kontakti!

Muidugi mitte minetades individuaalsust.

Meie eesti rahvapärane-omapärane iseloom avaldus kuni iseseisvuseni päämiselt saamatuses ja kohmakuses, vähemalt seltskondlikkude suhete kujunemise alal. Kui midagi leidis, siis see oli laenat võõrsilt. Ainult puudu jäägid olid omapärased. Alles hiljem, tihedama omakeelse maailma moodustumise järele, hakkas tekkima omi kombeid ja oma atmosfääri. Kuid kõigele vaatamata ei või ka praegu veel kiidelda täiesti kindla ja traditsioonipärase suhtumisega igapäevase elu faktidesse.

See ongi võimatu, sest meie seltskonna eri kildudel ja killustel puudub lähem kontakt. Tartu on selle kohta hiilgavaks näiteks. Ajasin kunagi võõrsil ühe väga lugupeetava vanema eesti ülikooliõpetajaga juttu akadeemiliste ringkondade lähendamisest ja sagedama läbikäimise alustamisest alma materi õppejõudude vahel. Välismaal olin harjund igalpool leidma sobivat vaimlist ümbrust, erksaid jutukaaslast, virgutavaid tutvusi. Olen arvamisel, et kuigi suur osa meie üli-

kooli- eriti üliõpilasmaailma magab intellektuaalselt väga magusat und, leiduks ka Tartus neid, kelle läheduses vaim lööks tahtmatult südemeid ja tekiks uusi üksinduses saavutamatu mõtteid. Kuid vastuseks tollele vanemalt härralt minu taotlusele oli kategooriline „Ei!“ Arvati, et Vironia, Ugala, Veljesto, Eesti Üliõpilaste Selts jne. on seevõrra ühte sobimatud üksused, et isegi nende asutiste vilistlaste vahel ei saa tekkida lähemat kontakti. Sellest oli minul tookord tuline kahju, sest olin märgand, et välismaal eestlastel need vahed kadusid väga kergesti ja ühise noodi leidmine oli tavalisim asi maailmas. Suure optimismiga sõitsin tagasi kodumaale, kuid siin jõudsin otsusele, et tõepoolest ainukeseks juhaks, mil kõik organisatsioonid on üksteisele kättesaadavad, on esimese mai öö. Muidu kujuneb kõik rühmiti.

Sellises eralduses sigib muidugi igasuguseid ülalpeo vahesid. Mõnede vanemate organisatsioonide traditsiooniline minevik näib andvat nende liikmeile õiguse pisut

Sander Küng

Innuga juhtind aatelist karskustööd. Nüüd andund sama innuga paragrahvide küttimisele.

ignoreerivalt suhtuda „nooremisse“ kuigi võib olla tegelikult aktiivsemasse rühmitusisse. Kõnna, näoilme, teatav graviteetsus esinemises, suur teadlikkus enese tähtsusest teeb nad mõnikord teiste silmis kaheldavalt respektaabliks, kui asja võtta noore üliõpilase vaatekohalt, kellele elu veel pole toond küpsust. Mõned rahakamad organisatsioonid — ma ei mõtle EÜS-i — on otse kuulsad oma põhjendamatult nõudlikult esinemiselt. Endastki mõista ei tule ses suhtes arvesse vanem

praegu eeskujulisemaks loetavate Pohjois-Pohjala ja Sadakunna osakunna poolt asuti osak. tüüpi kindlasti pooldama: Osakunnad on kõigile puudusile vaatamata siiski parimad Soome oludes. Ning tildist tunnuslauset — osakund on see, milleks iga liige ta teeb — tuletati jälle meelde. Sellepärast leiti viga olevat mitte org-i tüübis, vaid inimeste eneste loiduses. Seda tõendavat ka oma tegevuse ja harrastusiga paar ülalmainit osakunda, kelle siseelule ei või loidust ette heita ja kelle välistöö päämiselt suunat oma maakonna kultuurilisele tõstmisele ja teaduslikule uurimisele. Sellepärast igati püüdku eeskätt oma osakunnast välja juurida pahesid, elustada tegevust. See maksab kindlasti vaeva.

Peetakse isegi täiesti loomulikuks organiseerumist maakondade järgi, sest selle aluseks olevat hõimuvaim ja selle osa on nii suur, et seda ei tunne loomulikult helsinglane. Nagu neegril olevat võimata pidada hiinlast veljeks, sama vähe võivat põhjalane ja karjalane mahtuda ühte vormi. Nii suured olevat erihõimude erivused, kuigi vähe liialdatult. Igal osakunnal on oma maakonna vaim, millest teised ei saa aru ja võib paista naeruväärnegi. (Siinkohal võib meelde tuletada ka Joh. Linnankoski kuulsat teost „Pagulased“, kui väga hääd hõimude

üsna erineva hingeelu kujutust). Ainult oma maakonna üliõpilane võib ka lähemale pääseda oma hõimu hingele. Ja rahvaharidustöös oma maakonnas nähakse ka osakundade tähtsaimat tööala; toetada ja asutada rahvaulikoole, korraldada kodukoha uurimusi, olla abiks muus oma maak. kultuurilise ettevõtteise jne.

Isegi osakunnate liitumise sundust pooldatakse, kuna nii tõmmatakse laiemad ringid aktiivsesse tegevusse. Kõik muidugi ei ole ega tahagi olla aktiivsed, ometi nad on sinna kuulumise kaudu kontaktis osak. tööga ja kui osakund pakub midagi positiivset, siis ei jäta see ka mõju avaldamata.

Eesti selte ja korpe, eriti viimaseid ei julge vastuvaidleja pool sugugi eeskujuks seada, kuid midagi vil-kogude taolist soovitatakse osakundade juure küll asutada. Soomlaste muljed Eesti seltsidest ja korpe-est öeldakse olevat ka ainult pidumuljed ja tegelikult ei tunta neid peaaegu sugugi. Neil öeldakse olevat hüvesid, kuid miinuspool olevat sama suur. Päälegi võõrutaks korpi vorm üliõpilasi veel enam rahvast eraldetusse (mag. V. Helanen). Ei või ka pidada miskiis ihaldetavaks vooruseks, et suurem osa üliõpilasnoorsoost jääb org-est väljaspoole nagu Eestis ja kui Soomes ei oleks sunduslikku orga-

niseerumist, sünniks sama säälg. Ja kui osakundade asemel lastaks vabalt asutada org-e, „on kaunis tõenäolik, et siingi asutetaks suur hulk vehklemis-joomalauu-korporatsioonide naabermaa eeskujul. Usun küll, et nende tegevus moodustuks õige elavaks, kuid on põhjust ennustada, et liikmete areng jääks koguni ühekülgeks“ (T. Valtonen).

Olen kuulnud mitut soomlast avaldavat kartust, et eriti Soome-Eesti üliõpilaspäevade „joovastuse“ mõjul Soomes hakatakse matkima Eesti org-e, eriti ei taha paremad osakunnad, et korpid oma joomingutega Soome tungiks, kus mõnedes osakundades veel leiduvat salajoomist nii-kui-nii välja juurida tahetakse. Sellepärast on osakundade juhid muutund kaunis kriitiliseks ja ettevaatlikuks org-i tüübi muutmise asjus. Ja sedapuhku, ja vist veel kauaks, jäävad muidugi osakunnad.

Üldiselt on praegu Soomes muutund elavamaks tahe osakundi tõsta, mille õhutuseks oli vlist kavatsed ka ülalloodud poleemika. Kõige koormavam selle juures on muidugi osakundade suurus, mis teeb nad raskelt liikuvaks. Sellep. on ühemeelselt soovitet ka suuremate osak. jaotust. Eesti oludest minejale paistab kohe võõrastavana silma see, et liikmed ei tunnegi üksksteit, et olenguõhtud ku-

põlv, kel noorusnarrused seljaga. Üleolevus teiste suhtes oli vähemalt mõni aeg tagasi seaduseks, seevõrra kui väljasseisjal võimalik otsustada. *Errare humanum est*, kuid usun, et ma ei eksi just üliväga. Tean palju seltside inimesi, kes hoiduvad korporantidest kui tulest, ja ümberpöörduvad. Üksteise „aasimine“ on seaduseks, ja sel alal meisterlikkuse saavutamine suurimaid vaimlise spordi meistertempe meie linnas. Neutraalset pinda leidub väga vähe.

Kahtlemata on meie jonnakalt individualistlikus rahvas erivused väga suured, kuid oleks vist aeg hakata mõtlema vähemalt eelarvuslike vastolude ületamisele. Tarvis oleks leida mingi pisut kõrgem tase, kus vähemalt arenenumad võiksid puutuda kokku eksplosioonideta. Tarvis oleks kõigepäält tahet teistegi mõistmiseks ja ka teiste häade külgede nägemiseks. Austusväärseid isikuid võib leida kõigis ringides ja mõningaid häid omadusi igas isikus. Istusin kunagi ühe korporatsiooni liikme pulmas ja juhtusin hääd juttu ajama asjaomase organisatsiooni noore vanamehega. Minult päriti teateid minu akadeemilise kuuluvuse kohta. Andsin need kurjaaimamata, kuid märkasin võõrastusega üllatust ümberolijate näos. Alles kui meeleolu hiljem oli läind kodusemaks, koputas ennemaint akadeemiline ametnik minu õla

junevad mingiks segaeeskavaga pidudeks massilise osavõtuga ja peaaegu ei pakuta niisuguseid vaimliselt arendavaid võimalusi nagu omavahelised vaidlusõhtud, mõne küsimuse põhjalikum käsitus pikema referaadid ja läbirääkimisega j. m. s.

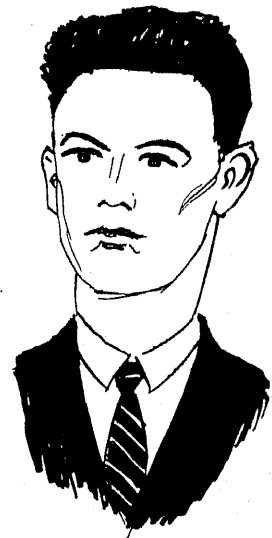
Selle tõttu jääb küll mulje, et meie vähemad intiim org-id on arendavamad, muidugi kui neiski vaid ei oleskeld. Kuid et ka vähemad osakunnad hääde juhtide innustades võivad kujuneda vaimliselt harrastusilt ja elusuhtumuselt kainis meeldivaks, seda sai allkirjutanu kogeda näit. Sadakunna osak., kus oli liikmena. Soome osakundade tugevaks jooneks meie org-iga võrreldes, jääb aga kindlasti lähem kontakt rahvaga, kuna meil, rääkimata korp-est, ka selte iseloomustab teatud eraldatus, liigne enese ette elamine.

Lõppeks ei tohiks huvituseta näitena saada väike ülevaade viimaksmainit osakunna iseloomust ja tööst.

Sadakunna osakund on ealt nooremaid ja arvult vähemaid (umb. 300 lii-

Rein Nurkse
Nutugrammide nukker peni, vestete ja mardiooperite ülemkook.

Rudolf Põldmäe
Mees omal kohal. Lööb paljajalu marupolkat, korjab rahvaluulet ja taob värse et ilm puruks.

pihta ja tähendas pääd raputades, et ta tõesti olevat suutnud peaaegu sõbraks saada ühe „Veljesto“ mehega. Kui mõtlen tolele hetkele tagasi, siis hakkab ka minul pää üllatunult liikuma. Tõepoolest, kuidas oli see võimalik sõherduse hirmutise suhtes!

Olgem individuaalsed, kuid mitte kildkondlased! Olgem põhimõttekindlad, kuid ärme eitame ka teiste vaadetega inimest üldse! Vahe on tihti ehk käesolevaski küsimuses samalaadne kui kurikuulsas kirjanduslike

sugupõlvade „võitluses“, mille tekitajaks päämiselt mõnede kitsaste „nimekate“ ringide hellus ja despootsus! Loodan, et Harri Moora paneb ette konkreetseid abinõud nende ebanähet kõrvaldamiseks. Isiklikult pirdun emotsionaalse sooviga, et vähemalt harit ringkondades vähenegu ammu iganemiskohane eelarvuslik „eesti jonn“. Võib olla kujuneb meil siis pikapäale ka ühtlasem ja väärsem eesti intelligendi tüüp.

Ants Oras.

get). Ta iga võib lugeda 1904. aastast, kui endine Lääne-Soome osakund jagunes kaheks: Turu ja Sadakunna osak. Algusest saadik on ta inspektoripaariks olnud noortesõbralikud prof. J. J. Mikkola ja pr. Maila Mikkola (kirjanik Maila Talvio). Osakund on olnud haruldast aktiivne. Oma eluajal on ta avaldanud 6 sarja teaduslike kodukohaurimusi oma maakonnast, lisaks pikem osakunna ajalugu 25. aastapäeva puhul ja muid vähemaid väljaandeid.

Sadakunna osak. on olnud aktiivsemaid ka oma maakonna kultuurilise tasapinna tõstmises. Pääle igasuviste ja -talviste ettekande-ringreisude on ta poolt majanduslikult ja vaimliselt toetet oma maak. rahvatülikooli ja üks oma algatusel juuregi asutat. Tervishoidlikul alal on osak. oma maakonda püstitand 2 suurt haiglat: üks tüsikusehaigetele, teine lastele.

Pääle selle oli kavatsus nende maakonna ainsasse linnadesse Porisse ja Raumasse püstitada monumendid, mis

on saadudki Porisse (suur „Äestaja“ raidkuju), kuna Rauma veel on ilma.

Sadakunna osak. algatusel loodi ka Helsingi ülikooli eriline deklamatsiooni ja diktsiooni õppetool. Osakunnas eneski harrastatakse rohkesti deklamatsiooni ja laulu. Kirjanduslike huvidega osakundlased on koondund n. n. „Lukupiiri“ ümber, mis on töötand Maila Talvio juhatusel üle 25 a. ja avaldanud oma tegevuse ülevaatenä raamatu „Torstailtoja“, (sest neljap. õhtuti peetakse koosolekuid)

Sadakunna, kui mereäärne maakond, tahab jätta mälestusi ka Soome merekultuurist ja sellep. oli osakunna uusim saavutus ühe vana purjelaeva „Osma“ omandamine, mille osak. tahab palgutada vabaõhu-muuseumi.

Osakunna sisemine vaim on tavaltisest erinevalt demokraatlik ja rohket harrastusiga tundub selles värskest ja nagu mereäärset avarust.

Linda Leeman.

 Ü L D - O S A

Segamärkmeid õppemaksu kergitamise probleemist ja haritlaste produktsioonist.

Õppemaksu tõstmise küsimust on seotud harilikult haritlaste produktsiooni, ja üliproduktsiooni küsimusega.

Meil on kurdetud, et Eestis olevat niipalju tudengeid, et on karta riigi üliküllastamist haritlastega, kelledele kõigile ei leitavat siis vastavaid tegevusalasid, mille tõttu tekkivat sotsiaalselt hädaohtlik intelligentne proletariaat, enesega ja maksva olukorraga rahulolematute mass, kes metsavahtiva hundikarjana võimetu loovale tööle meie kitsais oludes — embakumba, kas sihib üle piiriradade välismaile või oma hädaldava kiratsemisega ainult rikub kodumaist õhkkonda.

Et haritlasi liiga palju olevat, selleks tuuakse tavalikult võrdlevat statistikat teistest maadest ja otsustatakse, et vaat' seal ja seal maal üliõpilaste üldarv jagatud rahvaarvule annab välja niisuguse arvu, meil aga hoopis teistsugune — järelikult hädaoht on suur!

Kuivõrt too statistika õigustatud, seda meil on kõnestanud „Üliõpilaslehe“ veergudel Henrik Visnapuu (1926. a.).

— Tolle loogikaga ei tohiks meil olla vähemalt praegu olevas kvantumis kirjandust, kunsti, kirjanikke, kunstnikke ega teisigi inimesi. Proportsionaalselt meie kirjandus- ja kunstitoodang, kui ka kunstnik- ja kirjanikkond, samuti trükitoodete tiraashid on suuremad, kui suurtel rahvastel. Aga

Üliõpilastele avaneb võimalus keha karastada.

Neil päevil valmines ülikooli uus võimla niivõrt, et esialgselt võib juba võimlat kasutada. Kehakasvatuse instituut kasutab juba oma võimlat, nii et neil pole enam tarvidust teiste võimlate türimiseks. Ülikooli võimla on peamiselt üliõpilaskonna kasutada, seepärast on loota, et meie üliõpilaskonna rohkearvlu organisatsioonide perele kõikidele harjutustunde jätkub. Võimlas on juba kasutada soe- ja külmdush.

meie püüame just ka siin arvestada meie rahva vähesusega ja luua eritingimusi võimalisel alal tootjatele. Meie sihtkapitalid peavad asendama seda, mis tuleb rahva arvust puudu, sest on selge, et kui on näit. meie rahva arv teisest rahvaskonnast vähem 50—100 korda, see ei õigusta veel meie kultuurvarasid olema 50—100 korda mannetumad.

Kui aga keegi siiski — tahaks püsida proportsionaalsuse printsübil kultuurküsimuste suhtes, peaks ta seda laiendama ka muule alale, mis kooskäivad meie rahva ja riigisuurusega. Kaudselt võttes — ministeriumide suhtes — pole seda jätudki kahe silma vahele. Aga ma ütlen sellise loogikaga on lõpuks ka meie peaministri olemasolek nii mitu korda vähem õigustatud näit. Inglise peaministri või Ameerika Ühendriikide presidendi olemasolust, kui mitu korda on Eesti Vabariik väiksem Suur Britanniast või U. S. A.-st.

Sama õigusega võime meie üldse veel probleemistada meie iseseisvuse mõtetki.

Kuid näib, et praegusel ajal inimühiskonnas väärtusi ei loo mitte niipalju suur kehakaal ja liha hulk, vaid peaju, ja väikerahvas peab oma aju eest samuti hoolitsema nagu suurrahvuski.

Kui meil on iseseisev vabariik, kui meie jaatame Eesti rahva iseolemise mõistet, siis peame jaatama ka tema tähtsama organi — peaju tarvidust. Ja see on intelligents — rahva peaju. See on see osa rahvast, kes peab absoluutarvult suutma väärikalt kõrvu seista teiste rahvaste haritlaskonnaga, ilma igasuguse statistiliste indeksideta.

See on küsimuse n. õ. formaalne külg.

Sisuliselt pole aga keegi veel tõsisemalt järele kaalunud, kui suur siis tohib olla meie tudengkonna maksimaal-arv üldiselt või erialaliselt, millele peaks teda redut-

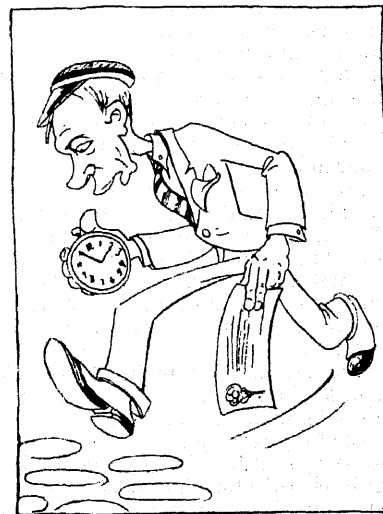
seerima, et ei oleks karta (!) haritlaste üliküllust.

Erialade kohta tehtud kaalutlused, nii palju kui neid avalikkuse ette pääsnud (näit. prof. Uluotsa kõne Akadeemilises Õigusteaduse Seltsis mõne aasta eest, kui üliõpilaste arv oli suurem) — kõnelevad aga selle poolt, et meil polegi haritlaste üleproduktsiooni praegu, ega pole seda karta ka lähemas tulevikus, kuna aga mõnel alal otse puudus on vasta-vaist erioskajaid.

Ja peale selle on arvestamata eriajakordsus. Pärast sõjaaegses ülikoolis on praegugi õige suur hulk üliõpilasi, kes seal viibivad sellepärast, et sõjaaeg takistas normaalset hariduskäiku, nii et studiumi lõpetamisega ei saada nii pea hakkama ja rikastatakse kõikide hariduspoliitika statistikute hirmuks ülikooli isikliku koosseisu registrit.

Ligema tuleviku jaoks aga 1922. a. rahvalugemise vanaduste diagramm näitab õige olulist langust üliõpilaste arvu suhtes. Sündimuse arv oli sõja ajal nii väike,

Illustratsioon üliõpilaslauludele.

Aeg kaob kiirelt . . .

et see ei jäta vähendamast teatud aastateks ka üldgeneratsiooni vähesuse tõttu üliõpilaste üldhulka. See hakkab peale ca üleületuleva aasta. (Ilmasõjaaegsete sündivuste vähesus jõuab ülikooli astumiste eani). Keskkoolis on see tendents — ja samuti algkoolis — juba tunda.

* * *

Kui aga nüüd on tehtud haritlaste produktsioonist, arvestamata eritingimustega, ületootmise hädaohu küsimus, siis selle lahendamise õppemaksu tõstmise teel on viimane vahend, mida tohiks tarvitada. Kõige pealt — rahalised võimalused ei rööbandu üliõpilase vaimlise võimetega. Et sellega ülikooli õppimise võimaluse suhtes mitmedki eesõigustuvad, on selge.

Et seda vahet tasandaks õppemaksust vabastatute arv, ei ole ka mitte sotsiaalselt kuigi ülekuhut vähendav, sest varanduslikud vahekorrad pole nii suured, et ühtede pressimine teiste kasuks õigustuks.

Meil on ülikoolis ainult mõningad tudengid, kelledele ja kellede vanematele studeerimine ei tee erilisi raskusi. Igaüks ajab läbi piskuga, on end kokku tõmmanud viimase võimaluseni.

Ja kindlasti suuremale hulgale üliõpilastest tõsta elatiskulusid 5—10 krooni kuus (100% õppemaksu tõstmise puhul on see suurem) on väga raske, paljudele täiesti katastroofiline. Kui üks üliõpilane rihma pingutades elaks näit. ära 70 krooniga kuus, siis 80 krooni väljamineku puhul, peab ta puuduva summa 10 krooni hankima mujalt. Asuma tööle ametisse, või kui ta juba seal on — lisateenistust hankima. See energia läheb õppetöölt kaduma. See aga ei halva õppetööd mitte ainult $\frac{1}{7}$ võrra — niipalju kui teeb välja lisa väljamineku tarve, vaid palju rohkem. Selle sama 10 kr. hankimiseks peab mõnigi mees võtma vastu 6—7—8 tunnilise teenistuskoha, kus ta — kuigi natuke rohkemgi teenides, kui otsene puudujääk elamisindeksist, siiski on sunnitud oma aega raiskama niipalju, et ülikooli lõpetamine — kui ei prolongeeru mõne tubli aasta võrra (oleneb teaduskonnast) — produtseerib kindlasti juure ületöötanud neurasteeniku. Ja neist on meil tõesti üleproduktsioon, tänu ratsionaliseerimata õppekavadele juba keskkoolideski.

Peale selle on teada, kui segavad on igasugused väiksemad kõrvalised energia suundamis-

mitte niipalju ajakuluna, vaid just korraliku töökiinde rikkumistena.

Hädaohtlik ei ole meile mitte haritlaste üleproduktsioon, mida pole olemas ja — isegi ei saagi olla; vaid palju hädaohtlikum on meie intelligentsi kurnamine, „ületreenimine“ eluvõitluseks. Meie üliõpilaskond koormatakse võlgadega üle — need $\frac{1}{100}$ panevad ellu astuva noormehe otseselt kammitsasse. Vekslite tähtjaid ei soodusta teaduslikku süvenemist. Kõnssessioon leivamuredele aga ülekuurnatud tervise näol on veel hädaohtlikum.

On kindel — õppemaksu tõstmisega ei piira meie haritlaste produktsiooni, vaid nende produtseerimisvõimet.

Riigimajanduslikust õigustamatusest on liigne kõnelda.

Kui seatakse korra põhimõtteks, et sissetulekud õppemaksust on kogusummas liiga väikesed, siis on praktika näidanud, et üliõpilaste arv kahaneb õppemaksu tõstmisega rohkem kui see tõstmine sisse toob. Selletõttu peaks jällegi tõstma. Arv väheneks jällegi. Jälle tõsta jne. . . igavesti, kuni üliõpilaste üldarv võrdub 0-ni.

See loogiline dilemma on kuurooslikum, et teda tõsiselt võtta. Ja pealegi — näit. õigusteadus-

Üliõpilaste talvine retk Lääne-Euroopasse.

Kui eelõulu kerkis akadeemilises peres Lääne-Euroopa ekskursiooni küsimus, oleks nagu kapaga külma vett visatud kerisele — nii löi põlema tudengkond. Rahulikumat aga vangutasid kallilevalt päid — eks ta sure sama surma, mis suised Skandinaavia ja Itaalia reisudki! — Ent ei surnud.

Kui 28 det. kogunesid Tartu jaama esisele pakkidega koormatud 16 „rändlindu“ ning nende saatjaskond läikis lahkujate „õulu rahust“ siledail nägudel ärevus — vist kül suurem kui eel eksamit (mõnel ka viimasel minutil reisirahade kombineerimise tõttu).

Veel lahkujatele käeviiped ning värvi-klitit virvendus, ja oldigi väljas Taara linnast.

Ekskursioon, peatusiga Pariisis — Davosis — Zürichis — Münchenis ja Berliinis, oli ette nähtud 28. detsembrist kuni 18. jaanuarini s. a. ning koosnes 10 mees- ning 6 naisstudentist (mõned neist tudengid jutumär-

kides). Peab mainima, et olevate kalkulatsioonide ja Üliõpilaskonna Välis- toimkonna teateil oli kogu kava peenesteni välja töötatud ning kulude tõtugi pidil seekordne retk osutama soodsamaks kui ükski varem korraldatu — ent mõneski lootuses pettuti. Ekskursiooni juhtimine usaldati üksmeelselt ksv! J. Lilli (korp! Sakala) hoolde ning kassapidamine ksv! E. Silbermanni (korp! Vironia) kätte. Eelolevad „tundmatud maad“ suutsid eriti kaasasoleva näitsikute pere panna hüplema ja kihama, ning rõhkavat naeru ja nalja oli külluses.

Ent juba Valga jaamas juhtus esimene reisuäpardus, mis eriti koomiline seetõttu, et „kadunud poeg“, keda arvati valerongil Võrru sõimnaks, ilmus tubli poole tunni järele Lätimaa keskel nähtavale. Võrkeelsed konduktorid olivat teda kui piletitra reisi- jat (kogu ekskursioonil oli kollektiiv- pass) teises vagunis kimbutanud.

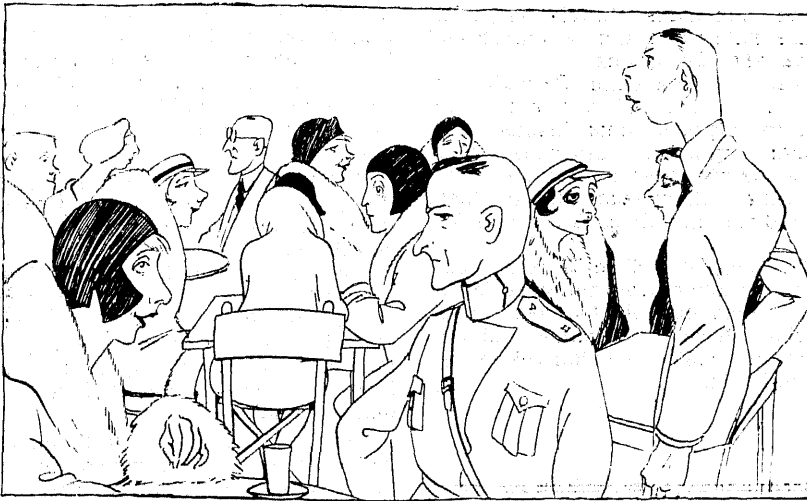
Tõrkab silma, et meil ikka veel veres on see palju pilgatud „amet-

nikkude kartus“. Nii igal tollirevisjonil oli hädaldusi ja ahastusi külluses oma või- ja kilukarpide ning tuttavatele viidavatele pakikeste pärast.

Läbides Riia ja unustades veedetud poole tunni Shvartzi kohvikus, mis kui parim Läti pealinnas iseenesest mõistetavalt juutide valdamuses, ning Leedu piirile lähenedes tundus sealne tuisune ilm meie lumetu talvega võrreldes päris mõnitusena; ja kui veel arvesse võeti ajalehtede teateid, et Lõuna-Euroopas valitsevat pakane ning Pariisis olevat lumehanged, tundis mõnigi sügismantlis noor enneaegseid külmavärinaid. Ent Eesti ajaleheneegrite kisa oli asjata — nagu pärast kuulsime ja nägime pole jännavu Pariisis ega Berliinis olnud lume kübeiki. Nalja kogu reisuuseltskonnale tekitas ka Leedu raudteepolitsei ratsaväelike rõivastus; kelle kannuste kõi- gist püüetest hoolimata ei suudetud leida õiget otstarvet.

Ei saa jätta mainimata, et elu Leedu ju väljumisel jätab üpris hädise

Õppemaksu tuleb tõsta . . .

„Näh, harilaste üleproduktioon on suur. Mina ei leia kohta, aga värvikandjaid on kohvikus veel tervelt kaks — morssi joomas.“

konna sissetulekud õppemaksust on suuremad kui teaduskonna väljaminekud. Tagajärg — kui õigusteaduskond lahku läheb meie autonoomsest ülikoolist, võib ta ennast odavama õppemaksuga ülal pidada iseseisvalt. Ja see on ainuke teaduskond, kus üliõpilasi on küsitavas külluses.

Pealegi maksab üliõpilane vähem kui mõnegi erikooli või keskkooli õpilane.

* * *

Kuid päris kindel on see, et oleks aeg lõpetada piibujuttudega intelligentlikust proletariaadist. Harimatus ei tohiks olla voo-

ruseks, ega ülikooli diplom paheks.

Meie peaksime rõõmustama, kui meie kantselei töäjõud ei ole Akakij Akakjevitšid, kes lõbu tunnevad vaid ümberkirjutavate tekstide ja pookstavide joonistustlikust küljest, ja vaimlise fantaasia piiravad uue sineli ostmise kombineerimisega.

Ei ole rahvamajanduslik pahe, kui nad selleasemel ka oma puhke- aegi pühendavad teaduse teenistusse.

* * *

Ma julgen öelda — oma 18 semestrilise studiumi ja kogemuste

põhjal — meie üliõpilaskonnas tehakse tööd, kõrvalist leivateenimise tööd rohkem kui see kasulik tervisele. Meie üliõpilased loeme heas seisukorras asuvas ksv! — kellel on kindla seiskorraga amet. Ja meil pannakse ametisse inimesed juba vanemate nõuetel, kui aga kohta on saada. Vähe on tudengite hulgas neid, kes saavad puhtalt tudeerida vanemate rahakotil. Alatoitus, võlad, omateenistus — see on meie studiumi võimaluste kogusumma. Kodune toetus — jah seda on! — aga harilikult lisaks ülaltoodud kolmele tegurile.

* * *

Ja kui üks teenistuses asuv mees — olgu politsei alal, olgu trükiladujana, või kohvikus ettekandja tütarlaps, või kohtukirjutaja, või ajakirjanik, või pangapraktikant jne. jne. lõpetab ülikooli — kas see on harilaste üleproduktioon?! Kas see, kui agronoom põldu künnab isagi talus — on rahvamajanduslikult hädaohtlik?! Või kasvatab metsavahivat „intelligentset proletariaati“?!

Ma arvan — ei.

Sidrunipigistuslik üliõpilase töö lõbumaksustamine õppemaksu tõstmise teel ainult kibestab meeli, ei too ka vabariigile loodetavat tulu, kuna ainult pidurdab studiumi võimalusi.

Juhan Libe.

mulje, mis veelgi tumeneb, kui olla mõne röpase leedulase vaguni kaaslane. Näib nagu polekski neil peale õlg- ja laudkatustega hoone-äbarikude paremaid. Kaunastki jaamahoone poolt küljest vaadeldes peab vist meie Elvaga võrdlema. Sõit läbi Leedu on üksluine ning vastik oma ääretu pikkade peatustega igasugu pisijaamades.

Karideud tollirevisjonide tagajärjed ei jäänud tulemata. Esimene ja viimane tollilahiing kogu reisu vältel sündis Saksa piiril Eydikuhnenis, kus ekskursandi prl. K. kompveki purk kõrgema tolli alla langes kui ta väärus. Sel juhtumil meie näitsikute protestivaimu tõttu tekkis koguni rongi väljasõidus hilinemine, mis sakslaste täpsuse juures harukordne.

Ent juba piiril oli käekatsutavalt tunduv eriline saksa miljöö oma ametlikkuse ja puhtusega, mis seda enam suureneb, mida lähemale Berliinile.

Läbides Poola koridori — Ida-Preis kasvat rongide sõidukiirus ning avaneb ka omapärane maastiku tüüp. Laudtasasel pinnal mööduvad nõorsirged paju-alleed, korrapäraselt istutatud, läbinähtavad metsatukad, varjates punase katuselis-kivihooneid — talusid.

Korralikult kraavitatud — sirgete teedega, metsata põllud, keskel meie mõisale sarnanev kivihoonete-kogum — selline on saksa talu Ida-Preis.

Et mitemekilmne-tunnine reis kurnavaks ei muutuks, jääd Berliini jõudes üheks ööks sinna peatuma, kusjuures kohaliku eestlasest üliõpilase h-rä J. Raamofi eestvedamisel külastati praegusajal berliinlaste poolt armastatuimat rahvamaja „Haus Vaterlandi“. Rahvamajaks — öieti küll lokaaliks peab nimetama seda Potsdami platsil asuvat hiiglahoonet, mis iga õhtu mahutab enesse 6000 inimese ümber. See maja on kahilemata oma-

päraseim lõbustuspaikade hulgas; kuna sisaldab igale rahvusele temale omase miljööga saali. —

Järgmisel hommikul Pariisi ruttav kiirrong viis ekskursioonlaste pere eemale Ida-Pariisi lausmaist-künkalisse — esimeste tööstusettevõtete uudemetega segatud, tüübilisse Saksa maastikku.

Põhjapool Berliini õrna maadkatva lumekorral asemel jäitavad siin haljendavad nurmed mulje nagu meil vana-kevel.

Hannoverist alates koosneb silmapiiril mööduv panorama siin-sääli tippud vabrikute krüppidest — vahel punasekatuselised tööliselämu.

Alles Bielefeldi, Dortmundi, Düsseldorf ja Kölni piirkonnas ilmestub kõikvõimas suur tööstusemaa oma fääs vägevuses. Otsiv pilk ei suuda kahelpool raudteed leida muud kui maju, hiiglavabrikuid, vagunite ridu ning üksikuid tahmaseid putesleid.

Pole lõppu linnade ja linnakeste real — koht, kus üks linn lõpeb on ühtlasi teise linna alguseks. Kord on siin juba äärmise täiuseni arenenud — isegi nii kaugele, et ei lubata kaht daami omapääd lukustatud ukse taha. Raudteepoliitsei valvavat kõlbluse järele!

Veel mõjuvama vaatepildi pakkus samane tõöstusringkond öösel — ent see kord Belgia territooriumil.

Kuigi praegu pool kogu teest kaeti tunnelite läbimisega, suutsid seda enam vaated elektrituledest säravaile linnadele ning hiigla rauasulatusahjudele meelde sõõbida.

Ja 31 det. hommikul jõudis eesti akadeemiline pere Prantsusmaa päälinna suuremasse raudteejaama Gare du Nordi . . . Seega oldi

Pariisis.

Päale pikemat ootamist õnnestus siin kellegi mitteameetlikult vastutunud eestlase abiga saada korterit Louvre lähedale ühte hotelli. Kuna juba teel oli sekeldusi piletite ostmisega; nimelt tuli mitmes riigis loodetud 50% hinnaalanduse asemel maksta täis hind — siis Pariisi jaamas igasuguse vastuvõtu puudumine näitas, et tuleb täiesti oma käe peal teotseda ja edasisõitu korraldada.

Suurlinn esimesest pilgust . . . ! Kunsti ja lõbude suurim tsentrum! — ka see lause tõestus . . .

Vana, omapärane Pariis olla rikutud ameeriklaste ja inglaste poolt — on ihti vilksatav lausekübem. Ja tõesti — seda, mis pakub praegu Pariisi oma Montmartre ja Montparnasse kuulsates lõbustuspaikades — see kõik on tehtud suurepäraseks inglismaerika maitsele. Ju aastakümneid püsinud, omapäraste tänavkohvikute peälmised korrad on muudetud luksuslikeks „american bar’ideks“, kus lõhub öödläbi jazz-band ning juuakse šampust — ent tõeline pariislane hoidub neist. Kõik see lokaali luksuslikkus on selleks, et meeldida — eriti pealiskaudsetele „jankey’dele, kel täiesti ükskõik, kuhu ja oma dollarid pillub. See rikkunud miljöõ kõige oma lõbumajade ja sala kabareedega jõudis päale paari küllastamist täiesti oma varjuküljed esile tuua. Prantslane ise siin on kas ooberiks või mõne kahtlase asutise agendiks. Eriti hädaohilik on inglise keele rääkijail liikuda siinses linnajaos, kuna iga kolmas vastutulija tülitab sind kutsega tulla kuhugi edasi lõbutsema. Montmartrel, mille hiilgeajad kahvatumas, kuna rikkaste välismaalaste juurdevool viimaseil ajal väheneb üldisele stabiilsusele vastavalt, on ju mitmed asutised oma ukseid sulgenud. Rohkem kõitvamana ning pariislaslikumana, esineb Montparnasse kohvikute seeria, mille keskuseks tuntud boheemlaskonna pesapaigad Café de la Rofonde ja Café du Dome. Siin, igasugu maalidega kaunistatud ruumestistudes võis vaadelda Pariisi boheem-

laskonna mitmekesiseid tüüpe ning nende eluavaldisi. Kohvik on pariislasele elutarve ja siin ta tunneb end sama hästi kui kodus.

Kui veel heita pilku Pariisile sellest küljest, siis väärub mainimist küll Champs-Elyseesi oma luksuskohtikutega, milledest esirinnas maalalune, ujumisbasseiniga „Lido“ — ent siin ringi liikumiseks olid eestlaste majanduslikud võimed kaunis väikesed.

On selge, et sellise lühikesest kestvusega ekskursioon kui käesolev ei anna võimalust põhjalikumaks tutvumiseks Pariisi määratute kultuurivaradega, päälegi puudus eelkava ja vilunud juht.

Ohvritall ekskursiooni altaril.

Võtta või Louvre hiigla muuseumi, kus poole päevane ringlemine ei anna õieti mingit ülevaadet, võib vaid piirduda ühe osakonna üksikasjalisema vaatlusega, milleks tavaliselt valitakse maaligaleriid, mis kopeerivate kunstnikkude rohkuse tõttu omavad kohati ateljee iseloomu.

Siinsete väärtuste kirjeldamiseks ei jätku käesolevas kirjutises ruumi. Et vähegi saada muljet siia koondunud kultuurvaradest, aitab juba Rubensi saali mainimisest, mis sisaldab 18 hiigla maali.

Tavaliselt küllastatavate muuseumide ja tähelepanuväärsete ehitiste kõrval ei tohiks minetada asjast huvitatud ka selliseid nagu Rodin'i, Bacc'i ja Victor Hugo erimuuseumid, millistest kahjuks kaks viimast olid ekskursiooni Pariisis viibimisel remondil tõttu suletud.

Kaasmaalastega kokkupuuteks andis soodsa juhtumi uueaasta puhul traditsiooniline koosviibimine Pariisi Eesti saatkonnas, kus kogu ekskursioon sai elava tähelepanu osaliseks — eriti armastadid kuulda meie Prantsusmaa pinnal elavad suguvennad eesti tudengite viise.

Läbikäimine Pariisi eestlastega sündis peale seda veel erateel ning sündamlikul koosviibimisel „Pariisi Eesti Selti“ poolt korraldatud jõulupuul Brasserie Dumesnilil, kus eriti härra kunstnik Syrak oma sõbralikkusega sooja poolehoiu võitis. Kahju vaid, et ligi 80 kokku tulnud Pariisi eestlaste hulgas leidus kõigest neli ekskursanti — teised olid eksinud nagu pärast kuulud.

Pariisi vaatlemisel küll ilusaim hetke saabus paarikümne kilomeetri kaugusel asuva Versaillesi lossi külastamisel. Meeldisid mets ja sood, milles kuningate käsul tuhanded rajasid palgehigis ilma kaunimad pargid ning luksuslikuma lossi. (Praegu on Versailles peaaegu täiesti piiratud linnast, milles ligi 80.000 elanikku).

Versaillesi loss pakub tõesti rohkem kui on suutnud efekujutusse luua varemad kuuldused. Ei saa võrrelda Versaillesst ja sakslaste Fridrich Suure uhkust Potsdami lossi Sanssouci'd. Tekib tahtmata võrdlus, et Sanssouci on kui kärbes härja kõrval. Omades palju ühiseid jooni küll meie Raadi mõisa lossiga on ta Prantsusmaa „suure vennaga“ võrreldes siiski väetl imitatsioon. Versaillesi lossis kõitis eriti kõikide tähelepanu igasugu seinamaalide ja magamistubade kõrval lossi peegli saal — suurepärase laemaalidega, milles toimus 1919 a. ilma sõja suurim moment — Versaillesi rahuleping.

Kuigi peatus kestis vaid üheksa päeva, sõideti edasi täiesti rahuldatuina, sest üldvaade Pariisist kui tsentrumist oli olemas.

Shveits.

Juba see nimi ütleb palju lausmaalt päritolevale põhjamaalasele, keda Prantsusmaal koheldi ameeriklase või sakslasena, Berliinis peet rootslaseks, ning Davoses itaallaseks — ta hääle kõla tõttu, ent mitte kuskil eestlaseks.

Milline muudatus astuda piinlikult puhtale Baaseli pinnale, milles ju mägede õhu virved tunda, kui oled viibinud nädala päevad lõunamaiselt kasmatus Pariisis, kus kõik, mis on hüljatav heidetakse põrandale. (Selleks, et restoranis ooberile selgeks teha, mis on tuhatos, tuli veerand tundi aega raisata ja lõpuks toodi tihtne taldrek).

Rongi peatuse tõttu Zürichis tekkis ekskursioonil võimalus mõnetunniseks linnaga tutvumiseks ning ühtlasi avanes siit esimene vaade järvetagustele lumega kaetud Alpidele.

Alates sõitu piki Zürichi järve kal-

last alles järgnev Veseni järv oma läbipaistva, rohikalt helkiva vee ning vastaskaldal kohvipruuni metsaga kaetud mäeahelikkudega suudab anda esimese pildi sellest, mis tähendab Shveitsi ilu. Mõõdusid Sargans, Landquart, kus juba tüübilisi mägede majakesi ning lumistel kaljudel valgeid kitsatormilisi kirikuid näha — siis Griesch, Schiers, Küblis, mis Davose suusamatkajate kaugemaks peatuspunktiks ning rong peatus Klostersis, mis üks tüübilisemaid talvespordi asulaid, siin asuvad kõrvuti shveitslaste puumajakesed ning luksushotellid, ühtlasi avaneb siit ka esimene pilk pilvede piiri tõusvaile Alpidel.

1560 m üle mere pinna ulatuv Davos on suletud ilusasse ja tervislikult väga soodsasse Graubündeni — Alpide orgu, ning koosneb päämiselt hotellidest, milles II ülemaailmse akadeemilise talvespordi olümpiaadi aegu eriti suur rahvarikkus valises.

Davosi kui kuurordi ja talvespordi asulat peab nimetama klassilisemaks, kuna temast kui ühest vanemast algas shveitsi talvespordi areng ning peaaegu kõik talvespordi ilmarekordid ja suurvõistlused on siin aset leidnud. Sportimiseks pakub ta määratul arvul võimalusi. Nii omab ta ilma parima suusatee 70—80° kallakul, ning mitme kilomeetri pikkuse kelgutee, mille alguse juurde pääseb kõisraudtee abiga — siit edasi metsade vööst väljas 2400 m kõrguse Schatzalpi ümbruses on armastatuimad suusarajad, millistele krupp ekskursantegi tübis.

Eestlaste ekskursiooni saabumine kuulus ka teatud määral kohalikkude harulduste hulka. Siin saadi esimest korda tunda vastuvõtlikkust, — juba jaamas tervitas saabujaid C. I. E. poolt saadetud shveitsi üliõpilane Hans Schlatter, kes kärmesti kogu pere mahutas ju ennem valmiskoolatuid korteritesse.

Tuleb mainida, et sellist sõbraliklahket kohtlemist ei saanud ekskursioonile millalgi enam osaks — nii oli C. I. E. teinud kõik, et oleks võimalus täieliselt võistlusile kaasa elada. Ehkki võistlused olid alanud ju 6. jaan. ning ka lõpu jälgimisest oldi sunnitud aja puudusel loobuma, pakkusid kaks jääväljal veedetud päeva kiirusutamise ja iluuisutamise jälgimisega ülevaatliku pildi nende spordiharude tasapinna kõrgusest.

Neljateisikümnest osavõiva maa üliõpilas-sportlasperes said elavaima poolehoidu osaliseks tuntud suurused soomlane C. Thunberg ja norralane J. Ballangrud, eriti paistsid veel silma temperamentsed itaallased ning siitki austerlased, kes suusarajal millalgi viimaste hulka ei jäänud.

Huvitav on märkida käesolevate võistluste puhul shveitsi üliõpilaspere ja õppejõudude omavahelisi suhtumist, mis meie omaga võrreldes ülisõbralikuna tundub. Siin elab ka-

sa kogu rahvas, kõikide ülikoolide õppepersonaal, üliõpilaste iseolevusele — nii olid võitlusel kõik shveitsi ülikoolide rektorid, hulk professoreid ning palju akadeemilisi peret kõigist riiginurkadest.

Davos nii oma looduseilu, võitlusmängude kui ka vastuvõtu lahkusega jättis parimad muljed, ja õigusega lausus lahkudes üks ekskursantidest: „Meil oleks pool nägemata jäänud, kui oleksime loobunud Davosest“.

Reis jätkus laevaga üle Bodeni järve Lindausse ning sealt järgmisse peatuspunkti — saksa hariduselu keskohta Müncheni, mis kahjuks nii aja puudusel kui ka majanduslikel põhjustel pidi väikese tähelepanu osaliseks jääma. Armas mälestus jäi siin kahest kohalikust ülikoolis õppivast korp! Fr. „Estica“ liikmest, kes omal algatusel kogu päeva ekskursiooni Münchenis juhtisid. Päämine tähelepanu peale linna vaatlemist, mida takistas osalt lume sadu, pühendati saksa „au ja uhkusele“ „Deutsches Museumi“ külastamisele, mis modernsem ja omapärasem muuseum kogu ilmas. Ta sisaldab Saksa majanduselu ja tööstuse ajaloolisest algamist kuni tänapäevani. Kohati jäitavad muuseumi saalid vabrikute mulje, sest selgust mingi eseme valmistami-

sel ei püüta tuua mitte ükski surnud masina asetamisega ruumi, vaid need rakendatakse tööle. Tööstusharudest väärib siin suurimat tähelepanu mäekaevanduste osakond, mis täiuslikult kõige peensustega vaatleja silmade ees.

Jäi üle veel Berliin . . .

Ent palavikulise kiirusega Euroopa tsentrumid läbinud inimesis avaldus juba tüdimus ja iha puhkuse järele. Tuleb mainida, et Berliini paljud vaatamisväärisused kaotavad oma võlu, kui ollakse sama näinud Pariisis — ent täiuslikumal kujul. Et omada seda, mis need mõlemad linnad suudavad pakkuda peaks alati esmalt peatutama Berliinis ning alles siis siirduma Pariisi. See, mis Berliin tõesti erakordsena suudab anda on teatri alal, kus talle modernsete palade lavastamises vaevalt Pariiski järele jõuab.

Siin sündis tudengite ulja retki viimane vaatus, millele järgnes tagasi-sõit Taara linna vaikusse.

Käesolev ekskursioon, mõningaist korralduse puudustest hoolimata, suutis siiski kõiki osavõtjaid täiel määral rahuldada ja pakkus kohati isegi rohkem kui seda võidi oodata.

20. I 30.

Edgar Saks.

Ka luuaga võib sportida.

Et kõrvalseisev pilk tahtmatult esile kutsub mõnes vaatajas segaseid tundeid, kuna jäävälja pühkimist luudadega võib meie linnaski igapäev näha — selleks mõni sõna. Curling — ehk vagusate hullude mäng nagu seda on tabavalt nimetatud — nii on selle spordiharu nimi, mis kaunis vana ja mida harrastatakse Inglismaal, eriti Shotimaal. Seks tarvitatakse keskmise suurusega jäävälja, mille ühest otsast käepidemega varustatud pressraua-kujulised kivitombud liikuma pannakse. Teises jäävälja otsas asuvad jääal joonistatud ringides samasugused kivid, mida on tarvis välja lüüa. Kaks vagusat hullu jooksevad aga kivi ees puhastades teed luuaga ja reguleerides sellega liikumise kiirust. Meile natuke mõttetut ja naeruväärnegi asetab see mäng talvel peale oma põlvenemisaiga ka mandri paremates talvekuurortides teataval määral golfi aset. On tarvis vaid näha, kui pühalikult sellesse süvenetakse, nagu eriti inglased seda oskavad teha kõigega, mis vast küll muigert-esilekutsuv, kuid traditsioonidega seotud. Nii curling kui golf, mõlemad iseloomustavad inglaste vaa-

det spordile. Ei ole nii tähtis tagajärg kui liikumine ja sellega seotud lihaste töö, kas sünnib see luuaga, golfi kepiga või mõne muu esemega, ei ole mõduandev. See vaade ongi vist põhjuseks, miks mitmes spordialas, mis Inglismaalt põlvnevad, nagu näit. tennis, on ala ülesleidjad inglased ise hoopis maha jäänud teistest rahvustest, kust nende mängude ilma-meistrid tulevad. Luuameeste mäng aga jääbki vist ainukeseks alaks, mis kunagi populaarseks, veel enam rahvusvaheliseks ei saa.

Kuid käed töötavad luuaga, jalad viivad jooksusammul edasi — kas sellest pole küll, et seda kombinatsiooni spordiks nimetada?

J. L.

Esimene eestlasest-õppejõud rahvateaduse alal.

Mag. phil. Ferd. Leinbock.

Peale rahvateaduse (etnograafia) õppekoha asutamist Tartu Ülikooli juurde olid seda sunnitud alguses täitma vastava kodumaaalase õppejõu puudusel välismaalasega (Dr. Manninen Soomest).

Viimase lahkumisega 1928. a. lõpul jäi õppekoht täitmata ja püsis nii möödunud aasta lõpuni. Olgugi et koht paar aastat tagasi senise õppejõu lahkumise järele vakantseks otsustati jätta, asus käesoleval poolaasta alul seda täitma õppeülesannetäitjana senine Ülikooli etnograafia stipendiaat ja praegune E. R. Muuseumi direktor mag. phil. Ferdinand Leinbock.

Mag. Leinbock õppis Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonnas valides omale eri alaks rahvateaduse. 1927. a. II sem. lõpetas ülikooli mag. phil. astmega ja määrati sellejärele ülikooli stipendiaadiks. Stipendiaadina pikema ajalsi uurimisretki teinud Liivi rannikule, uurides süstemaatiliselt liivlaste etnoloogiat, missuguselt alalt tal valmimas suurem teaduslik töö.

E. R. Muuseumi juures töötab mag. L. juba üliõpilasena pikeemat aega, olles seega Dr. Mannineni esimesi õpilasi ja abilisi. Möödunud aasta 1. oktoobrist asus uuesti muuseumi juurde, seekord juba juhatajana.

Mainitud kohta täites seisab mag. L-l ees tõsine ülesanne: organiseerida sisemist teaduslikku tööd muuseumis ja rakendada töhe rahvateaduse õppijaid ülikooli juures. Loodame, et meie oma esmatulnu jõuab ametlikult uuesti jalule seada etnograafia õppekoha, mis mõni aasta tagasi üldises kárpimis-tuhinas kuulutati vakantseks. Selleks jõudu tööle!

«Vanemuine» nüüdissemestri alul.

W. Shakespeare'i «Macbeth» ja üldmärkeid teatrietendusist.

Uued, õigemini vanad tuuled on hakanud puhuma „Vanemuise“ müüride vahel. Teatri sihid on suundunud olevikust minevikku, Kaasaegsed lavatööd tõrjutakse eemale „Vanemuise“ repertuaarist. — Tuletatagu meelde H. Raudsepa menuka, elulise ja kahtlemata kunstilise komöödia „Mikumärdi“ saatust. Selle asemel lavastatakse ja etendatakse ammu kulunud ja iganud palasid, nagu: „Mariza“, „Gyurkovicsi 7 tütarit“, „Bajadeer“ j. m. Miks siis veel imestada, et publikut niivähe käib etendustel. On ju teater oma vananenud repertuaariga teatriskäijaid tagasi tõrjunud.

Tähelepanavamaks teoseks äsja etendatud näidendeist „Vanemuise“ laval on W. Shakespeare'i viitevaatuslik tragöödia „Macbeth“. Ehkki seda teost on varemgi „Vanemuises“ lavastatud, siiski väärub ta kõigiti vaatlemist ja kaasaefamist — juba näidendi enese klassilisuse pärast.

„Macbeth“ on üldtuntumaid Shakespeare'i draamasid „Hamleti“ ja „Othello“ kõrval. Teose huvialade keskkohas seisab väepääl, hiljem kuningas Macbeth ühes oma ahvatleja ja armastaja lady Macbethiga. Telsed inim- ja nõid-tegelased kerkiavad esile ainult hetkeliselt: üks reljeefselts ja kukkalt, teine jälle kahvalt ja vaevalt-aimatavalt olenedes osast ja näitleja mängust.

Lavastaja oli koondanud viievaatusliku „Macbethi“ kolme vaatuse raamidesse, vahele jättes mõned stseenid ja osad, mis faabula arenguga pole pidevalt põimitud. Muuseumis on ära jäetud lady Macduff'i huvitavad vastolulised kõnelused oma pojaga isa äraandmisest, surmast j. m. Näidendi koondamine tõstis mitmeti teose mõjuvust ja nauditavust. Kui esimesed ja osaliselt viimased stseenid oma lühiduse ja lavalise ümbruse vaheldavuse tõttu ei võimaldanud küllaldaselt süvenenud kaasaefamist, siis haaras ja kiskus kaasa hästi näideldud ja õnnestunud ühte vaatusse mahutatud — kuninga Duncan'i tapmine, alates lady Macbethi kirja lugemisega ja lõppedes lady Macbethi minestusega ning aademeeste ühise töötusega. See osa oli näidendis põnevamaid ja kunstipärasemaid. — täis kahtlusi ja siseheitlusi, õudu ja julmust, mida pehmemdamas värvavaht oma teravmeelse naljaga. Meisterlikult tõlgitsesid auahnuse ja aususe vahel vibreerija Macbethi ja järelejätmatult äsitaaja lady M-i meeleolusid E. Türk ja L. Reimann. Ka A. Vaino oli värvavahina täiesti omal kohal.

Teistest stseenidest olid paremaid nõidade esinemised. Dekoratori ja lavastaja ühise töötulemusena oli tabavalt kujutatud nägemuste mõõdamine kauguses, kes Macbethile ennustusi jagasid nõidade vahetalitusel.

Ilmetuks jäi pidusöögi stseen, eriti Banquo vaimu ilmumine. Samuti tundus näidendi lõppplahenduse näitlemine hajuavana. Nii langeb Noor Siward mitte laval, vaid kulisside taga; ka ei ilmu Macduff Macbethi peaga laval lõppstseenis.

Kostüümid olid stiililised ja kohastatud iseloomudele ja isikuile. Kuningapoeg Malcolm oli rõivastatud õrna sinisesse, lady Macbeth tumedaisse rõivaisse, mõrtsukad mustasse rüüsse jne. Ent kuninga ja kuninganna rõivastus kõneles ainult aimatavalt kuninglikkusest.

Peaosalised E. Türk ja L. Reimann hingestadis omi komplitseeritud osi ilmekalt. Macbethi kergesti süttivat ja tulerksat hinge oskas E. Türk juba esimesel hetkel, kui ta kõrvu kõlasid nõidade paljulubavad ended, miimiliselt hästi tabada: teravnenud ilme osutas kujukalt kiiret meeleolu muutust ja auahnuse tärkamist. Huvitavad ja elavad olid E. Türgi monoloogid, need olid õieti kahekõned iseenda minaga varleeruvais tundevarjudes ja seisandis. L. Reimann oma mehisusega on nagu loodud näitlema Shakespeare'i mehelikke naisi. Lady Macbethina L. Reimann näitles, eriti teose esimeses osas, küllalt hästi, seejuures kujukalt ja ehtsalt edasi andes L. M-i mehlist meelekindlust ja järelejätmatust, salakavalust ja silmakirjalikkust. Silmas pidades küll lady M-i tugevaid hingeplinu ta vaimsel mürdumisel, siiski L. Reimann näis sattuvat nimetatud afektiivsuse jälgendamisel sügavate ohetega haldustesse. H. Piller Malcolmis osas oli vast liiga õrn ja naiselik, kuna V.

Kunstiühing «Pallase» XII järjekorraline Kunstinäitus.

Pikema vaheaja järele kannavad «Pallase» seinad jälle suuremaid löuendeid. Esimene üldmulje sest näitusest tahaks nagu veenda ja kinnitada: ära nõua kunstnikelt alati suurtöid, nõua ainult töid, küll veerev aeg kord suurtöödki esile kannab!

Käesolev näitus tugineb peamiselt meie vabadusaastast võrsunud tööoskusele ning teda tuleb vaadelda kui Eesti kujutava kunsti mõjuva osa vormi ja värvi arengu võidurikast väljastumist. Kunstinäituse isiklik koosseis on võrdlemisi mitmekesine. «Pallast» esitab 14 kunstnikku ja Tartust, Tallinnast ning Rakverest esineb külalisena kokku 11 kunstnikku. See esinejate hulk ja mitmekesisus võimaldab ka näituse sisulise, kui värvirikka ja mitmepalgelise, ülevaate. Et näitus üldiselt üle rahuldava ulatub, siis tahaks niitada: sellest näitusest peaks algama meie kunsti süvenemistäht. Peavad kaduma väikeselt päevakorral seisnud vooluhelised konkureerimised. Kunstnikud peavad arenema individuaalselt oma huvide kohaselt eri ülesannetele. Kujutusvalla sisu piirid peavad kõikidel avarduma ning peab tõusma päevakorrale ideede väärtuste hindamine ja sisu konkurents. Sisu alal peame asuma otsimistele, sest vormi ja värvi alal olakse saavutatud tagajärgi, mis võivad kõrvu seista teiste rahvuste võimistega.

Kurg esindas selle vastu kuningat väga õilsa, õiglase ja rahuliku raugana. Teistest tegelastest paistsid silma: R. Ratas-sepp, M. Türk, J. Pöder, K. Põlde ja E. Kruuda.

Segavalt ja veidralt kostsid tegelaste nimede hääldamised: Macduff, Dungan jne. (pro dankon, mäkdaff). Kas ei tuleks võõrnimede hääldamisel vähemalt umbkaudugi järele aimata vastavat hääldamist.

Kuigi näidendi vaatlemisest jäi täiesti hää mulje, siiski tundub nagu lava ei suudaks kõiki mõtte- ja tundevaldkondi „Macbethist“ edasi anda. Viimaseid võib omandada alles teose aeglasel harutleval lugemisel.

Kas jääb „Macbeth“ ainukeseks tähtsuseks „Vanemuise“ lavale sel semestril,

Praegust näitust võidakse (maalis) sisult jagada vormi ja värvi arengus järgmiselt.

I Vormi areng on kahelaadne: a) konstrueeritud: mõistuse ja suure mehaanilise kogemuse abil leiutatud nähtav vorm, b) maalline: tunnete ja välise mulje mõjustatud reljeefne pilt.

Konstrueeritud vormi on meil seni täiusele viinud N. Triik ja kõige paremad tulemused sel alal on tema portree-maal ja sõejoonistused. Käesoleval juhul parim nr. 124. Samast lähtub ka Jannsen, parim nr. 40. P. Aren, parim nr. 6, G. Krugj. t.

Maalilist vormi arengut viib edasi

A. Bergmann. Parimad tema saavutised on sel alal nr. 22, 25. Samast lähtub ka V. Ormisson, — nr. 79, majakontuuride imbumine päikesse nr. 84, järgnevad A. Kesner (maastikud) A. Grineff nr. 33, 34, Grünbergj. t.

II Värvi areng kujuneb koloriidilt; a) hall koloriit toetab ultramaariinsinise, ookri ja pruunide segu, b) spektri- ehk lillakas punane koloriit: toetab karmiinpunase, ookri ja kroomoksiidroheline segu.

Spektri koloriit põlvneb meil — (kui nii võib öelda) Kööler-Triigilt ja hall koloriit Maibach-Bergmannilt. Muidugi on lillakas punane koloriit pärit vanadelt Veneetsia värvimeistritelt ja hall moodsa kunsti võitlussaavutis. Triigi lähedale jäävad A. Põllusaar, iseloomulisem töö on nr. 92; Aren — parem töö läbitöötamiselt ja süvenemiselt nr. 6. Oskusega on maalitud käsi ja kompositsiooni traperii. Kindlaimelised on ka nr. 13 ja 14. Samuti toetab seda koloriiti ka J. Pütsepp, kelle omapärane kompositsiooni joon. Parim nr. 97 ja jögimaastik mustas ning õites aed, ja A. Jannsen — parim nr. 41, ning Grineff — parimad nr. 33, 34.

Halli koloriidi eestajaks on kujunenud A. Bergmann, kes meil üldse on parimaid koloriste. Tema suures kaidises nr. 19 tungib võimsalt esile maali iseseisev vääratus, mis teeb selle töö suurteoseks meie maalikunsti arengus. Näituse publikule kujunes see tõmbe- numbriks, n. öelda näituse naelaks. Ent sama peab mõnma ka nr. 23 ja 22. kohta. Bergmanni lähikonda kuuluvad Ormisson, tähelepanuväärt hästi on ta päikesesse mängitud õietolm kriisantheemides nr. 77; Kesner — pariisliku julge roheli- sega ja Grünberg, parim nr. 32 pirdid ja 32-b. Mainimist väärib ka N. Kummit oma sügava maastikuga nr. 53.

või avaneb võimalus seal näha jälle midagi uut ja kunstipärast, see selgub pea.

V. M.

Tähtsat kohta sel näitusel omab skulptuur. Neid väljapanekuid võidakse jagada: a) dekoratiivne skulptuur, b) intsimne skulptuur. Joulisel ja teosterikka dekoratiivse kujurina esineb seekord A. Starkopf. Kompositsiooniliselt läbitöötatum ja just kujurile iseloomustavam on 5-figuuriline suur fontään 114, ent kujuri võimisi esitab hästi ka puu rühm nr. 112 ja Lott. Silmapaisvalt meeleoluline hea on küll skits — surev Pirrot.

Väga hästi esineb sel näitusel intsim-kujudega ka V. Melnik, graniidi alal pakub ta üllatuslikult hea raidteose „Hommik“ nr. 69, mille päris kindlasti peaks omandama kunsti muuseum.

Heast materjali valitsemisest kui ka heast vormifundest räägivad Sannamehe büstid. Portree kujurina on Sannamees häid büste loonud ja ei karda võistlejat omal alal. Parimad: E. Vilde, näitleja Vaheri ja Miss Estonia portreed. Võrdlemisi hästi on stiiliseeritud viimasel hüümlivad põselohukesed, huulte lainetusi ja ninasõorme õoned.

Täit huvi pakub ka omapärane, vähe idamaine reljeef A. Kase nr. 131. Kuna väljaspool ühinguot osa- võtjatele tööde arv piiratud oli 5-ga, siis pole praegu teistest võimalik lähemalt rääkida.

Selle näitusega kerkib üles küsimus: «Pallas» peaks looma (saama) vabaduseajalt tõusnud ja «Pallasest» võrsunud moodsa kunsti eri gallerii! Minu teadmist mööda on kunstikool «Pallas» 10 a. jooksul oma õpilasilt omandanud väga palju iseloomulikke kunstitöid, millest nüüd on kasvanud suur kunsti varandus. Seda kogumist jätkatakse praegugi. Kas ei oleks praegu kõige õigem ja kasulikum — kuna teoksil on «Pallase» koolimaja ümberehitamine — seda projektida ruumide jaotuse poolest, nii et samast majast kujuneks 2-korraline rida saale eri sissekäiguga moodsa kunsti galleriiks ja näitusteks. Tartu kui koolilinn vajab seda kindlasti, pealegi on meie kunsti muuseumide küsimus lubamatult hooletuses ja Raadil E. R. Muuseum ei saaks moodsa kunsti sisu kunagi nii hästi koguda ega esitada. Moodsa kunsti galleriid on meile vaja, on just ka «Pallasele» vaja ja sellepärast tuleks alata küsimust esialgul siit. Ed. Ahas

Soome keele õpetuse õigustus Eesti koolides.

Põhimõttelisi arvamusi Jaan Tõnisson'ilt, dir. Käis'ilt, dots. Ernits'alt, prof. Põllult ja prof. Suits'ult.

Viimastel Soome-Eesti Üliõpilaspäevadel võeti vastu resolutsioon, et mõlemal hõimumail tuleks ette valmistada hõimukeele õpetajaid ja kindlaks määrata hõimukeele õpikava algja keskkoolides. Juba läinud novembris hakkasid Akad. Hõimuklubi ja Fenno-Ugria Tartu osakond ühes koolitegelastega kaalulema võimalusi soome keele õpetuse korraldamise kohta Eestis. Põhimõtteliselt käsitleti mainitud küsimust Üliõpilasmaajas 5. jaanuaril korraldatud vaidluskooles, kus avaldati vaidlustealgatajate ja teiste sõnavõtjate poolt järgmisi üldhinnanguid.

Jaan Tõnisson lahendades küsimust puht-praktilisest seisukohast mainis: Soome keele õpetust viies juba algkooli kaudu rahva sekka, siis soome raamatu läbi soome väimrikastaks ja teeks elavamaks meie rahvuskultuurilist liikumist. Keskkooli viimastes klassides oma emakeele sügavamaks taipamiseks oleks soome keele õpetus väga vajalik.

Kuid ka poliitiliselt seisukohalt peab hindama seda küsimust.

Soomes hakatakse viimasel ajal ikka laialdasemates ringkond. taipama, et vaba Eestita ei saa olla vaba Soomet. Olles eraldatud, meie vaevalt suudame kaugemas tulevikus säilitada enam kui 50, või koguni 25 prots. enda omapärast. Kooperatsioon Soo-

mega ei teeks aga meie jõudu mitte ainult kahekordseks, sest kahe rahva kultuuriliitumine kasvatab hoopis paljukordsemalt. Ses mõttes on tingimata vajalik tihedam kultuuriline liitumine, nagu see sünnib keeleoskuse kaudu. See saab tarvilikuks ka selletõttu, et Soome ja Eesti maapinna iseloomust tingitud tulundusalad endid täiendavad, tulevikus veel enam kui nüüd, ja et seesugune majanduslik tihedam läbikäimine tarvitab vastastikust arusaamist.

Mitte seks ei tule õppida soome keelt, et ennast ära kaotada ning soomestuda, vaid seks, et sisemiselt rikastada laialdasid rahvakihte, kes muidu ei õpiks ühtegi võõrkeelt peale kerge soome keele.

Dir. Käis selgitas soome keele õpetuse **metoodilist** külge, osutades, et soome keel suudab täita kõiki võõrkeele ülesandeid algkooliõpetusegi kaudu. Kõige varem õpitakse ometi tundma oma sugulasi, siis võõraid ja siis alles saadakse kodanikuks. Nii on kõige õigem oma sugulast — soome keelt — õppida ja alles selle kaudu läheb loomulik tee ilmakodaniku teadvusele.

Kuna rahvalikus algkoolis soome keel võiks olla esimesel plaanil, siis teadusele ettevalmistavas keskkoolis ta muidugi pole nii oluline.

Õpetajate ettevalmistus

on muidugi esimene suurem töö, mis siiski laheneb võrdlemisi kergesti. Noored ülikoolist tulnud filoloogid niikuinii oskavad soome keelt. Teistele õpet. tuleb korraldada teiste õppeainetega taolisel alusel edasiharimiskursusi. Seminaridesse tuleb tingimata võtta soome keel tundusliku aineana, igas klassis 2 nädalatundi. See ei koormaks, kuna teine võõrkeel tuleks seminarist eemaldada.

Dots. Ernits väidab: Soome keel annab meile hõimukultuurelemente, kuna meil ju Soomega **ühine omapära**.

Siiski pole põhjust soome keele õppimisest meie rahvuslikkusele midagi kart. Õppida võime aga soome keelegi kaudu palju, sest Soomegi on tootnud kultuuritippe.

Kui tuuakse ette, et soomlased neist midagi ei pidavat, siis maksab see küll kõige enam rootslastemõjutatud välispoliitika kohta. Rahva seas ja laiaes hulkades on aga huvi ja poolehoid eestlaste vastu suur.

Läbiraäkimistel rõhutab prof. Põld, et Soome keele õpetus võiks aga olla **vabatahtlik aine** algkoolis andekatele lastele, kes sealt saaksid palju äratust.

Mag. Aavik pooldab tungivalt soome keele õpetust, seks et võõraste mõjude rikutud eesti keelt

Tähelepanuvääriv teos Soomesugu rahvaste tundmaõppimiseks

J. Manninen: Soomesugu rahvad (Soomesugu rahvaste etnograafia) K/ü. Loodus, Tartus 1929. a.

Meie haritlaskond, eriti aga ülikooli rahvuslike teadlaste õppijad, on tunnud juba ammu vajadust teose suhtes, mis kokkuvõttes oleks käsitletud Soomesugu rahvaste elu-olu, nende mitmesugustes avaldustes. Oleme seni pidanud leppima võõrkeelsete teostega, ühe või teise rahva kohta eraldi. Rõmke sellelaadiline kokkuvõtlik teos, mis ka ülikooli etnograafia õppijal seks kasutanud, on Itkoneni „Suomensuviset kansat“, kuid arvesse võttes selle kuiva entsiklopeedseist stiili ja osalt juba vananenud ainekikku, see ei suutnud enam rahuldada nõudeid. Päälegi ei osata meil nii laialdaselt soome keelt, et teost oleks võinud näha laiema ringkonnis.

Eestikeelsetest on ainult sellelaadiline katse Eiseni „Eestlaste sugu“, kuid see on liialt populaarne ja ainekikult puudulik, et arvestada rahuldava teosena.

Käesolev teos tahab aga kõrvaldada kõik need puudused, olles esiteks ainekikult täielikum ja uudsem seniseist, käsitusel elavam ja huvitavam. Teose väärtust lisandab üle 300 pildi (nende hulgas ka kaardid) tekstis, mis seesuguses teoses ainult tervitav nähe.

Ainekik on jagatud topograafiliselt, s. t. iga rahvast on käsitletud eriplaanina, nii et jääb teosest tervikuliselt koondatud monograafiate ilme. Seda eraldatavuse muljet aitab süvendada veel iga peatüki lõpule lisatud kirjanduse nimestik. Aine käsitusel on autori seni rahvateadlast (Soome kooli) juhtinud ainekikultuuri uurimise põhimõtteid kuid mõõda minnes on puudutatud ka vaimlise kultuuri üksikasjasid (rahvausund, r. luule, traditsioonid jne.), ühe rahva juures enam, teisel vähem.

Ainekik on uudne ja kasutatud on mõndagi allikat esmakordselt. Käis ju autor materjali kogumise sihis isegi Venemaa suuremate etnograafiliste muuseumidega tutvumas.

Nii palju raamatu nimedest, mis kahtlemata on püsivad ja teevad selle väärikamaks lisaks soomesugu rahvaste tundmaõppimisealal.

Kuid ometi ei saa allkirjutanu mõõda mõnest üksikasjast, mille kohta võib

tekkida eriarvamisi. Kõige päält näib, et teos kannab ruttamise pitsereit. Aine täiuslikkuse mõttes oleks oodanud pikemat sissejuhatust, mis oleks annud mingisugusegi ühtlase vertikaalõike Soome-Ugri rahvaste arengust, mille järele eesti keeles tuntakse samasuurt puudust, kui seni kõgu teose kohta. Samas oleks võinud käsitusel leida nende rahvaste ajalooline areng ja suhted naabritega. Praegutõttõeldada leidub neid andmeid teoses siin-säälaial, mis segab ühtlase pildi saamise. Ajalooline ülevaade on toodud iga rahva kohta eraldi, vastava peatüki alul, kuid see manab esile paratamata teatavat uuendamist. On ju nii mõnegi rahva ajaloolises arengus niipalju üldiseld jooni, et kordavus saab paratamatuks. Eriti silmatorkav ja sõnasõnaline (peaaegu) on korduvus Ida-Venemaal asuvate rahvaste ajaloolise ülevaate käsitusel.

Eriarvamisi võib tekkida ka üksikute rahvaste ainekikult käsitusel, mille järjekord ja käsitusel ulatus ei ole ühtlane, kuid need on juba üksikasju, mis ei mahu nende ridade piiridesse.

Kokkuvõttes võib aga raamatut täie usaldusega soovitada, nii õppiva noorsoole, õpetajatele kui ka laiemale ringkondadele.

G. R.

ja vaimu tervenda, ning uuesti tagasi viia omapärale. Kuid arendavat ja peenendavat võõrkeelte õpetustki ta pooldab, kuigi see soome keele tulles algkoolist võiks ka välja langeda.

Enam tagasihoidlikumate seisukohtadega esinevad prof. Suits ja õpet. Schönberg. Prof. Suits rõhutab eriti, et meil veel liiga puu-

dulikult osatakse eesti keelt, ja et võõrkeelte väljalangemisega vabanenud tunde algkoolis peaks just emakeelele reserveerima. Keskkooli lõpetajadki pole eesti keele tarvitamises kindlad. Teiselt poolt on aga ka soome keel palju raskem korralikult ära õppida, kui meil harilikult arvatakse.

Pärast pikemaid vaidlusi valitakse

sellekohasesse komisjoni: dots. Ernits, prof. Mägiste ja õpet. Lehmann, kelle hooleks jääb resolutsioonide esitamine õpetajate organisatsioonidele.

Koosolekust jäi üldmulje, et soome keele õpetus on meie alg- ja keskkoolides kõigiti õigustatud. Vaja on kiires korras samme astuda selle teostamiseks.

Inglise keele õppimisevõimalustest Hulli ülikoolis.

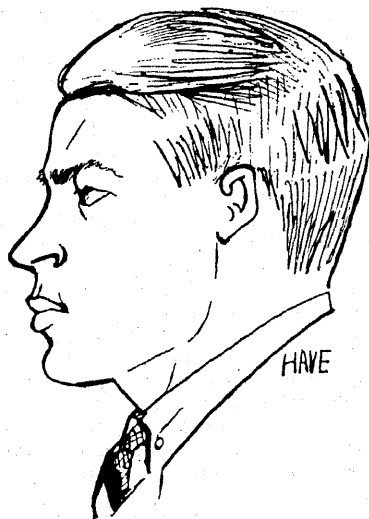
On selge pikema seletamiseta, et tänapäeva ühiskonna-liikmel ei aita üksi teadmistest oma enda kodumaa ning lähema ümbruskonna üle. Meie elame praegu maailmaturgude ajajärgul; meid ümbritseb üleilmilise ulatusega võistlusekeeris tööstuses ja kaubanduses; rahvusvaheline rahan-duspoliitika juhhib tähtsal määral riikide ja inimeste saatusi. Enam kui kunagi varem kitsad rahvusli-kud piirid peavad taganema ja teed andma laialatuslikule rahvusvahelisele koostööle. Nii tööstur, kaupmees kui õpetlane püüavad ühevõrra täiendada endi valmist varustust, laiendades omi teadmisi mitte ainult võõraste keelte ja kir-janduse alal, vaid nad pühendavad ka palju vaeva selleks, et saada ajakohast ülevaadet teiste rahvaste ja maade kultuurist, kommetest ja majanduslikust ning poliitilisest elust.

Kuid Inglismaa suhtes niisuguste teadmiste omandamine on märksa raskendatud selle maa traditsioonidest koosneva konstitu-tiooni tõttu, mis pole mitte alati kergesti arusaadavad võõrale, kel-lel puudub võimalus teadmisi am-mutada esimesest allikast, või kel-lel ei ole asjatundlikku juhatus õppimisel. Sellepärast on aru-saadav, et Inglismaa tundmaõppi-mine nõuab kõige pealt viibimist koha peal teatud minimaalsegi aja jooksul.

Võib-olla mitmedki eesti üliõpi-lased sooviksid külastada Inglis-maad, kohkuvad aga tagasi kulude ees, mis vast paljude arvates moodustavad lihtsalt äravõitmata takistuse. Kuivõrt see arvamine igal üksikul juhtumil on õige või põhjendatud, pole meie otsustada, küll aga usume, et siin sageli on

tegemist ka teatud liialdusega. Viimasest välja minnes, käesoleva kirjutise sihiks ongi näidata vähe-malt üht teed, kuidas on võimalik tulla Inglismaale õppimise otstarbel, ilma et selleks oleks tarvis kanda ebamääraseid kulusid. Mõtleme siin all soodustusi ja võimalusi, mida pakub Hulli ülikool.

Toivo Kalervo Mäkinen.
Hämelane.

Neil päevil jõudis Eesti Korpo-ratsioonide Liidu stipendiaadina Tar-tusse Toivo Mäkinen, kus ta ülikoo-lis täiendab end eesti keele ja kirjan-duse alal. Viil Mäkinen on sünd 12. II 1907 Asikkalas, astus Helsingi ülikooli sügisel 1926 ja lõpetas selle *fil. kand.* astmega, erialana soome keel ja kirjandus ning põhjamaade ajalugu laudatur-töödeks: „*Terveys-olot Tammelan pitäjässä 1800-lu-vun loppupuoliskolla*“ ja „*Tamme-lan paikannimistöä*“.

Hull (City of Kingston-upon-Hull), suuruse poolest kolmas Briti sadam, on eestlastest külaliste

kergemini kättesaadavamaid linnu Inglismaal. Praegu võimaldab seda odav ja hõlpus otseühendus Hel-singi kaudu, kuid lähemas tule-vikus arvatavasti avatakse ka korrapärane laevaliini Tallinna ja Hulli vahel. Linn ise asub S.-Britannia idarannikul, Humberi jõesuus, mis on Inglise tähtsamaid siseveeteid, olles väravaks kogu tööstuslikule Põhja-Inglismaale ja Shotimaale, ning samal ajal ainult nelja-ja-poolte-tunni raudteesõidu kaugusel Londonist.

Hulli ülikool, kuigi hiljuti asu-tatud, kuulub paremate Inglise ülikoolide esirinda. Ja seda kõige pealt tänu kvalifitseeritud akadee-milisele personaalile, kuna aja-kohaste hoonete rajamisel ja õp-pevahendite ning -varustuse mu-retsemisel on püütud võimalikult ära kasutada kõiki viimase aja tun-nustatud uuendusi, leidusi ja mee-todeid. Viimane maksab eriti la-boratooriumide ja tehniliste kabi-nettide kohta, millede siseseadmi-sel peeti, muuhulgas, silmas pal-jude tööstusalade eritingimusi, mis tunduvalt hõlbustab teadusliku töö kohandamist tegeliku elu nõuetele. Ka omab ülikool väärtusliku ning mitmekesise raamatukogu.

Ülikoolil on 15 osakonda, mille-dest igaüks töötab professori — eriteadlase juhtimisel ja mis haaravad kõiki tähtsamaid kunsti-ning teadusealasid, nii et väljast-tulnud õppijal ei tarvitse siin hooletusesse jätta oma eriala, kuni ta end täiendab inglise keele alal.

Välisüliõpilaste eluruumideks on sisse seatud kaks Residence Hall'i, — üks nais-, teine meesüliõpi-lastele, — mõlemad avarate parkide, tennis-, jalgpalli- ning hockey-väljade ja eeskujulikkude ujulatega.

Eesti üliõpilastel on Hullis võimalus täielikult tutvuneda Inglise kolledshi eluga, nad kasutaksid kõiki sellega seotud soodustusi ning automaatselt langeksid ka Briti Üliõpilasliidu ja ta kõrvalorganisatsioonide liikmeiks.

Lõpuks pole vist huvituseta ega ülearune, kui toome konkreetseid arve kuludest, mis seotud õppimisega Hulli ülikoolis. Ülespida-

mine ja korter Residence Hall'is maksab £ 65. (ca 1.180 kr.) aastas; kolme semestri, s. o. aastane, õppemaks varieerub £ 24 kuni £ 28 (ca 435—518 kr.), olene- des alast, mida õpitakse. Sisse- astumise- ja teised vähemad mak- sud on õppemaksule juure arva- tud. — Nagu siit näeme, saja- naelaline summa katab avaralt kõik aastased puht-ülespidamise

ning -õppimisekulud, mida Inglise olude kohaselt ja eriti võrreldes teiste siinsete ülikoolidega tuleb pidada väga mõõdukaks.

Huvi korral veel lähemate and- mete vastu siin käsitatud küsimuse kohta, soovijad võivad vahendi- tult pöörata Hulli ülikooli sekre- täri poole, kes healmeel ja alati on nõus andma igat võimalikku informatsiooni.

VIII Edustuse koosolekud

Koosolek 27. novembril 1929.

Koos 21. ksv! ksv! Juhatab ksv! Paalman protokolib ksv! Siil.

Protokoll

võetakse vastu.

SELL'i keskbüroo

asjaajajaks valitakse vil! Anna Luht (poolt 20 häält). Ksv! ksv! J. Peet ja E. Adamson saavad kumbki vastu 15 häält, kuna poolt ei olda.

„Üliõpilaslehe“ tegev toimetaja valimise puhul teadustatakse Edustusele „Üliõpilaslehe“ toimetuse seisukoht, mille järele toimetus palub Edustust selgitavalt kinnitada: 1) kas on toimetus kompetentne oma koos- seisuga valima tegev toimetajat ja seda esitama Edustusele ainult kinnitamiseks, või valib Edustus tegevtoimetaja toime- tuse poolt ettepannud kandidaatidest, ja 2) kas praegusel tegev toimetajal on uue tegevtoimetaja valimisel hääleõigust.

Esimese punkti asjus leitakse, et tu- leb käie üliõpilaskonna põhikirja § 65 järele, kuna tegevtoimetajal ar- vatakse sõnaõigus ainult sisulistest kü- simustes nagu see endise Edustuse poolt otsustatud, olgugi et selle otsuse sea- duse pärast arvatakse võida küsitavaks teha.

Kinnitatakse juhatause otsus, mille jä- rele Akadeemilise Kooperatiivi nõukokku Edustuse esi- tajana on määratud ksv! Muhel ja revisjoni toimkonda Edustuse revisjoni toimkonna juhataja ksv! B. Neuman.

C. I. E. aruanne

(Ilmunud „Üliõpilaslehes“ nr. 10/11) võe- takse vastu.

Toetushädala korraldavas- se toim- konda valitakse ksv! ksv! Mihkla, Marmor, Roos, Osche, Raud- sepp.

SELL'i keskbüroo istungi

päevakord võetakse vastu.

Ksv! Eduard Roosi poolt esitatakse Seltside nimel pikem teadaanne Edus- tuse eelmisel koosolekul esitatud

korporatsioonide deklaratsioonile.

Eesti Korporatsioonide rühm Edus- tuses konstateeris möödunud Edustuse koosolekul, et seltside Edustuse esinda- dajate eemalejäämine Soome-Eesti saa- diku vastuvõtust oli tingitud vähesest lugupidamisest Üliõpilaskonna ühisette- võtete ja meie vennasrahva ametliku esindaja vastu — seda konstateeriti va- tamata seltside esindajate asjalikule se- letusele ja oma teguviisi põhjendusele.

Miks seltside liikmestik ja seli- side esindajad Edustuses nimeta- tud vastuvõtust eemale jäid, sele- tub järgmisega (mis juba varemgi peaks teada olema):

Seltside liikmestikule ei olnud osa- võtt ülikooli aulas korraldatud ettekande õhtust üldse võimaldatud (välja arvatud mõnikümmed kutsekaardi saajat), kuna sissepääs oli alguses korraldatud ainult välismärgi kaudu. Hiljem (üks päev enne õhtu asettleidmist) muudeti see korraldus uue kirjaga, millega võimaldati sisse- pääs: 1) välismärgiga, 2) kutsekaardiga ja lõpuks üliõpilaskaardiga. See kiri ei muutnud loomulikult asjade seisukorda, kuna õigustamatu ja põhjendamatu üli- õpilaste jaotus oli ikkagi jäetud maksma.

Kuna säärane jaotus oli vastuvõt- maku kogu seltside liikmestikule ja ka seltside esindajatele Edustuses, ei leid- nud viimased võimalikuks osa võtta ka Üliõpilaskonna nimel korraldatud kohvi- õhtust Soome saadiku siinviibimise pu- hul.

Need asjaolud on juba varem teata- vaks tehtud ja peaks kõigile teada olema. Kui aga siiski on hakkama saa- dud seltside esindajate süüdistamisega väheses lugupidamisest Üliõpilaskonna ühisettevõtete vastu, siis on see seleta- tav mõistmatusega või sihilikusega.

Ksv! Leesment — selle teada andega ei ole midagi olulist ette too- due. See ei arenda midagi. Ta ei ole mitte ainult oma moodi püüd asja- vabandada vaid on lihtsalt füh- jade sõnade tegemine.

Koosolek lõpeb kell 23,50.

Koosolek 11. detsembril.

Koos 18 ksv! ksv!
Juhatab ksv! Paalman.
Protokollib ksv! Palgi.

Üliõpilaskonna kirjastusküsimus.

Kirjastustoimkond on Üliõpilaskonna Edustusele esitanud oma seisukoha Üli- õpilase kirjastuse korraldamisest. Teata- vasti oli Akadeemiline Kooperatiiv ette- paneku teinud, et üliõpilaskonna kirjas- tus antagu tema kätte. Kirjastustoim- konna liikmete enamus pooldas seda seisukohta, ühtlasi vastavate krediitide, mis Haridusministeeriumilt saadud 4000 kr. ulatuses üleandmist kooperatiivile, kusjuures vastutus krediidi tagasi mak- mise eest läheks täiel määral üle Aka- deemilisele Kooperatiivile.

Sellele seisukohale vaidleb vastu kir- jastustoimkonna liige ksv! J. Libe, kes arvab, et Akadeemilise Kooperatiivi kätte kirjastuse andmine ei ole Üliõpilas- konnale kasulik. Üliõpilaskonnal on käe- pärast ühe raamatu käsikiri juba praegu, ja võib neid tulevikus ka ise hankida, samuti on krediit olemas, nii et pole mingisugust mõtet otsida veel erilist vahendajat Üliõpilaskonna kui kirjastaja ja üliõpilase kui raamatu tarvitaja vahel. Isegi pealattu andmine Kooperatiivile on küsitav, kuna Akadeemiline Kooperatiiv kuulub kirjastajate ja raamatukauplejate liitu, ning on selle kodukorraga seotud, nii et ta on sunnitud võtma raamatu pealt 40—45% pealao komisjoni, mille tõttu raamat Üliõpilaskonna kirjastusele kooperatiivi kaudu ei saa tulla sugugi odavam. Peale selle on trükkodadelt saadud kindlad kalkulatsioonid, nii et Edustuse vastava toimkonna loomine ja kirjastusega päale hakkamine ei tohiks teha mingisuguseid raskusi.

Ksv! Libe seisukohtadele tuuakse vastuväiteks, et Edustuse koosseis nii kiirelt vaheldub, et teda raske siduda püsivama tegeliku kirjastamise ülesanne- tega. Holatavaks näiteks tuuakse „Hoi- mualbum“, mis lattu vedelema jäänud.

Kuigi rõhutatakse õpiraamatute levi- tamise võimaluste erisust, võetakse lõpuks vastu kirjastus- toimkonna ettepanek 11 häälega, 7 erapooletuks jäämisel.

Ksv! Libe astub tagasi kirjastus- toimkonna liikme kohalt.

Tema asemele valitakse ksv! Lees- ment, Edustusest on lahkunud ksv! ksv! Roos, Evert, ksv! Kull.

Akadeemilisi teateid

Eesti Üliõpilaskonna Välistoimkond teatab sügavas leinas ksv! ksv! ja vill vill, et **Tsehho-Slovakkia Üliõpilaskond** on kaotanud traagilise surma läbi oma presidendi

M. Vladislav Filippi,

kes oli tegev CIE mitmes toimkonnas ja muus rahvusvahelisis üliõpilasettevõtteis.

Ksv! ksv! kirjanduslõulased!

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastusel on ilmunud väärtuslikud tooted kirjandusõpinguiks: W. Shakespeare: „Kuningas Lear“, „Veneetsia kaupmees“, „Macbeth“; O. Wilde: „Dorian Gray portree“; J. Galsworthy: „Valge ahv“; G. Flaubert: „Salambo“, H.G. Wells: „Esimesed inimesed kuul“, G. Hauptmann: „Kangrüd“, G. Keller: „Küla Romeo ja Julie“, J. Rainis: „Joosep ja tema vennad“, Aino Kallas: „Kogutud teosed II“, „Kiirtepild“ ja „Tähelend“, Jak. Liiv: „Lüürilised laulud“, J. Mändmets: „Kogutud teosed I ja II“, J. Verne: „Saladuslik saar“, G. Suits: „Nüüdislüürika“, E. Verhaeren: „Valik luuletisi“, J. Lehtonen: „Victor Hugo“ j. t.

Üliõpilaskonna abiesimeheks valitakse ksv! G. Ränk (E. Ü. S.), „Üliõpilaslehe toimkonda — ksv! ksv! Ostrat (E. Ü. S.) ja Rink (Raimla) Üldtoimkonda valitakse ksv! Rink. Toetusnädala toimkonda ksv! Ostrat.

Vabadussõjas langenute mälestusmärgi kohta teatab ksv! Paalman, et see on tellitud kuju prof. Starkopfiilt oleva kavandi järele. Selle honorar tuleb umbes 200 kr, valamine pronksi 270 kr. Raha on olemas 1. detsembri pidu sissetulekust.

Ksv! Leesment teatab, SELLi keskbüroo otsuseist tuleva sügisese Spordi olümpiaadi kohta Tartus jne.

Koosolek lõpeb kell 23,15.

Ülikoolis ei tule sõjalist õppust.

Mõne aja eest asuti kaitseministeeriumis seisukohale, et sõjaline õppus ka ülikooli sisse võetakse. Kaitseministeeriumi seisukohtade järele taheti sõjaline õppus ära jootada 3 suve peale, kusuures igakordselt 3-kuulise õppuse kestel ülikooli lõpetajal loetakse sundaeg teenitaks ja ülendatakse reservohvitseriks.

Vastavad ettepanekud saadeti Ülikooli Valitsusele, kust nüüd vastus on saadetud, et ülikool pooldab sõjalise õppuse läbivõtmist ülikoolis õppeaja kestvusel, kuid näeb ette ainult sõjaliseks õppuseks 3 kuud. Ülikooli Valitsuse seisukoha järele kestab õppus 2 suve, mõlemal 1½ kuud. Seda ülikooli seisukohta arvesse võttes on kaitseministeeriumi ringkondades sõjalise õppuse läbiviimisest ülikoolis loobutud. Aeg arvatakse selleks napp olevat.

Doktori-promotsioon.

Kolmapäeval, 19. veebr. s. a. kaitset ülikooli aulas geoloogia instituudi vanem assistent hra Artur Luha oma väitekirja „Stratigraphische Untersuchungen auf Ösel, Moon und angrenzenden Festlande“ doktorikraadi saamiseks.

Oponentidena esinesid prof. H. Riikoja ja dots. A. Tammekann.

Äsja lõpetasid ülikooli:

mat.-loodusteaduskonnas: Leonti Grumm, Samuel Kahro, Hirsch Kamenewsky, Juliette Miilberg, Ants Nurklik, Voldemar Ora, Helmi Osvet, Anna Santin, Eugen Steinberg, Salomon Swerdlow, Herbert Torrim, Hilja Tulp, Karl Veske, Christel Wilde ja Joosep Usk. Magistri kraadi omandas Karl Orviku.

Filosoofiateaduskonnas: Gustav Saar ja Erich Tender — magistri kraadiga ja Helmine Jakobson, Elsa Jürgenstein, Elmar Kimmel, Karl Mihkla, Ruth Mölder, Alma Piiskop, Hedvig Rosenberg.

Põllumajandusteaduskonnas: Aksel Ruderström.

Professori k. t.

metsakasvatuse alal on hariduse- ja sotsiaalminister kinnitanud härra O. Danieli.

Ülikooli Valitsus kinnitas

1. sisehaiguste kliiniku assistendi dr. E. Pobili, naistekliiniku röntgenoloogi dr. J. Grünthali teenistusaega 2, teisele 4 aasta võrra; dr. Adolf Parts — füsiikalise keemia laboratooriumi vanemaks assistendiks 4 aastaks, keemik J. Usk — õlikviide uurimise laboratooriumi aj. tööjõuks.

Kirjandusnädal Tartus

algab 1. märtsil ja nädala kava on korraldava toimkonna poolt koostatud järgmiselt:

Laupäeval, 1. märtsil kl. 8 on saksa teatri ruumes avadhütu, kus esinevad F. Tuglas, H. Visnapuu, R. Roht, J. Barbarus, P. Vallak, J. Oengo, M. Järna ja A. Jakobson. Vahepaladeks on muusikalised ettekanded ja deklamatsioonid ning arvatavasti V. Mettuse draamastuudiolt mõni näidendi katke.

Pühapäeval kl. 11 on „Vanemuises“ kontsert-miting. Kõneleb Richard Jaano. Hugo Raudsepp kirjutab seks puhuks „Jaak Joorami kirjandusliku kõne“, mis arvatavasti mõne „Vanemuise“ näitleja poolt ette kantakse.

Kell 1½11 algab „Vanemuises“ suur raamatute loterii, mis kestab õhtul kella 6.

Esmapäeval on „Pallases“ kirjandusõhtu, mille korraldab A. Gailit.

Teisipäeval on ülikooli aulas kirjandusõhtu Pen-klubi ja Akadeemilise Kirjandus-Ühingu poolt. Sel õhtul esineb külalisena poola kirjanik Kaaden Bandrowski.

Kolmapäeval avatakse „Vanemuises“ raamatunäitus, mille avakõne peab ülikooli raamatukogu juhataja F. Pukarus. Õhtul kõnekoosolek, kus esinevad: mag. A. Anni ja dir. J. Roos.

Neljapäeval on õhtu Töölisühingute keskliidu ruumes. Esinevad O. Urgart ja E. Hiir. Samal ajal on „Pallases“ vaidlusõhtu ja kirjandusõhtu H. Treffneri gümn, esineb B. Linde.

Reedel on kirjandusõhtu „Uganiaas“. Esinevad O. Urgart, A. Jakobson ja M. Järna. Samal õhtul on kirjanduslik kohus Tartu linna tütarlaste gümn.

Laupäeval on rahvaülikooli poolt korraldatud päevakohane ettekandekoosolek.

Pühapäeval on Eesti Kirjanduse Seltsi poolt ülevaate-koosolek, kus esinevad kõnedega F. Tuglas, E. Hubel, D. Palgi ja A. Oras.

Tervitus eesti üliõpilaspererele

Poola akadeemiline ajaleht „Akademik Polski“ avaldas Riigivanema külaskäigu puhul:

„Poola akadeemiline noorsugu ühineb rõõms kogu Poola rahvaga vennaliku Eesti riigi esimese kodaniku härra Strandmani küllatuleku puhul ja esitab temale oma sügava lugupidamise avaldused.

Eesti noorsoole, kellest on Poola akadeemilisel noorsool kaunimad mälestused ühistest rõõmudest ja kurbustest 100 aasta vältel, — aegadelt mil Poola noorsugu siirdus Tartu alma mater'i Balti ranniku ühisele valvele, — saadab Poola noorsugu tervitused tulesest vennalikust sõprusest“.

Ülikooli lõpetasid :

arstiteaduskonnas: Ljubov Haritonov ja Mihail Karsanov; põllumajandusteaduskonnas: Salme Suik ja usuteaduskonnas: Amanda Muusekants, viimane õigusega magistritööd esitades; matemaatika-loodusteadusk.: Heinrich Arro mag. chem. kraadiga, Salme Rootsi (cum laude), Linda Kase ja Georg Säinas — loodusteaduse alal; filosoofiateadusk.: Eduard Kuusik (üldine ajalugu). Õigusteaduskonnas: Benzian (Benjamin) Levin (cum laude), Samuel Lurje (cum laude), Augustin Kits, Valentin Märka, Edgar Perli, Meri Schapiro, Antonida Sverdlova. Majandusteadusk.: Rebekka Haiskelevitsch, Aleksander Mändvere, Ernst Narruskov ja Dimitri Tscherkassov.

Õppeülesanne.

Ülikooli Valitsus tegi saksa keele lektorile dr. K. Schreiner'ile ülesandeks lugeda 1930. a. 1. poolaastal majandusteaduse osakonna üliõpilastele 2 t. nädalas saksa keelt.

24. veebruari pühitsemine.

E. V. iseseisvuse aastapäeva pühitsemise kava väljatöötamiseks on ülikooli valitsus moodustanud komisjoni, kuhu kuuluvad rektor, prorektorid ja filosoofiateaduskonna dekaan. Komisjoni kaalutlustel korraldab ülikool kell 6 õhtul aktuse, kus esinevad üliõpilaskoor, peavad vastavalt kõned ülikooli ja üliõpilaskonna esindajad.

Tervishoiu kongress Praahas.

Tshehho-Slovakkia vabariigi saatkonna teatel korraldatakse 16.—18. märtsini s. a. Praahas 1. rahvusvaheline tervishoiu tehnika ja linnade tervishoiu kongress.

Õppeülesanded.

Ülikooli valitsus tegi ülesandeks: eradotsent dr. K. Lellep'ile lugeda õigusteaduskonna üliõpilastele „Kohtu psühhiaatriat“ 1 t. näd. ja dr. H. Madissonile — „kriminaalbioloogiat“ — 1 tund nädalas.

Uus teadusl. stipendiaat.

Senini diplomitud edasiõppija Valter Nõges on kinnitatud teaduslikuks stipendiaadiks kaubandusõiguse õppetooli juurde.

Prl. Ella Lipand

kinnitati aj. abijõuna hääleseadmise alal edasi ka käesolevaks semestriks.

Käesoleva „Üliõpilaslehe“ numbr

Teaduslik koostöö

Õpetatud Eesti Seltsi ja teiste akadeemiliste seltside vahel.

Õpetatud Eesti Seltsi moodunud detsembril peetud koosolekul, kus seltsile uus juhatus valiti, tõsteti üles ka küsimus seltsi koostöö tarvest ülikooli juures töötavate akadeemiliste seltsidega, millest mitmed samu sihte taotleavad kui Õpetatud Eesti Seltski. Leiti, et viimane peaks muutama oma töö suhtes akadeemiliste seltside keskseltsiks. Nüüd ongi Akadeemiline Emakeele Selts, Akadeemiline Ajaloo Selts ja Akadeemiline Rahvaluule Selts astunud kontakti Õpetatud Eesti Seltsiga ning informeerivad viimast oma suurematest töökavatsustest, et sellega paralleel-teotsemist ära hoida ja teaduslikku tööd rohkem kontsentreerida.

Õpetatud Eesti Seltsi 92. aastap.

18. jaanuaril pidas Õpetatud Eesti Selts Tartus oma 92. aastakoosoleku. Seltsi esimees prof. J. Mark tähendas oma sissejuhatavas kõnes neile ülesannetele, mida selts on senini teostanud ja millises suunas tuleks edaspidi jätkata, see on meie rahvuslike teaduste (ajaloo, folkloore, keele jne.) uurimine. Juhatus eettepanekul valiti seltsi auliikmeks endine juhatus esimees prof. Anderson. — Hiljem võeti E. Õ. S-i ametlikuks keeleks eesti keel.

Üliõpilaskonna segakoori kavatsusist.

Läinud semestril külastati Lätit, sel semestril alatakse tööd lootuses, et avaneb võimalus sõita külla soome vennasrahvale, esinedes kontsertidega Helsingis ja teistes soome linnades. Võimaluse korral sõidetakse ka Rootsi ja Norra. Ühtlasi on kavatsus anda kontserte Tallinnas ja Tartus. Sel semestril alatakse ettevalmistusi sektsiooni 10. aastapäevaks, mis on tuleva semestri alul.

Ülikooli nõukogu

omal viimasel koosolekul valis senise dotsendi Oskar Danieli metsakasvatuse õppetoolile professori k. t., dr. rer. for. K. Verbergi — metsakasvatuse õppetoolile dotsendiks ja dr. med. Jaan Uudelti eradotsendiks oftalmoloogia alal.

Southerni ülikool

Los Angeles'is (Kalifornias) pühitseb 5. ja 6. juunil s. a. oma 50. aastapäeva, millises juubelist on ta kutsumud osa võtma ka Tartu ülikooli.

Tartu ja Königsbergi ülikool vahetavad õppejõude.

Königsbergi Albertuse nim. ülikooli poolt on tehtud Tartu ülikoolile ettepanek astuda mõlema ülikooli vahelisse õppejõudude vahetamisse.

Ülikooli Valitsus on küsimust kaalunud ja otsustanud ettepanekut tänuvaste võtta. Loodetavasti sõidavad Tartu ülikooli esindajad Königsbergi loenguid pidama juba kehvadel, maikuul.

Dr. med. J. Riivese teaduslikuuring.

Dr. med. J. Riives on omal palvel teadusliku uuringu lõpetamiseks käesoleval poolaastal loengute pidamisest vabastatud. Eradotsentide nimestikku jääb ta edasi.

Üliõpilaste ilmameister suusatamises.

Üleilmsel üliõpilaskondade talispordi olümpiaadil Davos' tuli pikamaa suusatamises ilmameistriks praahalane Novak, kes 18 kilomeetri lise maa-ala 1 tunni 24 minuti ja 50,8 sekundiga läbi suuatas.

Kolm uut stipendiumi akadeemilistele naistele.

Lisaks teistele stipendiumidele on saanud Eesti Akad. Naiste ühingu teade veel järgmistest stipendiumidest, mis on avatud iga rahvusliku akad. naiste ühingu liikmele:

Alfred Yarrow nimeline stipendium Girton College'ilt Cambridges matem., füüsika, loodusteaduse alal kolme aasta peale 1930—33. 300 naelst. aastas.

Girton College'ilt Cambridges stipendium 1930.—31. a. ajaloo uurimiseks nimetatud College'is; suurus 100 naelst.; sooviavald. esineda kuni 1. maini.

Briti Akad. Naiste ühingu Crosby Hall'i stipendium 1930.—31. akad. aasta peale, suurus 100 naelst. Stipendiaadi asukohaks oleks Crosby Hall Londonis, töötada võib ükskõik missugusel alal. Crosby Hall'is ülespidamiskulud on säärsed, et stipendiaadid tuleks omalt poolt juure maksta 25 naelst.; sooviavaldustega esineda 1. aprillini.

Sooviavaldustel tuleb märkida vanus, rahvus, teadusl. kvalifikatsioon, varemalt ilmunud tööd, kavatsitava uurimise kava, soovitud tõendused kandidaadi töövoime ning kohta.

Sooviavaldustega ja järelepärimistega pöörata E. Akad. Naiste ühingu poole Tartus, Lossi tän. 1.

Valetsitaat.

Professor Albert Saareste'lt on tulnud „Üliõpilaslehe“ toimetusele kiri, kus ümber lükatakse August Palm'i kirjutises soome Yliõpilaslehti's prof. A. Saareste'le omistatud ütetus eesti korporatsioonide kohta.

Samasugune teade on saadetud ka soome Yliõpilaslehti'le.

Vastutav toimetaja: Juhan Libe. Tegev toimetaja: Karl Mikhla. Liikmed: A. Ostraf, H. Rink. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Parim ajaviide on hea

RAADIO-APARAAT

Ainult meie suurest ja mitmekesisest laost leiata omale meelepärase aparaadi

Kaubamaja

VENNAD PRÜÜS

Kaubahoovis 20-21. Telefon 12-92.

TARTU TELEFONI VABRIKU AINUMÜÜK
ILMAKUULSA TELEFUNKENI AINUESITUS
PHILIPS'i moodsate võrkaparaatide Toko, Esto-
Muusika, Loewe, Tefag, Ideal j. t. aparaatide müük

Parim grammofoni plaatide valik Tartus

AKADEEMILISE KOOPERATIIVI LIIKMETELE %/0.

O/ü.

J.G.Krüger

raamatukauplus

Tartu, Rüütli tän. 11.

RIKKALIK VALIK

eesti-, saksa-, vene-, inglise-
ja prantsuskeelseid uudiseid.

Tellimised täidetakse kiirelt ja täpselt. Laos puuduvad raamatud muretsetakse soovi korral 10-12 päeva jooksul.

R. Võsu

Veinid, napsid, liköörid

Maiustus- ja koloniaal-kaubad.

Rikkalikuim valik.

oo

Õlle müük ja tellimiste vastuvõtmine.

Hinnad soodsad.

SUURTURG 20, Tartu Panga majas.

Kõnetr. 7-25.

ARSENAL

Tallinnas, S.-Karjamaa tänav 1.

Telefonid arsenalis
keskjaama kaudu.

Võtab vastu

peale Kaitseministeeriumi tellimiste ka tellimisi teistelt riigiasutustelt, eraisikutelt ja ettevõtjatelt, peaaesjalikult autode, mootorite ja muude masinate osade, koonus-, tigu- ja igasuguste teiste hammasrataste, tigufreeside, kuivade, märgade ja poolmärgade elementide, hobuse-raudade, vankrite, plekksepa, peenlukusepa tööde, lekaalide ja shabloonide valmistamise peale; igasuguste laskeriistade, sihtimise ja optiliste abinõude parandamise ja kordaseadmise tööde alal.

Toimetab

auto-kummide uuendamist, mahavõtmist ja pealepressimist, hinnaga 3,5 krooni kummi pealt rataste valmistamist ja rautamist (vitsa pealetõmbamist) külmalt, pressi abil, millede vitsa paksus on kuni $\frac{3}{4}$ ja laius kuni 6 tolli, ratta läbimõõdu juures kuni 170 sm või 67 tolli; samuti ka tarvitusel olevate rataste, rattavitsa pingutamist (kokkupressimist), vitsa maha võtmata

VASEVALU KUNI 100 KG IGA ÜSIK TÜKK
JA TEEB STANTSIMISE, NIKELDAMISE, MUS-
TAMISE, ELEKTROTEHNILISI JA MUID TÖID.

Hinnad ajakohased.

Shokolaadi- ja biskviiditehas

AKTSIA SELTS

GINOVKER & CO

TALLINN

Milleks maksate

hariliku elukindlustuse eest mujal asjata kõrgemaid preemiaid, kuna sama hinna eest või isegi **odavamini** võite sõlmida meie juures täielise

perekonnakindlustuse kindlustussumma kahekordse väljamaksuga (pärast mehe ja naise surma).

Moodsatest tariifidest suur valik. Tarvitusel eriti odava algpreemiaga kindlustusviis (aastapremia 20 ja 30 kr. — 1.000.— kr. kindlustussumma pealt). **100%** ülejääkidest makstakse poliisiomanikkudele tagasi. Need paremused ongi põhjuseks, miks meie tegevus viimase 3 aasta jooksul on kasvanud peaaegu **kahekordseks** :

1926. a. oli preemiasaak — 26.802.400 senti
1929. a. „ „ — 50.582.530 „

Kindlustusselts «EESTI»

Asutatud
1907. a.

Seltsi valitsus: Tartus, Suurturg 10, oma majas.

Osakonnad: Tallinnas, Pärnus, Viljandis, Valgas, Võrus, Rakveres, Petseris ja Kuresaares

- - Värske ja lõbus meeleolu - -

tudengite organisatsioonide peoõhtutel ja olengutel on ainult siis, kui nende laual ei puudu

E. T. K.

SÕSTRA- ja ÕUNAVEINID

ning maitsevad suupisted:

E. T. K. kilud ja E. T. K. sprotid.

Oma headuse poolest on need kaubad saanud kõikide üldtunnustuse. Nõudke igalt poolt.

★

Pealadu: E. T. K.

TALLINN, Lai t. 39/41.

(Eesti Tarvitajate Keskühisus)

Haruladu Tartus, Maarjamõisa tn. nr. 21.

PÖÖRDE

HABEMEAJAMISTARVETE ALALE TOOB KREEM FASCINATA.

Ta muudab habemeajamise lõbuks! Hõõrutuna nahasse enne selle seebitamist, teeb ta habemetüükad painduvaks kuni juurteni. „FASCINATA“ hoiab Teil kokku habemenoateri!

TARVITAGE AINULT

KREEM
FASCINATA

LÕHNA ÕLI
FASCINATA

PUUDER
FASCINATA

EAU DE
COLOGNE
FASCINATA

SEEP-KREEM

FASCINATA

O/Ü „CALORICA“ (KALORIKA)

ROOTSI PUNSHITEHAS

SOOVITAME OMA TEHASE
KÕRGEVÄÄRTUSLIKKE SAADUSI:

Svensk Punsh, 28° kange,
Calorie Punsh 35° kange,
Prima Punsh 40° kange,
Kloostri liköör (Benedictine)
Brandy (***)
Brandy V. O. Brandy V. O. S.
Chartreuse, kollane
Curaçao pruun
Kristall Kummel
Scotch Whisky
Pomerants
Allasch Kummel
Riia Balsam
Kirsi liköör
Sherry Brandy
Samiten
Valge viin (vodka)

KROONITUD NÄITUSTEL AINULT KÕRGE. AUHINDADEGA

TALLINN, RÜÜTLI 13, TEL. 15-53

„Estoking“ jalaõud valmistatakse kõige uuemate mudelite järgi.

„Estoking“ jalaõud valmistatakse kõige parematest materjalidest.

„Estoking“ jalaõud on seepärast nägusad ja vastupidavad.

„Estoking“ jalaõud on seejuures võrdlemata odavad.

„Estoking“ jalaõud on igal pool tuntud ja nõutavad.

Vabriku kaitsemärk

Estoking
Tallinn

Tartu osakond Suurturg 10.

OSKAR STUDE

EKSPEDITSIOONI-ÄRI

Äsuf. 1882.

PEAKONTOR:

Tallinn, Suur-Brokusmägi 14.

OSAKONNAD:

Pärnus, Pühavaimu tänav 8,

Tartus, Jaani tänav 24,

Valgas (Eesti), Maleva tänav 1.

Telegrammide aadress igas kohas „STUDEOS“.

Riigihoiukassa

võtab raha hoiule Eesti Panga osakondades ja kõikides postkontorites.

Hoiusummasid võetakse vastu jooksvale ja tähtajalisele arvele.

*

HOIUSUMMADE EEST VASTUTAB RIIK.

RIIGIHOIUKASSA on laiemate rahvahulkade poolehoidu osaliseks saanud ja hoiusummad tõusevad järjekindlalt.

A.-S. MEY & LANDESEN

Tallinn, Viru tän. 9. Kõnetraat 14:36,

soovitab suurel ja väiksel arvul üle maailma kuulsatest vabrikutest, nagu:

COTY	ROGER & GALLET
L. T. PIVER	HOUBIGANT
CARON	VIOLETT
ELIDA	L'OREAL
GUERLAIN	GHERAMY

Lõhnaõlisid, puudreid, briljatiine, lõhnaseepe, pumateid, kulmustifte, shminke, hambaseepe ja -pastasid, hambaeleksiire dr. Pierre ja Benediktine ja kõiki teisi kosmeetika abinõusid.

Peale selle soovitame: maniküürkaste, tualetpeegleid peaharju, loofah (pesemisabinõud), käsnu, prantsuse hambaharju puudri- ja seebitoose, kamme jne. parematest väljamaa firmadest kui ka kodumaa saadusi.

TALLINNA LINNAPANK

Tallinn, Mundi 2, telef. 19-30, 3-13. Aidad: 7-48.

Telegr. aadress — „LINNAPANK“

*Võtab raha hoiule ja maksab
hoiulumade pealt 8%⁰ aastas.*

Toimetab kõiki pangaoperatsioone sise- ja välismaal.

*Võtab kaupu oma aitadesse hoiule
/ ja annab nende vastu laenusid. /*

KINDLAM RAHA HOIUKOHT.

Juhatus koosolekud on igal äripäeval kella 12–13,

Juhatus

Parimad pabe-
rossid Eestis

AINO

20 tk. — 35 snt.

A/S. „ASTORIA“.

A. JOSSET

Asutatud 1895. a.

TARTUS, KÜÜNI TÄNAV 4

PIDU, TÄNAVA
JA SELTSKONNA

JALANÕUD

tuntud headuses.

Ainult

„Kiirus“

I. Tartu kiir-saapaparanduse tööstus

Suurturg 1.

Parandab kiiresti ja hästi igasuguseid jalanõusid.

FEIVAL'I

VABRIKU MÄRK

ON VASTUTAV SEEBI
HEADUSE EEST!

Nõudke FEIWAL'I vabriku

SEEPE!

PROOVIGE

uue tubakatehase „Sirena“
paberosse:

Rokoko Bene

20 tk. — 25 s. 25 tk. — 25 s.

Avio

25 tk. — 25 s.

*

Nõudke igalpool!

MOE, PUDU-JA PESUARI

VENNAD LEPP

— TARTUS —

Kaubahoovis 2
Telef. 4-81

Promenadi 2
Telef. 13-54

Rikkalik valik, odavad hinnad

Veluur- ja karusvilkaabud

A/S. PROV. J. LILL, TARTUS.

Suurim ja täiuslikum ladu igasuguseid

kemikaale ja laboratooriumide tarvis
klaas- ja kummikaupu

A/S. PROV. JULIUS LILL

Tartu, Narva tän. 6, telefon 1-66

OSAKONNAD:

Tartu, Rütli 10, tel. 5-49. Tallinn, V.-Viru 15, tel. 12-88

*

Parimatest vabrikutest

fotokaamerad, suurendus-aparaadid, plaadid,
pakkfilmid, rullfilmid, paberid, post-
kaardid, statiivid, justophot,
autoknips, paljundus-
raamid jne.

Üliõpilasile maksusoodustused.

A/S. OSKAR KILGAS

TRIKOO-, PITSI- JA SUKAVABRIK

TALLINN, VOLTA 3.

Suurim vabrik Eestis.

Valmistab kõrges hääduses:

SUKKI,

SOKKE,

LASTESUKKI,

TRIKOOPESU,

SIIDITRIKOOD,

SPORDIÜLIKONDI,

PESUPITSE,

PAELU.

Siidi, poolsiidi ja villaseid KLEIDI- ja PESURIIET.

KAUBAD VARUSTATUD VABRIKU MÄRGIGA JA SAADAVAL ÜLE MAA.

Saavutus!

Lugupeetud tarvitajaskond!

Rõõmuga võime Teile teatada, et meie tehastes, Tallinnas, Pirita teel 6-b, on nüüd käimas uus, moodne tööstusseade. Tubaka toimetab edasi ja ajab kohevile õhusurvemasin, kuna eriline imeja ta puhastab nii tolmust kui ka teistest, tervisele kahjulikkudest lisandustest ning pisielukatest.

See seade on esimene Eestis. Üldse osutub ta viimaseks tehniliseks ja teaduslikuks saavutuseks meieaegses tubakatööstuses.

Meie võime julgesti tõendada, et meie seni juba üldtunnustatud võistluseta head tubakasaadused on ülalmainitud moodsaima uuendusseade tõttu omaduselt veelgi paranenud ja esinevad oma suurepärase maitse läbi.

A.-I. „Laferme“, Tallinn